

Norske
Skiløbere i Sydamerika.

Chicago. Skandinavens Boghandel. 1892.

Norske

Skiløbere i Sydamerika

Reiseskildringer

Af

K. J. Johansen

Chicago
JOHN ANDERSON PUBLISHING CO.
1892

Første Kapitel.

I Hovedstaden — Kolportørvirksomhed — Tunge Dage — Træsliberliv — Ved Brandkorpset — Farvel.

Jeg tænker de fleste, for ikke at sige alle Mennesker kommer til at danne baade sit ydre og indre Menneske efter Paavirkning af omgivende Mennesker, Forhold og Aandsretninger. Sommetider faar man først afpoleret det ydre Menneske. Dette vil da atter virke paa det indre; sommetider gaar Vekselvirkningen omvendt; bedst er det, naar baade det ydre og indre Menneskes Udvikling gaar Haand i Haand, men det er saa sjelden det sker.

Ja, jeg skal ikke fordybe mig i Forhandlinger af dunkle Spørgsmaal: Hvad jeg egentlig vilde sagt, det var, at et fireaarigt Militærliv ved den norske Garde i Stockholm, det blev for mig det, der har havt den mest afgjørende Indflydelse paa mit indre og ydre Menneske. Jeg blev formet af Militærlivet, og formede mig selv efter bedste Evne for Militærlivet. Om der derfor nogetsteds i Menneskenes myldrende Liv skulde findes et Hul, jeg kunde passe ind i, da maatte det være Militærvæsenet.

Jeg siger dette, bare for at introducere mig selv og for at faa forklaret de Ting, som videre hændte. Jeg blev ikke staaende i Militærlivet. Garden var en Forskole til Underofficersekſamen, og denne ophævedes eller rettere omformedes — uomtvisteligt til stor Skade for den norske Hær — og saa blev jeg, kort og godt, lei af det hele og gik om Høsten 1889 ud af Krigerstanden. Der var ingen Fremtidsudsigter ved at blive staaende, selv den mest forhaabningsfulde Betragtning kunde ikke saa det til det; men det var alligevel med et tungt Sind jeg opgav min militære Løbebane, og det er i mangt og meget ikke saa greit at tage fat paa "det borgerlige Liv" efter 4 Aars Kaserneliv.

Enhver der har gaaet i en saapas stor By som Kristiania fra Fæstekontor til Fæstekontor, fra Aviseksspedition til Aviseksspedition, fra Dit til Dat, fra Per til Paal, og dertil læst Avertissementslisterne op og ned i Sollys, Ildlys og Maanelys til Øinene er blevet røde og saare som paa en gammel Finnekjærring og saa endelig gaar og lurer paa, hvad Dødsmaade er lettest, — har man provet dette, og saa faar Tilbud fra en velvillig Boghandlersjæl om, at man kan faa begynde at øve sig i den ædle Kolportørvirksomhed, da kan man danne sig et Begreb om, hvad jeg maatte gjennemgaa i omtrent en Maanedstid efter at mit Militærliv var afsluttet. For at gjore ondt værre var de runde Metalstykker og røde og blaamalede Papirlapper, som anvendes i Myntsystemet i denne Tid, forbistret onde at faa Klo i, endda Banker og andre Samfundsindretninger var aldeles fulde af dem.

Nu var jeg Kolportør, med en dygtig tung Haandkuffert fuld af Bøger, 1 Krone pr. Dag og høie Procenter. Jo, det skulde bli Greier — og endda Reisepenge til!

Laurvig havde min Principal i sin uransagelige Visdom bestemt skulde lyksaliggjøres med min Virksomhed.

De faa Skillinger, jeg havde igjen, strak akkurat til Dampskibsbillet — Reisepengene skulde jeg naturligvis kolportøre mig til. — Gaa med Dampbaaden til Laurvig, leie mig selv og Bogsamling ind i Granskogen — se, alt dette var kun en Dags Arbeide og gik som en Dans. Temmelig sikker paa at blive en Størrelse paa Boghandelens Omraade lagde jeg i Veien.

Saa fulgte to Dage, som jeg husker saa længe jeg har Lyst paa Mad.

Gik jeg ikke tre hele Dage tilende — viste frem og roste frem mine Bøger med en Ihærdighed, der kunde have gjort en 80-aarig kinesisk Student al Ære. Høit og lavt, hos rige og fattige, hoifine Frøkner og slaskede Kurvkjærringer, jordklodelignende Kokkepiger og gjennemsigtige Syjenter — allesteds udkrammede jeg mine Bøger. For de religiøse havde jeg "Livet i Gud" og "Aandelig Sangbog", for Husmødre en fortræffelig Kogebog, for Husfaderen en ufeilbarlig Lægebog og for Ungdommen Kjærligheds- og Røver-Romaner. Vist er det, at havde jeg gode Bøger, saa tjente jeg ogsaa gode Penge; thi da jeg afsluttede Regnskabsbogen tredie Dags Aften, viste den: "Kontant solgt, 1ste Hefte af Livet i Gud, Kr. 0,24 — fireogtyve Øre. — Sandelig, jeg var ogsaa tilfreds med min Handel — saa tilfreds, at jeg Morgenen efter "stampede" mit Uhr for 10 Kroner, reiste ind til Kristiania, op til Principalen og lovede, idet jeg tømte Kuffertens Indhold paa Gulvet foran Benene paa ham, at aldrig skulde jeg befatte mig med den "Business" en Gang til. Vedkommende svarede, idet han udbetalte mig 5 Krone for en Del af mine havte Reise-

udgifter, at en saa gudsjammerlig Forretning havde der ikke været set Mage til siden Johan Gutenbergs Dage.

Nu stod jeg værre i det end nogensinde. Ingen Bekjendtskaber af det Slags, der havde Vilje og Evne til at hjælpe mig, og ingen Penge. Dertil kom, at jeg endnu var for "stolt" til at tage, hvad Arbeide det skulde være. Det er saa rart, en og anden kjender dig og du vil nødig lade Folk se, hvor smaat det er med dig — og saa har du jo Sergeant Eksamen, — der maa vel findes en eller anden bedre Bestilling for dig, saa du slipper at kjøre Gjødselvognen eller gaa og pille Ben og Filler. Slig var det med mig. "Hvad vil Folk tænke og si'?" Dette staar for en, hvor man vender sig.

Fjerde Dagen. siden Afsluttelsen af min Kolportørvirksomhed, mødte jeg, under min Søgen efter Arbeide, en gammel bekjendt af mig fra Jægerkorpsdagene. Vi reviderte først gamle Bedrifter og saa gled Talen over paa det nuværende.

Jeg havde ingen Grund til at fortie noget, men fortalte om min mislige Stilling for Tiden. Vedkommende, der gjennemgik en høiere Skole i Kristiania, var Søn af en velstaaende Gaardbruger i Telemarken. Faderen havde tilbudt ham en Matrialforvalterplads i Skien med 100 Kr. pr. Maaned og frit Hus; en Post han dog ikke vilde have.

Min Ven raadede mig til at reise til Skien snarest mulig, da der var al Sandsynlighed for, at jeg vilde faa denne Plads, om jeg kom tidsnok, og kunde jeg ikke faa den Plads, var der i Skien nok af Arbeide til enhver Tid.

Jeg takkede for Raadet og bestemte mig til at følge det. I den Anledning pantsatte jeg min flotte Militærregnkappe for 8 Kroner, af hvilke jeg tog de 4 til Damp-

skibsbillet; 3½ kjøbte jeg en brugt Vinterfrakke for paa en Basar, da det var temmelig koldt i Veiret, og med 50 Øre i Lommen steg jeg den anden Dag iland i Skien.

Det første jeg foretog mig var, at spørge mig frem til den Mand, der skulde besætte Posten. Jo, det var ganske rigtig, hvad min Ven havde fortalt mig, kun var jeg lidt uheldig, jeg kom — akkurat en Time for sent!

Vel, jeg kunde ikke gjøre mere den Dag, det var allerede sent, jeg maatte se mig om efter Logis.

Saa kom der for mig en Tid, jeg ikke vilde ønske min værste Fiende, ifald jeg havde nogen.

Nu lagde jeg væk al "Stolthed". Gik Dag efter Dag og spurgte efter og bød mig frem til selv det ringeste Arbeide; men nei da — der var overfyldt af Arbeidsfolk. Folk bare saa halvt medlidende halvt foragtelig paa mig, og intet Under. — Der gik jeg med "militær Holdning" og temmelig gode Klæder, Arbeidsklæder havde jeg ikke, — Folk maatte holde mig for en høist "fordægtig" Person.

Aa, alle I som ved Arv er sat paa en god Fod eller ved Slægtskab har faaet en lønnende Beskjæftigelse, og som derfor er tilbøielige til at føre de Ord i Munden: "Pyt, det er ingen Sag at faa noget at bestille, bare man vil gjøre noget."

Om jeg kunde banke, slaa og gnide ind i eders af Selvgodhed og "Moral" fortørkede Sind, hvad en stakkels Fyr af en forresten frisk og stærk Mand maa døie, naar han ikke kan faa noget at ernære sig med — trods han intet hellere vil — da kanske I vilde — om ikke andet — holde eders "trøstefulde" Ord hos eder selv.

Jeg skammer mig ved at tilstaa, at en Dag, som jeg stod paa Broen over Skiensfossen raadvild og elendig,

uden Udsigt til Arbeide, uden Udsigt hverken til at komme bort fra Byen eller betale min Gjæld — kort sagt, da jeg stod der fuldstændig hjælpeløs, da opstod der i mig den Tanke — for første Gang, og jeg haaber til den almægtige, ogsaa for sidste Gang — at jeg ved at gjøre et Hop kunde befri mig fra denne usle Tilværelse. Som De ser, fuldførte jeg ikke Tanken, men gik min Vei skamfuld helt igjennem. Næste Morgen skranglede jeg ud af Byen i en tung Stemning.

Omkring en 3 Fjerdingsvei fra Skien havde man Brug for en Grøftegraver. — Jeg fik af Kontorchefen 10 Kroner i Forskud, løb mere end jeg gik til Skien igjen, betalte en Del af min Regning — den anden Del skulde der ventes med — kjøbte mig en Arbeidsdragt med tilhørende Træsko, vandrede igjen til Arbeidsstedet, hvor jeg fik Logis.

Første Dag stod jeg i Grøften og grov mere end jeg havde godt af til Kl. 5 om Eftermiddagen, da kom Formanden og fortalte, at nu skulde jeg slippe fri Grøften, for at gaa til et Træsliberi en Fjerdingsvei fra Arbeidsstedet, der tilhørte min nuværende Arbeidsgiver. Jeg skulde være Fyrbøder der.

Paa Træsliberiet var Daglønnen 2 Kr. for 12 Timers stadigt Arbeide — hver anden Uge Natarbeide — og endda maatte man holde sig alting selv.

Imidlertid byttede jeg mig fra Fyringen og over paa "Vedrensken", men det skulde jeg ikke gjort; for i de 3 Maaneder, jeg siden arbeidede paa Sliberiet, gik ikke et eneste Døgn uden at jeg var vaad af Sved.

Dette var naturligvis strengt for mig, der i 4 Aar ikke havde deltaget i noget stadigt, tungt Arbeide; naar saa

hertil kom, at det undertiden kunde gaa paa Livet løst, som en Nat, jeg fik den af store, overisede Tømmerstokke bestaaende Tømmerhoug over mig, syntes jeg ikke, jeg vilde være der længer; især nu jeg havde saa mange Kroner, at jeg kunde komme ind til Kristiania; der var jeg nu omtrent sikker paa at faa en Bestilling, hvad Tid jeg kom.

Kort før Jul sagde jeg op, og Søndag før Jul kom jeg igjen til Kristiania.

Mandag gik jeg op til Chefen for Brandkorpset, der lovede at sende mig Indkaldelse saa snart der blev en ledig Brandkonstabelplads, og allerede 4 Dage efter fik jeg Ordre om at fremstille mig til Lægevisitation.

Da jeg befandtes at være fuldt tjenestedygtig, blev jeg Nytaarsdag 1890, sammen med 3 andre nye, maalt, veiet og indført i Kristiania Komunes Bøger som Bestillingsmand ved Brandvæsenet.

I Slutningen af November stod der et Avertissement i "Verdens Gang", hvori en Emigrantagent i Kristiania bemyndigedes til paa et Anglo = Sydamerikansk Jernbanekompanis Vegne at hverve 15 friske, stærke, uberygtede Mænd, i Alderen 20—30 Aar, for som Skiløbere at befordre Post og holde Forbindelsen aaben mellem de forskjellige Arbeidspunkter paa den gjennem Anderne under Arbeide værende Jernbanelinje.

De maatte forpligte sig til at staa i 2 Aar mod at erholde en maanedlig Gage af 160 @ 180 Kr.

Straks jeg saa Avertissementet, bestemte jeg mig til at søge om Optagelse. Jeg skrev i den Anledning fra Træsliberiet til Agenten og bad om at faa blive med.

Jeg fik intet Svar, hvorfor jeg opgav det. Ankommen til Kristiania traf jeg Kammerater, der igjen bragte mig

paa Tanken. Jeg gik direkte til Agenten og forhørte mig om Sagen. Vedkommende kunde intet love, da der var over 200 Ansøgere og de, der skulde reise, allerede udtaget; men hvis der var nogen af de udtagne, som sagde op, skulde jeg staa for Tur. Paa noget saa usikkert kunde jeg ikke indlade mig, hvorfor jeg, da jeg fik Ansættelse ved Brandkorpset, atter saa omtrent opgav Sagen.

Imidlertid var der ikke saa lidt Snak i Byen om disse Skiløberne til Argentina. De forskjellige Aviser skrev om dem, nogle raadede til, andre fra — alt i alt — det saa adskillig eventyrligt ud, men netop det og at der var god Betaling, var det som trak mig.

Omkring den 8de Januar mødte jeg nede i Karl Johans Gade en Kammerat, der havde Plads blandt dem, som skulde reise. Han havde faaet en god Plads i Kristiania, var lidt ræd og foretrak at stoppe hjemme. Nu skulde han sige op og tilbød sig at anbefale mig paa det bedste, om jeg vilde gaa. Jeg var omtrent ligeglad, men slang med og — blev antaget.

Samme Dag skrev jeg Ansøgning om Udvandringstilladelse til Udskrivningsdistriktet og var saa heldig at faa Svar inden en Uge.

Saa gik jeg til Brandchefen og sagde op til 16de Januar. Til Lykke havde jeg ikke endnu underskrevet mit Bestillingspapir, hvorfor man ikke kunde negte mig Afsked. Slemt for mig var det at skaffe de nødvendige Penge til en nogenlunde anstændig Udrustning.

Efter at være bleven vist Vinterveien hos en 2—3 Personer — hvoriblandt Norges rigeste Mand ude paa Drammensveien — fik jeg paa første Ord hos Agenten

laane, hvad jeg trængte, hvilket Beløb jeg tilbagebetalte en 3 Maaneders Tid efter Afreisen.

Om vedkommende Agent kjender sig igjen heri, beder jeg ham hverved modtage min hjerteligste Tak for Laanet.

Dagen før Afreisen, der var bestemt til 17de Januar, blev vi paa Kompaniets Ordre lægevisiteret. Efter at vore Papirer var befundne at være i Orden og Passagerkontrakten paategnet af Politimesteren, underskrev vi følgende Kontrakt:

Kontrakt.

Fredrik Lie, tilbørligen befuldmægtiget af D'Hrr. J. E. & M. Clark & Co., som handle i deres Buenos Ayres Firmas Navn, Clark & Co., paa den ene Side og Hr. K. J. J., Arbeider, paa den anden Side, opretter herved følgende Kontrakt:

1. Hr. K. J. J. forpligter sig til at arbeide paa den Jernbane, som D'Hrr. Clark & Co. nu bygger over Andes-Bjergene mellem Chili og den Argentinske Republik, for et Tidsrum af 2 Aar. Forlængelse kan finde Sted med gjensidigt Samtykke.

2. Hr. K. J. J. forpligter sig til at arbeide 9 Timer daglig i Egenskab af almindelig Arbeider, enten med at ryddiggjøre Linjen for Sne eller salte Fisk etc. mod at erholde i maanedlig Løn £10 (ti Pd. Sterling) eller sammes Æqvivalent i argentinske Penge.

3. Hr. K. J. J's Reise fra Kristiania til Buenos Ayres og derfra til Virkestedet, hvor han skal ansættes, bekostes af D'Hrr. Clark & Co.

4. Det nødvendige Værktøi forskaffer D'Hrr. Clark & Co., ligesom ogsaa Bolig under Telte eller Hyt-

ter, eftersom brugeligt paa det Sted, hvor Hr. K. J. J. maa blive ansat.

5. Trætter eller Vanskeligheder, som maatte opstaa mellem Parterne af denne Kontrakt, vil blive afgjort ved den argentinske Domstol. Hr. K. J. J. afstaar fra al consulær og diplomatisk Mellemkomst.

6. D'Hrr. Clark & Co. forpligter sig til at bestride Udgifterne ved Lægehjælp, hvis saadan er nødvendig som Følge af Sygdom eller Skade, erholdt under Udøvelsen af hans Arbeide og forudsat, at samme ikke skyldes Drukkenskab eller Tilbøielighed til andre slette Vaner.

7. D'Hrr. Clark & er berettiget til at ophæve denne Kontrakt naarsomhelst, hvis Hr. K J. J. ikke skulde gjøre Fyldest for sig, uden paa nogensomhelst Maade at yde nogen Erstatning derfor.

8. Til denne Kontrakt vedheftes Papirer, der viser Hr. K. J. J's Hjemstavnsret, gode Opførsel og Fritagelse for Militærtjeneste, og viseres nævnte Dokumenter af Konsularagenten for den Argentinske Republik paa Indskibningsstedet.

Kristiania, 16de Januar 1890.

for J. E. & M. Clark & Co.

F. Lie. K. J. J.

Som man vil se, er Kontrakten affattet næsten helt i Kompaniets Favør; noget vi ikke lagde stort Mærke til eller brød os om, da vi intet kjendte til Forholdene i Syd-Amerika.

Saa oprandt den 17de — Reisedagen. Kl. 5 skulde Skibet gaa. Mit Tøi var ombord; jeg havde sagt Farvel med Venner og bekjendte og Afgangstiden nærmede sig.

Da overraskedes jeg ved at 5 Brandkonstabler med en Formand i Spidsen kom bort til mig — og endmere forundret blev jeg, da de fra 24 Kammerater af Brandkorpset overrakte mig en Gave bestaaende af en flunkende ny Revolver med 150 Patroner og en Liste med Givernes Navne—den jeg endnu har, men af visse Grunde ikke vil offentliggjøre.

Jeg blev maalløs og vidste ikke, hvad jeg skulde sige. Jeg havde, saa vidt jeg kunde huske, ikke gjort nogen af dem noget godt, og havde derfor ingen Grund til at vente noget Venskabsbevis af Folk, jeg kun havde været sammen med i 15 Dage. Jeg kunde kun takke dem daarlig nok. Hvis nogen af dem skulde komme til at læse dette, beder jeg dem atter modtage min dybfølte Tak. Gaven var dobbelt kjær.

Jeg havde hele Tiden ønsket mig en Revolver, da det er saa som saa at reise paa Eventyr i fremmede Verdensdele uden et eneste Forsvarsvaaben, men mit Myntforraad tillod mig ikke at forskaffe mig en.

Men det som mere var: Gaven kom fra Folk, jeg satte Pris paa og kunde anse for sande Venner, der muligens en eller anden Gang vilde skjænke mig en Tanke.

Imidlertid blev Reisen paa Grund af Taage udsat til den 18de.

Der var endnu en Ting, jeg gjerne ønskede, men ikke kunde forskaffe mig — Ski. Om Kvelden tog jeg mig en Tur op til Gardekaseraen for at sige Farvel med gamle Knækter der. Under Samtalens Løb spurgte en, om vi havde Ski med os hjemmefra? Jeg svarede, at de fleste havde; men jeg for min Del maatte se og faa arbeidet mig et Par efter Fremkomsten, jeg havde ikke Raad at kjøbe nu. Dette syntes de alle var ondt og en fik endog den lyse Idé,

at forsøge at skaffe mig et Par af Gardens, hvilke, i al Fortrolighed sagt, ikke var af bedste Sort. Han gik til Kaserneofficeren, trods min Indsigelse, og forklarede Sagen. Officeren, der kjendte mig godt, bad dem finde ud et Par og samtidig bede mig komme ind til sig.

Jeg fortalte ham et og andet om Reisen, viste ham Kontrakten og den Present, jeg havde faaet af Brandkorpskammerater; tilslut gav han mig nogle Raad og bad mig hilse et Par Kammerater, han havde i Syd-Amerika. Skierne var nu kommen ind; men da Premierløitnanten fik se dem, udbrød han paa sit reinhæklede Soldatersprog: "Det er, F.... lappe, ikke Ski at vise frem i Amerika! Vent lidt!" Og saa skrev han paa et Kort til Bøssemager L. H. Hagen, at denne skulde lade Overbringeren af Kortet faa udvælge sig et Par Ski paa Løitnantens Regning, hvorefter han gav mig Kortet.

Jeg blev for anden Gang rørt over saa megen Velvilje fra forholdsvis fremmede Mennesker – og nu kom den endog fra en, som i længere Tid havde været min foresatte, og som jeg ikke altid havde beredt bare Glæde. Jeg trykkede bevæget hans Haand til Farvel og Tak, og saa snart Benene orkede at bære mig, jagede jeg afsted til Hagen, hvor jeg tog mig ud et Par Ski til 12 Kr. og 50 Ø. Og med Skierne paa Nakken travede jeg saa ned til Dampskibet.

Lørdagen 18de Januar oprandt.

Kristianianiataagen laa saa klam, graakold og uhyggelig, som det paa noget Vis lod sig gjøre. I Gaderne flød Snevand og Søle i smaa Strømme eller stod stille i store Pøler og Pytter. Kvindfolkene gik og funderte paa, hvad der var bedst, enten af idiotisk Undselighed at drage

Skjørterne efter sig i Sølen, saa Hovedstadslapserne kunde gaa i Kjølvandet med blankpudsede Støvler, eller af Renslighed løfte saa høit, at de undgik Sølen.

Der var ikke mange paa Bryggen den Dag; det var stygt Veir og faa Emigranter, som med Wilsonbaaden "Rollo" skulde over til Hull. Enkelte af Skiløberne havde Slægt og Kjendinger — det er saa rart, naar Veiene skilles for kanske aldrig mere at træffes. Alt Nag er glemt; findes der en Taare igjen — vil den frem da. Skjønt jeg ingen paarørende havde i Kristiania, havde jeg dog den Glæde paa Bryggen at se Folk, som, det er jeg overbevist om, kun var kommen for at tage Afsked med mig.

Saa falder Landgangsbroen — Landtougene hales ind — Maskinen slaar sagte forover — Taarer kommer — Lommetørklæder, Hatte og Hænder sættes i Bevægelse — Opmuntringsraab — smaa af Graad kvalte Sætninger — Dumheder, Raaheder og varme Venskabsord — alt surrer om hinanden i Luften — og lidt efter lidt forsvinder Kristiania for kanske aldrig mere at komme tilsyne for ens timelige Øine.

Et Ord til dem, som kanske synes, at jeg her snakker vel meget om mig selv og mine Gjenvordigheder. Jeg har ikke snakket om mig selv, men om en norsk Mand, som kom til at udvandre.

Jeg ved, at min Bog her — forlagt i United States — vil blive fortrinsvis læst af Udvandrere. Jeg tænkte det kunde have sin Interesse og Nytte for dem, at faa gjenkalde i Erindringen, hvorledes man maa komme afsted. Mine Oplevelser var ikke andre og anderledes formede end de, som Hundreder af andre unge norske Mænd har mødt og vil komme til at møde.

Det ligger udenfor mit nærværende Emne at gaa dybere ind i Tingen. Men Summen af mine Erfaringer er: Det norske som de fleste andre europæiske Statssamfund narrer for let altfor mange ind paa Arbeide, som er for uproduktivt og bygget paa en Adskillelse mellem "fint" og "simpelt" Arbeide. Følgerne er, at da det "fine" Arbeide er uproduktivt, glider det saa let bort under Hænderne paa en. Og da man har lært, at det produktive, nyttige Arbeide er "simpelt", saa staar man en vakker Dag der — uden noget Arbeide, og saa vandrer man ud — ud til det Land, der er bygget paa Folkestyre og derfor paa den Opfatning, at "simpel" er bare den, som ikke kan forsørge sig selv, skjønt han har to sunde Næver eller et sundt Hoved.

·Kristianiafjorden har intet at vise frem i Ruskeveir. — Og saa den forbistrede Sindsstemning! — — Isch! — Men trøst dig, Gutten min, er der et Hjerte, som har Venskab for dig — godt. Er der et, som elsker dig med al sin Magt — saa desto bedre. Men er der slet ingen, som bryder sig om dig — saa gjør Gjengjæld — bliv Kosmopolit.

Nu, vi har saa god Tid ud igjennem Fjorden, vil jeg presentere dels Reisesæller dels vordende Kammerater for Læseren.

Her paa Stormdækket er ikke mange at se. Jo, der har vi Carl Værner — godt kjendt i Sportsverdenen som Skøiteløber. Forud paa Bakken staar en 19 Aars Søgut fra Bergen, D .... n, sammen med en Skomagergut, H....m, ogsaa Bergenser; de er begge vordende Skiløbere; den sidste har Ski, men kan ikke bruge dem; den første hverken har eller kan bruge Ski — det maa være Fiske=

saltning, de er leiet til. Borte ved Maskinkappen har vi Hr. Ø....d, en vordende Syd-Amerika-Korrespondent for "Aftenposten" — afdanket Student, Skiløber uden Ski — kan heller ikke gaa paa dem, om han havde nogen, — gift 2 Dage før Afreisen.

Saa slipper vi os ned gjennem Trappen til Kreaturrummet — nei, Mellemdækket mener jeg naturligvis. De første vi lægger Mærke til her, er to Damer. Den ene er en liden, kvik, rød og rundlagd Jente med godt Snakketøi. Den anden noget høi og grovvoksen med et alvorligt Ansigt, noksaa vakre Jenter begge. Saa er der en Kone med 3 smaa Børn, hvoraf det yngste er 2 Aar — hun skal til Amerika til Manden, Stakkar. Borte paa en Kuffert sidder en Mand i Skindtrøie — han er Amerikaner og har hentet sin Kone i Gamlelandet. En vordende Kammerat L....e fra Land har allerede indtaget Grundstilling i en af Køierne, det samme er Tilfældet med en anden L....d fra Nordland. — "Ja vel ja." — Lad mig lige godt tage den tredie L....g fra Ørlandet; han har indtaget sin Yndlingsstilling: "Fødder tilside, Hænder i Lommen, sænk!" som vi sagde paa Gymnastiken. — Disse tre er alle Skiløbere. Min Præstegjeldsbror M....m fra Brønø, Skiløber, har spændt sin torskegarnsbundne Hængkøie opunder Dæksbjælkerne, hvorfra han nu med Sang om Jomfru Gof Gof og Fætter Alix vil fordrive ubehagelige Minder. — En gammel Kammerat fra Jægerkorpsdagene — Gudbrandsdølen F....r, Skiløber — har trukket op fra Nistekistens Dyb en stor Mekost, som han efter alle Julemærker at dømme tænker at gjøre grundigt Bekjendtskab med. Bag Trappen sidder en af Skiløberne og ser meget nedslaaet ud og det har han god Grund til; thi B....g

fra Kristiania har Kone og to smaa Børn igjen hjemme. De to Skiløberne, som er igjen, er Gardekammerater. Den ene S....d fra Namsos gik ud af Garden samtidig med mig, den anden H....g fra Smaalenene, et Aar før.

Naar jeg saa tager to Sømænd, den ene Nordmand, den anden Neger, begge gode Typer for sin Race, saa har jeg ikke flere at vise frem. Men lad os se paa Logis'et. Jeg tænker mange vil mindes det eller lignende.

Hellige Moses, for fint Rum vi er kommet i. Det er svært, hvor Hr. Wilson staser op Reisebekvemmeligheden for sine norske Mellemdækspassagerer; aaja, han tjener da gode Penge ogsaa. Men for at begynde med Begyndelsen: Trappen, der førte ned i Hullet, Gulvet og Sengstederne, var saa overgroet med Tobaksspyt og værre Ting, at man kunde skrabe mindst en Time med Tollekniven, før man havde et Hul ind til Veden paa 1 Tommes Vidde. Køierne, en Art Fladseng paa hver Væg med et uhøvlet Tomsbord til Skillevæg mellem hver Person, var saa smale, at man maatte indtage Ligkistestilling i dem. Forresten var Rummet halvfyldt af forskjelligt Fragtgods. Da Mellemdækket jo egentlig har været bestemt til Kreaturtransport, og da, som bekjendt, Kreaturene ikke trænger Krakker at sidde paa eller Bord at spise ved, var saadanne Luksusgjenstande heller ikke nu anskaffet for de menneskelige Kreaturer, der var nødt til at gaa over Nordsøen i en af Wilsonbaadene, som Mellemdækspassagerer.

Kvalmt var det dernede. Da derfor Kvelden kom, foretrak jeg sammen med min Ven H....g at krabbe op paa endel Bomuldsballer tæt ind til Maskinvæggen — jeg antager, vi skal faa det bedre der end nedenunder. En hel Søgang i Skagerak — Kvinder og Børn ikke vel!

Om Morgenen, Søndag 19de, vaagnede vi ved Dampbibens Hvislen i Kristianssand.

Det var tidlig om Morgenen og mørkt. Jeg tittede ud. Puch! Sydvest og Yrregn — vaadt og slasket allesteds; en osende, blafrende Gaslygte med et lidet Stykke Landgangskai, det var det eneste, jeg saa af Kristianssand. Tversover paa den anden Side af Kaien kunde saavidt skimtes Omridsene af en større Dampbaad. Nogle af Kammeraterne forsøgte at gaa op i Byen; men havde kun Skam til Tak — Gaderne var ufremkommelige af Mørke og Søle. I Graalysningen gik vi ud fra Kristianssand. Veiret havde taget en Vending til det værre de to Timer vi laa der. En tung Vestenvind piskede Raaskodde og Storregn i vild Flugt indover de nu midt paa Vinteren uhyggeligt udseende nøgne Holmer og Skjær langs Kysten. Søen havde vi endnu ikke faaet stort af, den slog sig istykker paa gamle Mor Norges udstrakte Befæstning af Baaer og Skjær, Lindesnæsset m. m.; men selv en Landkrabbe kunde forudse en rusket Nordsjø, og det var med en vis Følelse af noget ubehageligt i sit indre, at de fleste lagde sig godt til i sine Køier. For mig var det umuligt at forlade Dækket nu. Landet, som lidt efter lidt forsvandt, var trist at se, slig det laa der nu. Men for mit indre Syn kom netop derved frem mit kjære Haalogaland, mit fattige Hjem. En Husmandsplads, over $\frac{1}{4}$ Mil til nærmeste Nabo, uanselig og tarvelig inden Vægge, men ude vakker og rig, syntes vi Børn ialfald. Om Sommeren Sol og Fuglesang Dagen lang. Nede i Græsset Summen og Liv af Insekter, Sommerfugle og Kryb af alle Slags — Blomster i broget Mangfoldighed; Ener, Lyng, Birk, Or, Selje og hist og her et lidet fint Grantræ. Kjør, Sauer og Lam

med Jæterne, der ljomede, saa hvert eneste Fjeld svarede. Om Vinteren paa Ski nedover Lien — paa Kjælken, naar der var Skare; paa Blankisen, paa Brækvandet arbeide sig mod Vinden, og saa lade denne, naar vi spændte Trøien ud som Seil, jage os henover Isen med sig. Aa, det var herligt, herligt! Men Barneaarene formørkedes. Mor — Herre Gud velsign hende — dør, efter at have bragt syv Børn til Verden og kjæmpet med Sygdom og Fattigdom. Jeg var 7 Aar gammel den Gang. Jeg var for ung til rigtig at fatte Tabet endda. Far, der maatte have Kvindehjælp i Huset, gifter sig igjen. Stedmor. Ni Aar gammel ud at jæte for Mad og Klæder; 12 Aar gammel kom jeg til en bra Familie, hvor jeg var til mit 21de; stadigt Arbeide og stadigt Savn af Mor og Far. For Far døde, da jeg var 14 Aar — Gud glæde ham, der han er. Saa blev Husmandspladsen jevnet med Jorden, Børnene udover Bygden, ikke noget rigtigt Hjem længere. Ud paa Fiske Vinter og Sommer. Endelig ud fra Hjembygden uden Lærdom, Penge og Venner; Omflakken og skuffede Haab; Soldaterliv, og nu den sidste Tids Gjenvordigheder. Saa gik det mig. Jeg nævner det i korte Træk, for jeg ved, det er gaaet saa mange Tusinde norske Unggutter ligesaa. Saa mange vil finde sig selv igjen i min Livsførelse. Var det saa tungt at forlade det Fædreland, hvor jeg kun havde havt Savnet? — Tungt! Ja uudsigelig. — Nu svandt det mer og mer — det eneste Sted i Verden, hvor jeg kunde forstaa og blive forstaaet. Du kjære Nordland med din storartede Natur; den jeg havde beundret baade i smilende Venlighed og rædselsfuld Barskhed. — Skulde jeg faa se det mere? Reisetrang og Samfundsforhold havde drevet mig ud.

Da reves jeg ud af mine Grublerier; thi en Braadsø, der skjulte hele Forskibet, standsede og rystede Damperen fra For- til Agterende; Skruen, som et Øieblik havde følt sig lettet, maatte igjen med en svær Kraftanstrengelse tvinge Skibet fremover.

Norge var forsvundet — Nordsøen laa for os med Braat i Braat.

Andet Kapitel.

Over Nordsøen — Hull — Over Stenkulsøen — Liverpool — Fra Europa.

Om Reisen over Nordsøen er ikke stort at fortælle. Læseren kan bedst tænke sig, hvordan det saa ud paa Kreaturdækket, under den tre Døgn lange Fart, der i almindelige Veirforhold gjøres paa et, naar han hører, at Storm og Braadsøer rasede hele Veien. Maden var alt andet end god; men gik dog an, især om vi havde havt ordentlige Madkopper og Bord at spise ved. Om Kvelden første Nordsødag gik Skomagergutten, som var halvt vanvittig af Rædsel, til en af Styrmændene, der talte norsk, og bad denne for Guds Skyld at vende tilbage, da det vel ikke var nogen Mening i at lægge tilhavs i sligt Veir. Styrmanden trøstede ham med, at det nu var forsent at vende og at det var bedre i Søen end under Land i sligt Veir og Mørke.

Mandag Aften, den 20de, i Mørkningen, dampede Rollo op igjennem Humberen til Hull. Vi blev samme Aften ført iland. Efter en mild Visitation af vort Tøi, der med Undtagelse af Skierne blev kjørt direkte til Jern=

banestationen, marscherede vi — vi havde jo næsten alle været Soldater — med Skierne paa Nakken op til vor Vært Lazarus, under Begloelse af talrige Mennesker. Unegtelig var det Skierne, som tiltrak sig mest Opmærksomhed. Hos Lazarus fik vi Mad og Kaffe, hvorefter vi efter at have vasket os tog en Tur i Byen, for, skjønt det var mørkt, at faa se saa meget som mulig af den. Vi skulde nemlig reise tidlig næste Morgen. Nogen stor Moro kunde der jo ikke blive Tale om; de fleste havde ingen Penge, og saa var vi aldeles ukjendte. Sproget, man ikke forstaar, maa for en enlig reisende virke trykkende, men det generede ikke os stort. Vi talte norsk os imellem og var der noget specielt, kunde jo baade Ø....d og L....e tale lidt engelsk. Vi havde intet Besvær med noget, som angik Reisen; Kompaniets Agenter greiede alt saadant.

Vi gik altsaa i Byen. Den saa ud til at være rummelig bebygget; brede Gader og gjilde Butiker. Under Rangelen kom L....d fra Nordland og jeg fra de andre. Blandt andet rart kom vi til en stor Stenbygning, der laa paa en aaben Plads med Jernsprinkler om: Vi blev enige om, at gaa ind og spørge efter Jernbanestationen — kunde ikke et Ord engelsk nogen af os. Min Kammerat, der bestandig briskede sig af at kunne tysk, spurgte alle, han kom i Tale med, om ikke de ogsaa kunde, især hvis han syntes skjønne, at de ikke var Tyskere. Naar han saa traf en, der kunde dette Sprog, kunde han som Regel intet selv. Vi fik derfor mangen en god Latter paa hans Bekostning. Nu gik vi altsaa ind paa Gaarden til en Mand, som gik der og spaserede. Min Ven var straks færdig med sit: "Sprechen sie Deutsch?" Derefter paa vrident norsk, om dette var Jernbanestationen, samtidig gjorde han nogle

snurrende Bevægelser med Armene for at betegne de rullende Jernbanevogne, noget Manden ikke forstod det ringeste af; han troede vist, vi aspirerte til Galehuset, — gik fra os henimod Huset og hvislede et ægte Politisignal. Dette bragte os til at sætte afsted i et strakt Galop og takket være Mørket og at der var lidet Folk i Gaderne, ankom vi efter mange Gjenvordigheder til Logis'et, hvor vi gav en haarreisende Skildring af den Fare, vi havde været i. Saa blev vi anvist Sengsteder; to og to i hvert Rum. Trætte, som vi var efter den ubehagelige Søreise, sovnede vi straks ind. Dog det blev en grufuld Nat. Vi havde ikke sovet længe, før Lazarus's Husdyr gjorde et fortvilet Anfald paa vore ubeskyttede Lægge, — der blev en modig Fægten, indtil vi overvældet af Træthed faldt isøvn igjen. Om Morgenen sopede og vaskede vi vor nakne Krop, tog rene Klæder paa og puttede dem, vi havde ligget i om Natten, i Sengen, da det vilde være yderst utaknemligt at berøve vor Vært, hans veldressierede Husdyr.

Tirsdag Morgen, den 21de, blev vi puttet i en Jernbanevogn for at kjøres til Liverpool. At give en detailleret Beskrivelse over de Byer og Landskaber, vi passerte, vil jeg ikke indlade mig paa. Jeg var næsten ikke ude af Vognen og det lille, man faar se fra Kupévinduet, er kun et Maleri, man ikke faar Tid til at studere.

Det første, jeg lagde Mærke til, var imidlertid de næsten luksuriøst udstyrede Vogne med udstoppede Sæder og behagelig Opvarming. Dernæst den beundringsværdige Maade, der kjørtes paa; ingen Støden eller Rykken, hverken ved Start eller Stop og under den temmelig stærke Kjøring gik det saa stille, at man omtrent intet mærkede. Jeg maatte uvilkaarlig gjøre Sammenligninger mellem

Trondhjem—Hamar—Banen og Hull—Liverpool-Banen. Og hvad fandt jeg?

Det gamle, kjære Norge havde endnu Sne og Vinter; her var grønne, ypperligt opdyrkede Marker og saa tæt Bebygning af Bondegaarde, Villaer, Herresæder, Landsbyer og store Fabrikstæder, at man ikke kunde se Forskjel paa By og Land. Tjern og Grupper af Løvskog opfyldte Terrænet; jeg holdt netop paa at misunde Englænderne denne vakre Ø, — da standsede Trainet i Manchester. De brunrøde af Stenkulsrøg sværtede Teglstenshuse saa rent fængselsagtige ud; hele Byen indhyllet i Taage og Stenkulsrøg. Hvad maatte vel ikke Arbeiderne slide i disse Fængsler? Misundelsen var strøget af mig. Dog trods alt; Reisen over England frembyder et storartet Syn, værd at se. Om Eftermiddagen var vi i Verdens livligste Søhandelsstad, Liverpool.

Paa Stationen var ingen mødt op for at tage imod os. Vi blev derfor gaaende og spankulere — skrubsultne var vi ogsaa. Endelig kom dog Agenten og tog sig af os og glade var vi. Aa, for Trafik i Gaderne. Vi holdt Gang paa Gang paa at bli' overkjørt af de vældige Kjøregreierne. Magen til svære Hester havde jeg seet kun etsteds i Norge, hos Ølbrygger Dal i Trondhjem. Omsider fik vi krydset os op til Logiet i Lord Nelsons Street. Mad havde vi ikke faaet siden i Hull; vi spiste da ogsaa med en saa glubende Appetit, at Værten med Kone og Tjenestejente stod rent fortabt og flere Gange maatte hente ind ny Forsyning.

I fire Dage laa vi i Liverpool. Jeg skulde saaledes ha kunnet give en Skildring af Byen; det er dog ikke Tilfældet, grundet paa, at jeg ikke var stort ude og gik. Naar

man ingen Penge har, er det ikke stort værd at fremstille sig i en fremmed By i et fremmed Land. Pengemangel var en fremtrædende Egenskab hos D'Herrer Skiløbere; dog var der en to-tre Stykker, som havde, og de likte Byen meget godt.

I Liverpool var den største Trafik, jeg hidtil har seet i nogen By (— jeg har ikke seet de amerikanske Storbyer —) og det er ikke at undres paa. Man kan her til enhver Tid i Dokkerne og paa Havnen se store Flaader af næsten alle søfarende Nationers Skibe; i Gaderne vrimler det af Søfolk. Paa Grund af den overordentlig livlige Handel er Forretningsfolk og Handlende ogsaa stærkt repræsenteret. Kramhandlere, Avisgutter og Skopudsere skriger næsten Ørene af en, og er du saa uheldig at ha ikke aldeles skinnende Sko, vil det ikke vare længe, før en liden Skopudser slænger sig overende for at gjøre dem upaaklagelige og samtidig tjene nogle Pence. Du kan ikke selv bestemme over dine Sko.

De fleste af os begyndte saa smaat at kjede sig. Det var derfor med Glæde vi hilste Budskabet om allerede Lørdag den 25de at faa gaa ombord i Steameren, der skulde føre os over Atlanteren.

Ved Middagstider gik vi ombord. Vi halvt om halvt frygtede for at faa det ligesaa uhyggelig her som i Rollo, da Baaden var en Lastbaad. Det viste sig imidlertid at være ugrundet Frygt. Det Seng- og Madstel, vi havde med os, blev sammen med Skierne og vort øvrige Tøi puttet i Lasten. Vi fik Salonpladse, skulde spise sammen med Officererne og blev tildelt et Soverum, hvert med tre Køier i, altsaa tre Mand i hvert Rum, samt to Kahytsgutter til vor Opvartning.

Skibet hed Rosse af Liverpool, lastede 2500 Tons og førtes af en forhenværende irsk Marinekaptein. Skibet var lastet med Jernbaneskinner for Argentina, laa lavt paa Vandet, havde Seilrig og var 15 Aar gammelt; med bare Maskinen gjorde det 8 a 9 Mil.

Om Eftermiddagen kjøbte vi ind et og andet, der kunde være godt paa Reisen. Saaledes spleisede H....g og jeg til et Skakspil. Vi tre Gardister slog os sammen i et Rum; i et andet var der en Gaardbruger, en Handelsreisende og en Politikonstabel; i et tredie var en Akademiker, en Konstabel og en Hestehandler, og i et fjerde en Konstabel, en Skomager og en Sømand. Til Spise- og Dagligrum brugtes Salonen.

Søndag den 26de forlod vi Dokken, men en Sydveststorm hindrede os fra at gaa tilsøs.

Mandag den 27de dampede vi ud Merseyfloden.

Det blæste endda en tung Sydvest, og ude i Kanalen skyllede den ene Sø efter den anden over Agterdækket Om Kvelden forlod Lodsen os, og saa — ja saa gik vi tilsøs med et Farvel til gamle Europa.

Tredie Kapitel

Passaten—Madeira—St. Vincent—Under Linjen—Land.

Tirsdag den 28de var alt Land forsvundet, og foran laa det store Atlanterhav.

Om Dagen dreiede Sydvesten om til en hel Kuling af Nordost, efterladende sig en tung Havdønning. Om Natten var det temmelig rusket, — Havsø imod — Strøm og Vindsø efter. Spygaterne kunde ikke tage imod den Masse Vand, der kom ind, hvorfor Dækket hele Tiden stod under Vand. Flere Gange slog Søen helt over Salonen, saa denne om Morgenen var halvfuld af Vand.

Trods vi havde det varmt og hyggelig i Køierne, var der dog dem, som af Rædsel og Søsyge ikke fik Blund paa sine Øine hele Natten.

Den 29de, da Frokostklokken ringede halvotte, var Stormen stilnet og Himmelen klar.

Vi passerede den Dag flere Seilskibe, der nu kun laa og rullede i Dønningerne med slappe Seil. Mod Kvelden begyndte Tungsøen at ta af, samtidig fik vi en fin Bris af Nordost. Denne Nat kunde de, som ikke sov forrige Nat for Søsygens Skyld, faa sig god Søvn.

Da vi Tirsdag den 30te kom paa Dækket var Seilene tilsat for en frisk Nordostpassat, og i 14 Dage stod baade Vind og Seil uforandret. Luften var nu en hel Del varmere end i Europa — og saa ren —, hvorfor vi — paa en Undtagelse nær, Ø....d, der over halve Veien laa tilsengs af Søsyge — befandt os vel tilmode.

Kl. halvotte spistes Frokost, halvtolv Middag og 5 Kveldsmad. Til Tidsfordriv studertes Spansk; det var jo af uvurderlig Nytte, naar vi kom til Bestemmelsesstedet. Kort og Skakspillet brugtes ikke saa lidt. Bøger havde vi en hel Del af. Af Kapteinen fik vi laant et Slags Ringkastningsspil. Hver Dag eksercerede, sang og gymnastiserede vi, noget Besætningen fandt megen Moro i. Især likte den gamle Orlogskapteinen Eksercitsen. Vi kunde, naar der var stille Hav, gjøre vore Sager temmelig godt; vi var jo — paa tre nær — gamle Soldater. Fire Gardister, en Kavallerist og fire fra nationale Eksercerpladser. Tredie Styrmand var Svensk og agerte Tolk, om noget stod paa. Maden var meget god. Levende Faar og Fugle havde vi nok af, hvorfor der ofte var fersk Mad at faa.

I de forunderlig deilige Aftener samledes vi paa Salontaget ofte til Kl. 10—11. Da sprat og hoppede Skrøner og humoristiske Anekdoter; da revideredes gamle og nye, onde og gode Bedrifter; Forhold og Personer kritiseredes. Ja, det var virkelig Slarafenliv, dette Salonpassagerliv nede i Troperne. Hele Døgnet, men specielt ved Solnedgang og under Mørkets Frembrud, var Naturen saa forunderlig, storartet og smuk, og Følelsen af Verdensaltets Skabers og Styrers Ubegribelighed saa paatrængende, at man uvilkaarlig, hvor letsindig eller

materialistisk man end var, maatte erkjende sin egen Ubetydelighed og i stum Beundring bøie sig for det, der er over En.

Søndag den 2den Februar passeredes Madeira. Det var paa sjette Døgnet siden vi saa Land; det var derfor godt at faa noget at fæste Øiet paa. Vi havde mange Gange læst om den vakre Klippeø, bekjendt for sin Vin og sit behagelige Klima, og undret os paa, om vi nogen Gang skulde faa se den; og der laa den nu. Noget vakkert kunde vi ikke opdage ved den. Vi passerte den paa omtrent 6 a 8 Km. Afstand, men kun der, hvor den lille By Funchal ligger, kunde opdages en liden Slette; alt andet var en af Vulkaner sønderreven Fjeldmasse. Hvorledes Vinen smager der, ved jeg ikke, men Luften er meget behagelig. Øen tilhører Portugal. I Nærheden var flere Øer af samme Slags — Dezertasøerne.

Efterhvert, som vi nærmede os Ækvator, blev Varmen stærkere og Dyrelivet blev rigere. Om Natten lyste Morilden næsten som Flammer; ofte troede vi, det var Lanterner, men blev hver Gang skuffet. En fransk og italiensk Passagerbaad, der gik raskere, gik os forbi — det var ærgerligt; men til Gjengjæld passerte vi et og andet Seilskib. Om Dagen signaliseredes med Flag, om Natten med Raketter. I Søen saaes en og anden Hai. Flyvefisken fløi i store Stimer, ofte lange Stykker ad Gangen; herunder hævede den sig flere Meter høit over Vandskorpen; vi fangede flere Stykker, som faldt ned paa Dækket, efter at det blev mørkt om Kvældene. Springeren er en 2 a 2.5 M. lang Fisk, der ligner den norske Springer. Den følger Skibet ofte flere Timer i Træk og lige i Vandskorpen. Stundom tar den Sats og spinger 3 a 5 M. op

i Luften, saa den ved Nedfaldet frembringer et vældigt Klask.

Den 13de Februar om Eftermiddagen ankrede vi ved St. Vincent, en Klippeø, der tilhører Englænderne og benyttes til Kulstation; alle Dampskibe i Syd-Amerika-Traden indtager Kul her.

Øens Indbyggere bestaar af Negre og Mulatter samt en og anden Europæer. De indfødte er dovne og skidenfærdige, men flinke Svømmere. Vi saa halvvoksne Mennesker af begge Kjøn gaa aldeles nakne. Mange af de voksne havde ofte ogsaa kun en liden Fille at skjule sig med. Vi forsynede os her med Vand, Kul og Frugt, den sidste er meget billig her.

Den 14de om Aftenen bar det igjen tilsøs. Natten mellem den 16de og 17de passeredes Linjen. Heden var meget trykkende om Dagen. I de første Døgn søndenfor Linjen havde vi vældige Regnskurer. Paa den vestlige Horisont saaes om Aftenerne svære Lyn, men ingen Torden; det var storartet at se; rent som man paa Afstand skulde være Vidne til et blodigt Slag, hvor det moderne røg- og knaldfrie Krudt benyttedes.

Langs Kysterne af Brasilien havde vi Smaastorme — Pamperos; men forresten havde Veiret været fint hele Veien. En halvdød Kjærring kunde godt ha rod i et Knatraug over Atlanteren.

Ret som det var mødte vi nu baade Seil- og Dampskibe, hvilket viste, at vi var i Kap Horn- og La Plataruterne.

Den 21de passerede vi en styggt udseende Klippeø, "Fernanda de Norona", en braziliansk Forbryderkoloni; det maatte være et trist Sted at bo paa.

Søndags Morgen den 23de fik vi Cap St. Mary — den nordlige Grændse for La Platafloden — isigte. Der laa Syd-Amerika. — Hvad skulde møde os der? — Efterhvert som vi kom nærmere, kunde vi se Kysterne af Uruguay. Det saa ud til at være vakkert Land med jevnt opover skraanende Høidedrag. To Timer senere kom vi mellem Cap St. Mary og den lille Ø Lobob ind i La Platafloden.

Fjerde Kapitel.

Montevideo—La Plata—Ensenada—Hos Chefen—Buenos Ayres—Forsent til Trainet—Hos Konsulen.

Montevideo, som vi kom til om Eftermiddagen for at faa Lods til Ensenada, ligger paa La Plataflodens nordre Bred ved dens Munding. Vi var ikke iland, men Byen, der er paa Kristianias Størrelse — 150,000 Indbyggere — saa ud til at være meget smuk. Paa den rummelige Havn laa en Masse Skibe af alle Nationaliteter. Det var Søndag, og de fleste af Skibene flagede; vi talte ikke mindre end 10 norske. Hvor disse kjære Flagfarver taler et dybtfølt Sprog til det dybeste og ædleste i en — naar man er ude i Verden isærdeleshed.

Om Kvelden, efter at Lodsen var kommen ombord, fortsattes Reisen opover Floden. Paa den store Rio del La Plata er en betydelig Skibsfart; men Seiladsen er paa Grund af Sandbanker og heftige Vindstød ikke saa ligetil. Nu i Februar, som er vakreste Tiden, var der en Mængde Skibe hele Floden opover, baade tilankers og under Seil.

Det var en deilig Nat; det var næsten ikke Raad at gaa og lægge sig. Den behageligt afkjølede Luft var fyldt

med Vellugt fra det nære Land. Men paa Grund af at Landet var lavt og Floden stor, kunde ikke Landet sees, selv om Dagen.

Den 24de paa Formiddagen ved Høivande kom vi op til Ensenada, hvorfra vi pr. Jernbane skulde gaa til Buenos Ayres. 37 Dage havde vi været paa Reisen fra Kristiania. Vi blev ombord den Dag. En Bergenser, som drev Skibsmæglerforretning paa Stedet, tog sig af os paa en meget overlegen Maade. Det var saavidt vi kunde faa ham til at snakke Norsk. Endda havde han Betaling af Kompaniet i Buenos Ayres for at ordne det nødvendige med Hensyn til vor Reise did. Den Nat blev vi ogsaa ombord.

Næste Morgen den 25de skulde vi gaa med Morgentoget; men paa Grund af en Misforstaaelse kom vi ikke med. Næste Tog gik ikke før om Eftermiddagen; vi havde saaledes flere Timer til vor Raadighed; dem benyttede vi til at se os om i.

Langs Floden og allesteds, hvor der var Vand, herskede en yppig Vegetation.

Byen, om man kan kalde den saa, saa temmelig uanselig ud; den lignede en af Norges nordlandske Markedspladser. Enkelte Jordhytter hist og her; de eneste Huse, jeg saa, som var lidt ved, var Jernbanestationen og et Pa: Pakhuse. Men Pladsen er ikke gammel, og den har alle Betingelser for at blive stor, bare det frugtbare Land bliver ordentlig opdyrket; dog det er der lang Udsigt til. Jorden er kostbar, og de, som eier den, er dovne Grise, der kun trænger Frugt, Kjød og Vin for at leve og ikke gider tilveiebringe mer, end de selv trænger. Engelske Kompanier har ogsaa kjøbt op Masser af det bedste Land langs

La Plata, saa foruden Penge nytter det ikke at krasse til noget. Men tilbage til Ensenada. I Gaderne, der forresten aldeles ikke fortjener saadant Navn, laa døde Hunde, Katte, Indvolde af døde Kreaturer, Søppel og alslags Uhumskheder og raadnede i den brændende Solhede. At der ikke opstaar Pest, maa vel den prægtige, tørre og sunde Luftning takkes for; thi Sundhedskommissionen, antager jeg, var ude paa Langreis. Politi fandtes der, men det saa ikke ud til at være besjælet af nogen paaskjønnelsesværdig Renslighed.

Om Eftermiddagen kjørte vi til Buenos Ayres.

Jernbanerne her ligner de engelske, hvilket er naturligt nok; Englænderne har bygget de fleste Baner i Syd-Amerika.

Landet saa hele Tiden fint ud med temmelig tæt Bebygning og tildels godt opdyrket. Paa Stationen i Buenos Ayres blev vi modtat af Kompaniets Folk og ført direkte til Clark & Co.s Kontor.

Vi maatte vente i Trappen og paa Gangen, da det, efter sydamerikansk Skik, ikke behagede D'Herrer at lade os komme ind; det var heller ikke at vente. Vi var 12 Stykker, antaget kun som Arbeidere, og dertil saa vi slet ikke videre gentlemændsagtige ud, det maa indrømmes. Ø....d, der var nogenlunde det engelske Sprog mægtig, førte Samtalen med Hr. Clark paa vores Vegne. Mr. Clark ønskede os velkommen og spurgte, hvordan vi havde havt det paa Reisen? Hvortil Ø....d svarte, som sandt var, at vi havde havt det meget bra. Mr. Clark udtalte derpaa sin Tilfredshed med den Maade, Aviserne havde omtalt ham og os paa og sagde, at hvis vi vilde opføre os ordentlig, skulde Kompaniet gjøre sit til, at vi kunde komme

godt overens. Ø....d, der var en meget beleven og poleret Mand, svarte, at vi vilde føle os overmaade stolte, om Kompaniet vilde ha kun en Brøkdel af den Tillid til os, som vi viste det, og lovede naturligvis, at vi alle skulde opføre os som rene Gudsengle og kun ha vort eget og Kompaniets Vel for Øie i alle vore Gjøremaal. Det var jo om at gjøre for os at efterlade det mest mulig fordelagtige Indtryk nu første Gangen. Jeg tror ogsaa det var de flestes Mening at opføre sig ordentlig. Vi havde alle mere og mindre Følelsen af, at vi repræsenterede den norske Nation, hvorfor vi burde gjøre vort bedste.

Det var ogsaa en anden Grund vi havde, til at vi vilde staa høit anskreven hos Hr. Clark nu — vi vilde ha et lille Pengeforskud; vore Pengepunge var saa elendig magre. Vi bad — blev bønhørte og fik paa staaende Fod udbetalt = £1 = Kr. 18.15 pr. Mand; det var jo ikke saa meget, men vi kom fra en fattig Jord og havde smaa Fordringer.

Efter vel forrettet Sag fulgtes vi til en tysk Fonda, — Logishus eller simplere Slags Hotel — hvor vi skulde bo, mens vi var i Buenos Ayres.

Vi havde hele Tiden troet, at somme af os skulde standse nogensteds i Nærheden af La Platafloden, for i Kontrakten stod, at vi skulde kunne salte Fisk, og der var vel ingen Fisk at salte oppe i Anderne, en 10 a 15,000 Fod over Havet blandt lutter Sne og Is. Paa Kontoret hørtes det imidlertid ud for, at vi alle skulde fortsætte Reisen ind i Landet, saa at altsaa al Krangel angaaende den Sag maatte forsvinde.

I Logiet var en hel Del nykomne danske Emigranter, som vi forsøgte at indlede en Samtale med, men det gik

ikke; vi kunde slet ikke forstaa hverandre, thi de var ægte Jyder.

Saa kom Aftensmaden. Folk formelig fægtede om Plads ved Bordet og slugte Maden; jeg indbildte mig at være i Paris under Beleiringens sidste Dage, saa hungrige saa Folk ud. Maden var et Sammensurium af mangt rart og kogte, syltede Grisekløver. Mange af Kammeraterne sagde, at Maden var noget stort Griseri og uspiselig; det var vist nok saa sandt; men de fleste af os lod den ene Grisekloven efter den anden, med paasiddende Skind og tommelang Bust, forsvinde i vore rummelige Madskabe. Derpaa blev vi anvist Sovepladse. Der var nok af Senge og Værelser, men ondt at finde nogen med rent Tøi i. Værelserne laa i en Halvcirkel rundt Opgangen med Døre til den af alslags Uhumskheder stinkende Gaardsplads, hvorfor Luften var alt andet end behagelig. Men hvad kan man ikke byde en Emigrant? Klog af Skade hos Hr. Lasarus i Hull, tog vi af os hver Traad og lagde os under begge Lagenerne ovenpaa Madrassen og sov rigtig godt.

Den Dag gik vi omkring og be aa Byen, samt gjorde forskjellige smaa Indkjøb, som vi trængte til.

Buenos Ayres ligger omtrent 380 Km. ovenfor La Platas Udløb paa 34° 39′ s. B. og 58° 23′ 19″ v. L., er Argentinas eller La Platastaternes Hovedstad og har henimod 300,000 Indbyggere. Det er en meget livlig Handels- og Søfartsby, har pen Beliggenhed og udmærket sunt og behageligt Klima, noget dens Navn bærer Vidne om. Buenos Ayres betyder paa Norsk: god Luft. Som alle sydamerikanske Byer er den urenslig. Jeg har set endel Byer, men en, hvor Stas og Skrap, Rigdom og

Fattigdom har staaet i saa fortrolig Nærhed til hverandre som her, har jeg ikke set andetsteds. Store 3—4-Etages Stenbygninger med staselige Butikker støtter trofast en faldefærdig 1-Etages Trærønne, hvor godt vore Urfædres Vugge kan ha staaet. En Gade kan et Stykke ha første Klasses Brolægning, et andet derimod er næsten ufremkommeligt; paa den ene Side fint Asfaltfortoug, paa den anden kun en stor Rendestem — ikke mindste Spor af Fortoug.

Folkelivet er meget broget; alle Nationer har her sat hinanden Stævne.

Spansk er Hovedsproget: uden det kan man ikke komme langt; det afviger dog ikke saa ganske lidt fra det europæiske Spanske.

Gaar man i Gaderne her en Dag, og har man endel Kjendskab til de forskjellige Nationers Eiendommeligheder, vil man skille dem fra hverandre temmelig sikkert.

Der er den forretningsmæssige Englænder. Han er altid klædt efter Londonermode: Sort Prins Albert, graarudede eller stribede, vide Bukser, lange, lavhælede, smalsnudede Sko, Kjæp i Haanden, Lorgnet paa Næsen og Cigar i Munden. Her den i Mad og Øl kyndige Tysker; han har Soldaten i Krop og Klæder. Der kommer en norsk Skipper og en Søgut; den første tilfreds og velnæret, den anden med Huen paa Snur og et raskt Sving i sig. Der har vi en letlivet, svensk Botaniker — temmelig modernt klædt. Her den blonde, velnærede Danske, spekulerende paa Agerbrug og Fædrift. En sangvinsk Franskmand, beleven i Sind og Skind. Italieneren i Fjelsklæder, med sit stikkende vogt-dig-for-mig Øie. Spanieren med sin mørke Hud og løstsiddende Dolk. Tyrken og

Østerlænderen med den omvendte Suppeskaal paa Hovedet. De sorthaarede, brunøiede Jøder og Arabere med sine Kramskrin hængende i en Snor over Skulderen. Den skjævøiede, vinkelbenede Mongol. Den sorte, krølhaarede Neger. Mulatten med sit halveuropæiske Fysiognomi. Endelig den røde Indianer — langhaaret, stornæset, og flegmatisk helt igjennem.

Færdselen i Gaderne er livlig. Den egentlige Tungkjøring foregaar med Okser. Foran hver af de tungtlastede, overmaade klodsede, tohjulede Vogne spændes fra to til seks Okser. Oksen benyttes forresten paa samme Maade over hele Syd-Amerika. Melk solgtes paa to Maader. Enten kom Landmændene med den i Glas eller Lerkrukker, indbundne i Taug eller indsyet i Dyrehuder, ofte ogsaa i Blikspande, et paa hver Side af Dyret, — selv sad de bagpaa —, eller ogsaa bragtes den ved at Kjørene drives to og to sammenbundne igjennem Gaderne; den Familie, som da vil kjøbe Melk, havde kun at gaa ned paa Gaden og faa Melk direkte i Spandet. Paa den Vis fik man bestandig første Klasses Melk.

Vi likte os godt i Buenos Ayres, men Opholdet blev ikke af lang Varighed.

Om Morgenen den 27de fik vi Ordre at holde os færdige til Afreise Kl. 4 Eftermiddag. Ved en Misforstaaelse, — hvori jeg i Forbigaaende sagt ikke havde mindste Skyld — kom jeg ganske vakkert til at blive igjen, da de andre reiste. Jeg kan forsikkre, at jeg ikke var i godt Humør — pengeløs, venneløs stod jeg der, — hvad værst var: jeg kunde heller ikke snakke for mig. Jeg havde bare en Ting at gjøre: gaa og lægge mig, og saa om Morgenen se at finde den norske Konsul. Denne var ikke god at faa

fat paa, men endelig fandt jeg ham. Konsulens Fuldmægtig var en meget human og forekommende Mand, talte Tysk, Engelsk, Fransk og Spansk — foruden sit Morsmaal, Norsk, — flydende; han fulgte mig til Kontoret til Hr. Clark og talte min Sag.

Jeg troede Chefen skulde blevet vred; men det var ikke Tilfældet. Han fik vide, at jeg var blevet igjenglemt, fordi jeg foretrak at sidde hjemme, medens de andre gik ud i en Ølhal. Underrettet herom, roste han mig tvertimod og sagde, at han tog heller nogle ekstra Udgifter, end Folk der var henfaldne til det stærke; hvortil jeg gjennem Fuldmægtigen lod svare, at jeg paa ingen Maade var bedre end Kammeraterne, fordi om disse, naar de i et vildfremmed Land af Landsmænd blev budt et Glas Øl, tog imod Tilbudet. Derpaa fik jeg Ordre om, næste Dags Eftermiddag Kl. 4 sammen med en schweizisk Ingeniør at fortsætte Reisen til Mendoza.

Om Aftenen gik jeg i en nærliggende Park, hvor et Musikkorps spillede. Musikken var god og Aftenen straalende vakker.

Femte Kapitel.

Paa Jernbanen — Pampaerne — Natlige Scener — Storartet — Mendoza.

Lørdag, 1ste Marts, Kl. 4, mødte jeg op paa Stationen, hvor jeg gjenfandt den schweiziske Ingeniøren, jeg skulde ha Følge med; der udspandt sig følgende Samtale mellem os. Jeg begyndte: "Bueno dia, Señor!" (Goddag, min Herre!) "Bun dia. Habla V's (udtales: øste = De) españo]a?" (Taler De Spansk?) "No." (Nei). "Parlez-vous français?" "No." "Speak you English?" "No." "Sprechen Sie Deutsch?" "Nein." "What contryman are you?" "Norwegian." "Wait here!" "Yes." Vent her, forstod jeg ikke ganske, men da han pegte paa Kufferterne, skjønte jeg han vilde, jeg skulde vente der, og svarte Yes. Siden svarte jeg Yes paa alt, som jeg ikke forstod; og da han siden traf sammen med norske Ingeniører oppe i Fjeldene, fortalte han dem, at han havde reist sammen med en Nordmand fra Buenos Ayres, som ikke sagde andet end Yes.

Jeg ventede ved Tøiet til han kom tilbage med Billet til mig; da vilde jeg ikke staa og passe hans Tøi længere,

men jumpede ind i en tredie Klasses Vogn — den Klasse, Billetten lød paa — og fandt mig en god Plads ved et Vindu, for at kunne faa tage Landskabet i Øiesyn. Saa lød Signalet til Afgang — et Ryk — og Buenos Ayres forsvandt. Hele den Dag kjørte vi gjennem vakre Landstrækninger; men Opdyrkning og Bebygning aftog mer og mer eftersom vi fjernede os fra Hovedstaden. Jernbanestellet var daarligere her end i Norge. En Rysten, Hoppen og Svaien under Kjøringen, som om man sad i en Skranglekjærre med en Fillegamp foran; Ryk ved Afgang og Stoppen, saa en maatte holde sig for ikke at falde af Bænken. Sommetider gik det med en rasende Fart, andre Steder kunde en rask Fodgjænger følge Trainet i Skridtgang. Vognen var aldeles propfuld af forskjelligartede Mennesker. Paa Gulvet, under Bænkene og hvorsomhelst der fandtes en ledig Plads var Rummet optaget af Reiseefekter, Madkurve, Sadler, Bidsler, Lassoer, Kramskrin og Sengklæder. De indfødte havde som oftest fuldt Fladsengstel med sig og kunde lægge sig hvorsomhelst.

Ved Siden af mig havde en arabisk Kramhandlerske taget Plads; hun var daarligt klædt, men havde fine Former og et noksaa vakkert Ansigt med brune, ildfulde Øine. Jeg forsøgte ved Hjælp af det lille Spanske jeg kunde at indlede en Samtale, men det viste sig at være forgjæves; hun kunde intet andet end Arabisk, og det var jeg ikke videre stiv i. Ret foran mig, men to Bænker længere frem i Vognen, sad en fuldblods Indianer; stor Næse, høi, bagoverhældende Pande, forsynet med en dygtig Skalp; forresten saa han nok saa fredelig ud. Saa var der Italienere og Franskmænd, men saavidt jeg kunde se, ingen flere Nordeuropæere end jeg. Flertallet af Passagererne var

dog Gauchoer — Halvblods —, der udgjør den største Procent af Indbyggerne i Argentina. Mange af dem saa stygt paa mig — jeg var jo lidt bedre klædt end de fleste af dem; men hvad gjorde det; jeg havde en sekskløbet, skarpladt Revolver i Lommen. Jeg tror dog, de var mere ræd Europæerne, end de vilde vedgaa. Nei, da er de rovlystne Sydeuropæere adskillig værre. Efter Mørkets Frembrud blev det temmelig koldt. Det eneste jeg havde at beskytte mig mod Kulden med, var min gode Slængkappe. Men selv om der havde været nogetsteds at ligge, havde jeg ikke engang et Tæppe til Overbredsel, da alt mit Tøi var sendt med Kammeraterne. Nu tullede jeg Kappen om mig, satte mig godt ind i Krogen og lod saa mine Omgivelser ture som de vilde. En for en af mine Reisefæller svøbte sig ind i sine Ponchoer, Tæpper og Sengklæder og rullede sig overende paa Gulvet eller hvorsomhelst der var Plads; tilslut sad bare jeg og Indianeren igjen. Det var en trist, lang Nat. Det var koldt, saa Vinduerne maatte være igjen; men hvad Slags Atmosfære der var, skal jeg vogte mig for at sige noget om.

Henimod Midnat sovnede ogsaa Indianeren. Jeg reiste mig op, strakte mine halvvisnede Ben, aabnede Vinduet og satte en Del af Hovedet udigjennem. Men jeg blev rent forundret — jeg kunde ikke opdage andet end Himmel og Hav; det var som om Skinnerne laa og flød paa Vandet; det var rent uhyggeligt at se paa. Der er flere Steder i Argentina, hvor Sletterne paa fler oldige Miles Omkreds staar under Vand, der dog ikke kan være dybt, da Skinnerne hele Veien er lagt paa Fylding. Det var som sagt rart at se. En Timestid efter saa jeg atter ud; da var Havet forsvundet, men i dets Sted var

traadt andre Ting. I Nordost hang sorte Tordenskyer, der udsendte en og anden Lynstraale. Paa begge Sider af Linjen flammede mægtige Baal, antændt af Kvægvogterne for Kuldens Skyld; de kastede et stærkt Skin opi den sorte Nathimmel; det tog sig storartet ud.

Imidlertid brusede Damphesten frem uden Stands, skræmmende alt levende fra sin Vei. Jeg trak Hovedet til mig, lukkede Vinduet, satte mig saa magelig tilrette som mulig og fik mig en Søvn udover Morgenen.

Søndag den 2den Marts oprandt med klar Himmel og straalende Solskin. Der begyndte at blive rummeligere i Vognen; en for en af Reisefællerne gik fra paa de langt fra hverandre liggende Stationer. Nu fik jeg rigtig se de umaadelige Pampaer. Ingensteds mødte Synet nogen Hindring; paa alle Kanter, hvor man vendte Blikket, flød Himmel og Jord sammen som paa et stort Hav, men paa Havet er Bølger; her var kun en jevn Flade, optraadt efter Kvæget. Kun hist og her med lange Mellemrum kunde man opdage en simpel Jordhytte; en opdyrket Flek var en ren Sjeldenhed. De Folk, som færdedes her, levede kun af sine Kvæghjorder.

Aa, hvilke Masser af Kreaturer. De gik i store Flokke, som det tog ti, ja femten Minuter at kjøre forbi; og udover Prærien paa begge Sider, saa langt Øiet naade, græssede store Hjorder af Heste, Hornkvæg, Faar, Gjeder, Svin, Mulæsler, Æsler, og derimellem spankulerede Storken og andre Sumpfugle. Langs Jernbanen laa Benrader, halvraadne og nylig dræbte Kreaturer .... Men hvad er det —? Vi passerer lige ind paa en større Kurve, lagt paa en to Meter høi Fylding. Da — du store .... se der! Ikke 50 Meter foran Trænet, der gaar

med Hurtighed, flygter en Ko eller Okse, eller hvad det er, med opspilede Næseborer, Halen i Veiret — den har ikke Sans til at springe nedover den lille Skraaning. Nu standser den og ser sig tilbage — den faar ikke sine Øine fra det fræsende Lokomotiv — nei .... jeg lukkede uvilkaarlig Øinene. Der føltes intet Stød — hørtes kun et svagt Angstbrøl, og der laa den sønderknust nede i Grøften. Et Liv mindre paa de store Pampas — det sporedes ikke mere end et Liv mindre i Menneskevrimlen. Mig vil det stakkars Dyrs Rædsel ikke gaa af Minde. Der var Tid nok til at stanse Toget, men for disse Mennesker er ikke et Liv saa meget værd. Det var ikke det første Offer for Civilisationens Forløber, og der var nok af dem igjen; Ræve og Rovfugle fik stadig ny Forsyning.

Det ser vildt ud paa Pampaerne nu; men naar engang disse Sletter bliver opdyrket, hvormange Millioner Mennesker kan da ikke her finde et godt Hjem. Saa kom jeg til at tænke paa Fortiden, da disse Flader stod under Vand og kun de mægtige Ander som en Samling sorte, ildsprudende Uhyrer stak op af Havet. Tusinder af Aar efter fremstod Lavlandet. Lidt efter lidt udvikledes et storartet Dyrliv. Senere kom den brune Indianer, jagende paa sine halvvilde Pampasheste og fangede med forbausende Sikkerhed selv de vildeste Dyr i sin seige Lasso. Endelig kom den "civiliserede" Europæer, der ødelagde Landet, for siden møisommelig at opbygge det igjen. Den røde "Broder" blev undertvungen og maatte gjøre Tjeneste som Træl; men blev samtidig bibragt en Slags civilseret Underkastelse.

Om Eftermiddagen ankom vi til Villa Mercedes, hvor vi skiftede Træn.

Jeg havde ikke smagt Mad siden i Buenos Ayres, hvorfor jeg kjøbte mig en vældig Madportion. Vi fik ind en Del nye Emigranter, deriblandt tre franske Damer. Vi kom godt overens. De havde Frugt og Mad i lange Baner, hvorfor der ogsaa faldt endel paa mig. Den Natten sov jeg lidt; vi fik en anden Klasses Kupé, den var bedre at sidde i; ligge var der ikke Tale om. Landet begyndte nu at blive mere bakket og ujevnt, eftersom vi nærmede os Fjeldene.

Da Solen randt den 3die, var hele den vestlige Horisont stængt af en vældig blaa Rand, der lignede tunge, blaasorte Sneskyer; det var Andesbjergene. Ved 8-Tiden kunde vi se dem klart. Det var et Syn, der fik Blodet til at strømme raskere gjennem Aarerne.

Det var Top i Top, alle lyseblaa med snedækte Spidse. Ret foran os havde vi imidlertid en, der var et Hoved høiere end alle de andre. Jeg fik siden vide, at det var Acancagua. Den er Amerikas høieste Top, 6,903 Meter (22,000 Fod).

Jeg blev staaende og stirre en lang Tid paa denne Jættemur. Deroppe skulde jo mit Virkefelt blive, Gud vidste, hvorlænge.

Her opover havde Landet et fortørket, barskt Udseende, men hvorsomhelst den menneskelige — det vil sige, det civiliserede Menneskes Intelligens var kommen i Berørelse med det, havde det antaget en smilende Venlighed og Frugtbarhed; det er Arbeidskraft og Vand, som skal til for at omskabe Landet.

Kl. 11 stoppede Trainet paa Stationen i Mendoza. Jeg maa sige, jeg var glad ved at komme ud. I 34 Timer havde jeg siddet sammensunken i en rystende og hoppende

Vogn — liden Søvn og endnu mindre Mad. Sammen med Schweizeren begav jeg mig til Clarks Kontor. Jeg var ikke lidet spændt paa at faa vide, om Kammeraterne endnu opholdt sig i Byen eller om de var reist videre. Paa Kontoret betragtede man mig grundig. De troede vist, jeg maatte være en rigtig Ærkedumrian, som gav mig til at gaa igjen nede i Buenos Ayres.

En snusvigtig 16—17aars Gutunge skulde ledsage mig til Logiet. Selv red han, og forsøgte at gjøre mig begribelig, at ogsaa jeg maatte ha mig et Befordringsmiddel i Form af en Droske eller lignende, da ingen skikkelige Mennesker gik tilfods der; men jeg befalede ham simpelthen at vise mig Vei. Jeg var da ikke mere slidt, end jeg skulde gaa Mendoza rundt om det trængtes.

Jeg blev ikke længe i Uvished om, hvor Kammeraterne var, thi i Døren til et Hus saa jeg Bergenssøguttens kjendte Skikkelse. Han fik ikke før Øie paa mig, før han satte i et Hyl og styrtede ind for at fortælle de andre det, hvorpaa der fulgte stor Velkomstscene.

Efter at ha vasket mig og skiftet, satte jeg tillivs en splendid Middag med Vin til. Vi var paalagt at drikke Vin istedetfor Vand, da dette var meget usundt.

Jeg maatte nu give mine Oplevelser under Adskillelsen tilbedste, og fik til Gjengjæld høre, at Skiløberne, den første Aften de tilbragte i Mendoza — takket være den ædle Druesaft — havde havt det nok saa lystigt, og at de fagre Løfter om Orden og Ædruelighed, de havde givet Hr. Clark, allerede var bortdunstet for manges Vedkommende. Enkelte havde endogsaa gaaet Berserkergang, og der maatte fire Konstabler til, for at faa den store Søgut overende i Rendestenen og transporteret til Arresten, hvilket Logi

vedkommende fik betale med $8. Siden hørte vi, at Politiet var blet saa ræd Nordmændene, at de havde fordoblet Vagten i det Strøg disse boede.

Fondaværten var en tyk Italiener med en do. italiensk Ægtehalvdel, samt Søn og Datter. Datteren, en vakker, velformet Italienerinde paa 17 Aar, var Husets Pryd; men Jentungen havde sandsynligvis formeget af sin Stammoder Evas brødefulde Eftergivenhed i sig, thi da jeg 9 Maaneder senere var i Byen havde hun faaet en nydelig Present. Jeg vil dog — paa Nationens Vegne fralægge Skiløberne al Skyld i Ulykken.

Mendoza ligger en 30 Km. nedenfor Anderne eller ved Foden af dem. Den har omtrent 50,000 Indbyggere, der lever af Fædrift, Handel, Frugtavl og Emigranttrafik. Byen har vid Omkreds, men Husene er ialmindelighed kun en Etage høie og opført af Jord. For 50 Aar siden blev det gamle Mendoza lagt i Ruiner af Jordskjælv. Jordmure paa indtil 2 M. Tykkelse var herved forvandlet til uformelige Grushobe. Siden blev Byen flyttet et Stykke udenom Grændserne for den gamle.

Endnu var ikke vi ved vor Reises Maal. Vi fik Ordre til Tirsdag den 5te at fortsætte opigjennem Fjeldene.

Sjette Kapitel.

Paa Muleryggen—Vildmandsliv—Fortørket—Spor af Mennesker — Udsigt—Uspallata—Rio Mendoza—Punta del Vaca—Punta del Linca—Los Cuevas La Cumbre.

Da vi den 5te mødte op paa Kompaniets Jernbane-station i Mendoza, vidste vi ikke enten vi skulde gaa med Jernbane, gaa tilfods, forsendes i Vogn eller benytte Ridedyr. Paa Stationen blev vore Kufferter veiet og Vægten anmærket paa Laaget. Om Eftermiddagen stoppede en Drift paa 30 Mulæsler ved Stationen, nogle med Ridesadler og andre med Kløvsadler paa. Nu skjønte vi, hvad Skyds vi skulde faa; vi skulde praktiseres op paa Ryggen af Muler.

Først blev vore Sager ophængte. Intet Dyr skulde bære større Byrde end 140 Kilo, 70 paa hver Side; derfor var hver Ting paasat sin Vægt. Vi var ikke saa lidet bange for Skierne; de var det kjæreste, vi havde. De havde vakt stor Opsigt under Reisen; Folk undredes paa, om vi skulde gaa paa Vandet med dem, hvordan vi brugte dem osv. Vi kunde nu intet andet gjøre, end hænge dem

paa et Muldyr og saa lade det skure. Saa skulde vi selv op. — Aa, du Verden for Moro. — Ingen af os var videre stiv i Ridekunstens Hemmeligheder og flere dumpede af saa fort de kom op; dertil spændte og bed de elendige Kræk, saa man maatte le sig næsten fordærvet, ved at se paa dem. Men tilslut kom vi da op allesammen og Reisen begyndte saa smaat. Vi havde tre Drivere, hvoraf den ene var Fører.

Et Stykke gik Reisen gjennem Byen; der stod de indfødte og gjorde nar af os, kaldende os "Gringos" — et Unavn paa fremmede — og lignende. Vi gjengjældte ondt med ondt, ved at give dem det igjen paa norsk. Vor Fart gik grulig sent; men det var nok alligevel en Lykke; thi ellers er jeg ræd, vi havde faldt af og brækket Nakken alle tilhobe. Klokken var 5, før vi forlod Stationen, og vi var derfor ikke komne længere, end saavidt udenom Byen ved Mørkets Frembrud.

Dyrene blev drevet ind paa en aaben Plads ved Siden af Veien. Terrænet omkring Byen var nemlig beplantet med Frugttræer og opdyrket; dertil var der ikke langt til Floden, saa Vandet kunde ledes indover Markerne; og allesteds, hvor der var Vand, voksede en tæt Skov af høie, ranke, asplignende Træer og derindimellem forskjelligt Slags Smaakrat, som det var umuligt at trænge igjennem andesteds, end hvor der var Aabning.

Her blev Dyrene aflæsset, saa det var klart vi skulde raste der om Natten. Hver Mand tog Ridetøiet af sin Mule og forvarede det. Under hver Sadel var anbragt et Saufkind, for at ikke Sadelen skulde skade Dyret. Alle disse Greierne var gode at ha, naar man skulde ligge. Sadelen tjente til Hovedpude og Skindene lagde man under

sig paa Jorden. Mens de to Drivere tog sig af Mulerne og skaffede dem Vand og Græs, gjorde Førerne op Ild; tog frem en Kasserolle og en Kaffekjedel, hentede noget Skidtvand og gav sig til at koge Makaronisuppe og Kaffe. Imidlertid sad vi omkring Ilden og saa til og fik Greie paa et og andet Navn paa de forskjellige Gjenstande. Saa redte vi vore Sengklæder. De fleste af os havde Sengklæder med, dog var der ogsaa dem, som ingen havde; vi var saa vant med Varme, at vi havde ikke tænkt stort paa Mulighed af Kulde og Klæder. A.... g havde et bra Filletæppe, en stor Hovedpude og Overfrak, og S.... d havde ogsaa Tæppe og Overfrakke. Jeg havde et Uldtæppe, et Bomuldstæppe og en Slængkappe; vi tre slog os sammen og kunde saaledes laane bort et Tæppe og en Frakke. Sadlerne puttedes som sagt under Hovedet og Kufferterne sattes i en Ring om Leiren.

Nu var Makaronisuppen og Kaffen færdig. Suppen var umulig, men Kaffen gik an; halvraaddent Mudder-vand var det jo kogt af altsammen; men hvad gjorde vel det, det var godt at vænne sig til sligt itide. Af Tørføde havde vi Brød, der endnu var mygt og godt; men senere paa Reisen blev det til at ødelægge Tænderne paa. Den, som ikke likte det i Suppen kogte Kjød, fik et Stykke raat, som Førerne havde havt under sig i Sadlen om Dagen — for at gjøre det myg. Dette stegte vi paa Træspid, efter først at have skaaret i det og rullet det i Salt. Gud skal vide, det var ikke rart, hverken med Madstellet eller det andet; men vi var unge, livsfriske Folk allesammen, hvorfor Mesteparten af det triste blev omgjort til Moro. Ja, saa gik den første Nat af det egentlige Vildmandsliv.

Om Morgenen dreves Dyrene sammen og lastedes.

Ridesadlerne var meget haarde, og bare det lille Stykke, vi havde redet forrige Dag, havde givet vore Tyngdepunkter en meget følelig "Træsmag", hvorfor vi lagde et eller andet Klædestykke under os og red paa. Jeg lagde Vattæppet under mig og det kom vel tilpas; thi det blev en tung Dag.

Komne ud fra Byens opdyrkede Omgivelser, havde vi en stor Sandørken paa 40 Km. at passere, før vi naaede Fjeldene; disse viste sig saa nær i den klare Luft, at vi troede det Stykke skulde være redet i en Haandvending; men vi fik andet at føle. Ved Titiden blev Varmen næsten uudholdelig, hvorfor Førerne kommanderede Hvil. Sandet var glohedt og bare man rørte i det, hvirvledes et fint kvælende Støv op. Vi var dumme nok til ikke at tage rent Vand med os fra Byen, og maatte nu drikke af noget rent Sølvand, som vi silede gjennem vore Lommetørklæder. Vi hængte vore Tæpper op paa nogle forkrøblede Buske, hvorved vi fik et Slags Ly mod Solen. Her spiste vi og sov Middag. Ved Firetiden havde Varmen givet sig endel og Reisen fortsattes. Nu gik det bra en Tid. Vi forsøgte at faa vore Ridedyr til at skyde raskere Fart; men det blev Løgn — ikke havde vi Sporer og ikke kunde vi rette Snittet med Dyrene. Desuden er Muldyrene ikke stort bedre end sin forfærdelig langsomme og træge Far, Æslet. Alting omkring os saa elendigt og fortørket ud. Enkelte Tuer med nogle brunstegte Græsstraa og en grov, strittende, fortørket Lyng saaes hist og her; Støvet tog af og i dets Sted var Veien bedækket med grov Sand og Smaasten. Da det begyndte at mørkne, syntes ikke Fjeldene at være kommen nærmere, end de var fra Byen. Det blev mørkt saa vi knapt kunde se Veien. Vi begyndte at

blive betænkeligt ømme i Tyngdepunktet, men frem gik det, over dybe Flodleier, hvor Vandet i Regn og Sneløsningstiden maa have bruset afsted med stor Kraft; men hvor der nu ikke fandtes en Draabe. Klokken blev 8—10, stadig gled Fjeldene undaf og skimtedes kun som en mørk Mur mod Himmelbrynet. Der var ingen Skøi eller Latter at høre mere; vore "ømme Følelser" tiltog stadigt; en Stund sad vi paa det høire Laar, saa paa det venstre; nogle indtog Damestilling, nogle gik tilfods og ledede Dyrene efter sig eller jagede dem foran, og alle var vi sultne og tørstige. Men Dyerene, som bar de tildels tunge Byrder, hvad sled vel ikke de? Hvad tænkte Føreren — skulde vi ikke snart faa Hvil?

Nu hørtes kun et og andet Udbrud af Vrede og Pine fra enkelte af Skiløberne. Ja, nu blev det snart andet end Moro. Enkelte Gange afbrødes Taushedeu af Drivernes: "Mula ....! Mierda — Mula .... Aa! — haa — haa haa .... aa!" Den sidste Strofe lang og stærk.

Endelig, endelig — Kl. 1 om Natten, kom vi ind blandt Fjeldene, men ikke før 2-Tiden fik vi Hvil paa en liden Slette ved Siden af en Bæk. Det var at slænge sig overende saa snart ske kunde, der var vist ingen, som tænkte paa Mad; det havde været vel haardt for Folk, uvante med Ridning, dette, at sidde 10 Timer paa Muldyr med stødende Kogallop; Heste med sine mere afrundede Bevægelser havde været meget bedre; men se dem havde vi nu ingen af. Det var den 6te Marts, som endte saaledes.

Den 7de blev vi ikke reisefærdige før Kl. 10 Formiddag. Baade Mennesker og Dyr var adskillig medtaget af Gaarsdagens Strabadser; men de stive Lemmer mygnedes lidt efter lidt til, da vi igjen kom i Farten; dog tror jeg,

der var dem af Skiløberne, som var mere slidt, end de vilde tilstaa, og som havde Følelsen af det længe bagefter. Vi reiste ikke langt den Dag. Veien gik langs den før omtalte Fjeldbæk, der, skjønt den kun var liden, dog havde frembragt et nogenlunde passabelt Dalføre. Der var brat og ulændt; Stene og Klippeblokke syntes ofte at ville spærre Veien; men bestandig aabnede der sig en saapas stor Passage, at vi kunde slippe igjennem. Værst var det for de Dyr, som bar Kufferterne; var Veien saa bred, at de kunde gaa ved Siden af hverandre, tørnede de sammen, saa det sang i Kufferterne; var Veien smal, holdt de paa at rive baade det de bar og sig selv i Filler, for de stoppede aldrig op, om noget tog i, bare sprængte paa af alle Kræfter. Mangengang saa det stygt ud for Skierne; men da deres bøiede Spidser laa skraat opad, blev det kun Bagenden af Skierne, der streifede Fjeldblokkene og derfor ofte modtog Saar og Vunder. Fjeldene her var ikke høie, men med bratte Sider, bestaaende af rød, askelignende Sand og Stengrus, hist og her afbrudt af faste Stenmasser. Vegetationen var ynkelig. Smaa Topper af hvidtørkede Græsstraa strittede opigjennem Sandjorden. Langs Dalbunden voksede nogle forkrøblede oljeholdige Dværgbuske, der dog havde det Fortrin, at de var grønne. Men et rent gyseligt Syn frembød de vildtvoksende Kaktuser. De bestaar af en eneste, ofte flere Meter lang, fra Rod til Top lige tyk Stamme; undertiden kan denne have en, to eller tre Grene, der er lige tyk som Moderstammen; ofte kan der paa en Rod staa flere Stammer. Hele Planten er tæt besat med haarde, sylhvasse, 5—8 Cm. lange Pigge, som gjør, at den er rent farlig at komme i Berørelse med. Dertil har den en tør graabrun Farve; kort sagt, den gjør de

før øde Omgivelser endnu uhyggeligere. Men saa kommer det mærkelige ved Planten. Om Sommeren i Blomstringstiden har den fine, meget smukke, røde og hvide Blomster, samt en æblelignende Frugt, der, naar man tager væk det 1 Cm. tykke, slimede Skal, er ret velsmagende.

Klokken 2 slog vi os til Ro for den Dag ved et beboet Sted, spiste vor Makaronisuppe, drak Kaffe og tog os en Eftermiddagslur. Jeg rullede mig ind i Tæppet, og uden at betragte Omgivelserne nøiere lagde jeg mig paa høire Side med Hovedet paa en liden Forhøining. Efter et Par Timers Søvn, hvorunder jeg havde vendt mig om paa venstre Side, vaagnede jeg. Ingen kan forestille sig min Forbauselse, da jeg saa en rigtig Grinebider af en Dødningeskalle med sine tomme Øienhuller stirre mig lukt i Synet, som om den vilde sige: "Se her! Det er ikke bare I, som har fundet Vei til dette Vildnis; jeg er allerede gammel kjendt her." Jeg reiste mig op og saa mig rundt. Den Forhøining, jeg havde lagt Hovedet paa, var Graven; paa dennes Hovedende, rimeligvis, var bygget en liden, uanselig Stenrøs, hul indvendig; i Hulningen var anbragt en liden Trækasse og ovenpaa denne tronede Hovedskallen. Jeg gjorde Kammeraterne opmærksom paa Fundet. Vi tog forsigtig ned Skallen, løftede op en af Fjælene i Kassen og tittede i den; der var kun Aske og nogle Benstumper. Vi lagde Fjælen paa og satte Skallen paa sin Plads igjen. Efter Hovedets Form havde det været en Europæer og ingen Indianer. Det hele lignede de stenede Omgivelser, saa man lagde ikke saa snart Mærke til det; det var forresten ikke den sidste navnløse Grav, vi fik se op igjennem Fjeldene.

Som før sagt var Stedet beboet. For Tiden var der

kun to Kvinder, en ældre og en yngre, samt et Par Børn. De levede af en liden Butik- og Hotelforretning med ublue Priser — der foregaar om Sommeren en livlig Emigrant-trafik paa denne Vei og forresten tog de vel, hvad Slags Fortjeneste, de kunde faa.

Luften begyndte at blive koldere her, end nede paa Sletterne og vi, som var vant med Varmen, følte Kulden dobbelt; især blev det Tilfældet med dem, som havde faa Sengklæder; thi denne Nat var rigtig kold.

Udpaa Formiddagen den 8de naaede vi Toppen af den Fjeldkjæde, vi i to Dage havde stræνet med. — Aa, hvilket Syn. — Ret foran os skraanede den Fjeldryg, vi befandt os paa, nedover mod en lang, men ikke bred Høi-slette, over hvilken Veien fortsatte sig i Bugtninger og Slyngninger vestover; langs efter Sletten strømmede en Bæk, og langs denne igjen stod enkelte Partier Løvskog og, som det syntes, et saftig grønt Græs, samt flere Vaanings-huse. Men paa den anden Side af Høisletten taarnede Cordilleras — udtales Cordiljeras — sig i en forfærdende, men samtidig dragende, vild, storartet Majestæt. Det var Fjeldryg over Fjeldryg, høiere og høiere, Top i Top—alle mere og mindre kegleformet; de længst borte fortonede sig blaa, de høieste med Sne og Isjøkler om Skuldre og Ho-ved. Kjæmpen Aconcagua syntes saa nær, men var dog mindst 100 Km. borte. Herfra saa det næsten umuligt ud at komme over denne Mur — og det syntes mere end van-vittigt at lade Jernbanen passere igjennem den; men saa var nu alligevel Tanken. Naar vi saa vendte Blikket til den Kant vi kom fra, var Sceneriet ikke mindre storartet. Jeg tror, vi i denne tynde, gjennemsigtige Luft og fra denne Høide kunde se mindst 300 Km. udover de endeløse

Sletter. Mendoza saaes meget tydeligt næsten under os. I saadanne Omgivelser bliver Mennesket kun et usselt Kryb.

Jeg kom til at tænke paa, hvordan det skulde ha set ud her i den Tid, alle disse Toppe sprudede gloende Lava, Ild og Røg fra sine kogende Svælg; thi, at de det har gjort, beviser tilfulde de kegleformede Toppe — de Masser af Lava, der fra en glødende, tyk Suppe, som er kommen rindende nedover Fjeldsiderne, har — gjennem Afkjøling forvandlet sig til fast Fjeld — den røde, askelignende Sand osv. Og hvilke Jordskjælv maa vel ikke have rystet disse Omgivelser.

Paa Overfladen af denne Fjeldryg fandtes ikke Spor af Vegetation, kun brunrød Aske, Sand og Sten.

Det begyndte at gaa jevnt nedover; Veien var baade god og slet; Eftermiddagsſolen skinnede behagelig — Humøret steg. Følgen af dette var, at vi begyndte et Kapridt ved at sætte vore Muldyr i Galop; dette bevirkede igjen, at mange gjorde akrobatiske Luftreiser, der endte med tunge Dunk i Bakken.

Ved Firetiden om Eftermiddagen naaede vi det bebyggede Sted paa Sletten ved Uspallata — udtales Uspaljata. Da Stedet er en af de største og mest besøgte Emigrantstationer paa Veien over Anderne eller som de indfødte kalder dem — Cordilleras — var her nok af Mad baade for Folk og Dyr, dertil Overflod af godt Vand. Her var varmt som nede paa Pampaerne, hvorfor et Bad i den nære Bæk forfriskede os meget. Vi skiftede Klæder, spiste godt og fik os om Natten en god Søvn — naturligvis under aaben Himmel.

Søndag Morgen den 9de Marts gik det igjen afsted

over Sand og Sten; efter 2 Timers Ridt naaede vi Floden Rio Mendoza, som vi siden fulgte hele Veien. Det er ingen stor Flod. Her ved Uspallata kan man under almindelige Forhold ride over den; men under Flomtiden, naar Sneen løsner oppe i Fjeldene, har den betydelige Vandmasser, der paa Grund af den stærke Skraaning jager afsted med en rivende Strøm mellem Klippeblokke og Fjeldmasser, førende Jord og Sten med sig i vild Flugt. Lig alle mindre Floder, der kommer fra Anderne, naar den ikke til Havet; men taber sig nede paa Pampaerne. Den rinder forbi Mendoza — deraf Navnet. Det er et mægtigt Arbeide den har udført her i Tidernes Løb, og som den fremdeles holder paa med; nemlig gravet ud dette Dalføre, der gjør, at Anderne, saa vidt jeg har hørt, her har faaet det eneste Sted, som kan passeres paa lange Strækninger.

Veien gik langs Flodens nordre Bred. Paa den søndre opdagede vi noget, der lignede en jevn, nys opkastet Vei; paa andre Steder noget, der lignede Telte eller Hytter; men Afstanden var for stor til, at vi kunde se, hvad det var. Vi gjettede dog paa om det ikke skulde være det nye Jernbaneanlæg, vi skulde ansættes ved, og ganske rigtig; paa Spørgsmaalet om, hvad det var, svarede Føreren: "Tero carril del nuevo" — den nye Jernbane. Der var ingen Tvil; det var Kompaniet Clarks Jernbaneanlæg, vi saa paa den anden Side af Floden.

Ja, nu var der kun to Veie at gaa, frem eller tilbage. Paa høire Side blev Fjeldene høiere og høiere, brattere og brattere, vildere og vildere; paa venstre randt Floden; og mellem den og os var den lodrette Flodbakke, intet Sted

under 50 Meter høi; men ofte 2@300 Meter og høiere, saa til den Side var kun Afgrund og Død — altsaa Fremveien maatte vælges. Udsigten var ogsaa stængt; forud og til begge Sider kun Fjelde; bagud kunde ikke længere Uspallatasletten sees; der stængte den Fjeldryg, vi havde passeret Dagen iforveien, for Synet.

Ved det første overfladiske Blik vi kastede paa Omgivelserne, syntes disse at være lige uhyggelige og ensformige allesammen; det var dog ikke Tilfældet. Uhyggeligt, tungt og trangt er der vel allesteds; men ensformigt er det ikke; thi næsten ingen af Omgivelserne ligner hverandre. Mellem Fjeldet og Flodbakken havde vi som Regel en nogenlunde slet, mere og mindre mod Floden skraanende Flade, der hist og her udvidede sig til en 3 @ 400 Meters Bredde; andre Steder forsvandt den aldeles. Nu red vi netop over en saadan Slette; den syntes at strække sig flere Hundrede Meter fremover; men pludselig standsedes vi af en 30@40 Meter dyb Fure med næsten lodret Skraaning og strækkende sig fra Fjeldet til Floden — dannet af en fra en større Forsænkning i Fjeldplatauet nedstyrtende Fjeldbæk. Vi speider efter Veien. Aa, se der er den — en smal Sti op til en Meters Bredde; den fører paaskraa nedover, indad mod Fjeldet, over Bækken og paaskraa udad mod Floden og op paa den anden Side. Saa gaar det bra et Stykke. Men der standses vi igjen af noget — vi kommer nærmere — et af rødbrun Ler, Sand og Sten bestaaende Jordskred, 20 Meter høit og mindst 50 Meter bredt, strækkende sig fra Fjeldvæggen til Floden, har spærret Veien aldeles; dog Mennesket med Hakke og Spade har frembragt saapas Sti, at Hindringen kan passeres. Saa bøier Elven af rundt Foden af en mindst 1000 Meter

høi Fjeldvæg, der fra den 200 Meter høie Flodbakke gaar direkte op med en Skraaning af 7 @ 8 paa 1. En Gysen gjennemfarer dig uvilkaarlig. Enten du er nervøs eller ikke, idet du kommer frem til Flodbækranden og ser den brusende Strøm 200 Meter under dig, den smale Sti smygende sig frem, udgravet i en svimlende Høide, langs den bratte Styrtning. Det mindste Feiltrin — og du ligger knust nede i Afgrunden; — en liden Sten løsner nogle kun 100 Meter ovenover dig — og den er nok til at sætte igang Jord og Stenmasser, der kunde knuse Armeer. Har du ikke Nerver af Jerntraad, saa se hverken op eller ned; men overlad dig trygt til dit Ridedyr. Dette har ogsaa Følelsen af det uhyggelige i Situationen og holder sig saa meget som mulig ind til Fjeldryggen.

Saadanne Naturscenerier var der nok af; men jeg kan kun tilnærmelsesvis beskrive dem. De staar for mit Blik, men vil ikke lade sig klæde i Ord.

Den Nat slog vi Leir paa et temmelig øde Sted, stellede vore Sengsteder og kogte Aftensmad. Da det begyndte at blive varmt inde mellem Stenene, kom store, grønne Firfisler styrtende ud; der blev sagt, de skulde være overordentlig giftige. Naar jeg undtager Prærieræven, Guanacaen — beslægtet med Alpacaen og begge hørende til samme Familie som Kamelen og Pumaen — en mindre Slags Løve, der forresten var sjelden, saa var der ikke andre Dyr, end Firfisler at se. Disse var til Gjengjæld overalt oppe i Fjeldene meget talrige.

Den 10de Marts havde vi en sur Dag. En fra Fjeldene kommende gjennemtrængende iskold Vind, der bored sig igjennem de bedste Klæder, blæste med en seig Udholdenhed og førte med sig en klam, vaad Sne, der gjorde al-

ting graat og trist. Jeg tror knapt der var Varmegrader; Humøret stod ogsaa paa Nul.

Nogle elendige Græsstraa hist og her, et temmelig tæt Krat af lave, haarde, yderst forkrøblede Buske, aldeles besat med skarpe Pigge, stak op af den tørre, kolde Sandjord langs Floden. Her, saa vel som paa Pampaerne, er det Salpeterskorpen, som besværliggjør Dyrkningen og hindrer Plantevæksten; den er en sand Plage for Argentinas jorddyrkende Befolkning.

Levninger af døde Heste, Muldyr og Hornkvæg laa spredt langs hele Veien og udbredte en afskyelig Stank. Kondorer — Sydamerikas Gribbe, — Ørne og Høge fraadsede i de stinkende Aadsler.

Ofte red vi forbi smaa Trækors – paa enkelte Steder flere sammen; de stod lige ved Veien. Som Regel var der lagt nogle Stene paa Graven, rimeligvis baade for at vise Stedet, om Korset skulde falde ned, og for at støtte dette. Det vækker bestandig selsomme Tanker at betragte en Grav; men allermest i saadanne Omgivelser. Man faar meget at tænke paa ved et sligt Syn: Hvem har det været — Mand eller Kvinde? — hvilket Folk har har han tilhørt? — mon han er død Sottedød, slaaet sig ihjel eller dræbt? Var det en Familiefar? stod Kone og Børn fortvilet og hændervridende tilbage blandt de iskolde, truende Fjelde? Muligens er det en Fader og Moder, som her har begravet sit eneste Barn, sit Fremtidshaab. Maaske er det to elskende, som her har maattet skilles, trods Kys og Omfavnelser; ja, hvem ved? Det store, almægtige Forsyn alene kjender dem og vil engang vide at finde dem, selv oppe blandt de vilde Ander.

Om Eftermiddagen kom vi til Punta del Vaca —

paa Norsk, Kopunktet. Det var en større Slette med god Havnegang, og da Stedet under det paagaaende Jernbanearbeide er Hovedstation — ialfald indtil videre — og har at forsyne Arbeiderne med Levnetsmidler, som især bestaar af Kjød, findes der til enhver Tid Forsyning af Slagtekvæg og andre Fødemidler. Paa Stedet er Butik, Hotel og Toldstation. Jernbanekompaniet har her ogsaa Telegrafstation. Men saa skiddent! Vi saa ikke Raad til at kunde faa ligge nogensteds. Hoveder, Ben og Indmad af Kreaturer laa slængt udover allesteds — klods indpaa Husvæggen. Vær'en, en tyk Chilener, bød os Senge og Mad i Hotellet til saadanne Priser, at vi betakkede os. Vi feiede væk Uhumskhederne, saavidt vi kunde faa Plads at ligge paa; men uhyggeligt var det — rigtig uhyggeligt. Menneskene her saa ud til at kunde gjøre, hvad det skulde være, og da vi ingen kunde tro, laa vi fuldt paaklædt og bevæbnet Man maa i saadanne Omgivelser aldrig være uden Vaaben. Hu! — det var en kold, trist Nat. Om Morgenen blev to Okser slagtet; det gav os et godt Indblik i den umenneskelige Behandling, Dyrene maa lide i disse Egne. Vi havde ofte grundet paa, hvad de brugte alle de Hunde til, som Sydamerikanerne holdt. Kan du tænke dig det? Jo, de bruger dem til Sundhedspoliti. Det vil sige, de lader dem spise op Størstedelen af de slagtede Dyrs Levninger, som ikke Menneskene benytter sig af.

Denne Dag var den 11te Marts. Det var fint Veir om Morgenen; men udpaa Formiddagen fik vi samme Veir som forrige Dag, kun noget koldere. Jordbunden havde samme trøstesløse Udseende; men Fjeldene forandrede stadig Form og Floden blev mindre og mindre. F....r's Mule spillede sin Rytter denne Dag et komisk

Puds. Netop som vi i Gallop vilde sætte over en liden Slette med tilhørende Mudderbæk, gjorde F....r's Mule med engang Holdt lige paa Kanten af Bækken med begge Forbenene strakte ret frem for sig. Følgen var, at Rytteren gjorde en glimrende Spurt fremover Dyrets Hoved og kom lige paa Næsen i Mudderpølen.

Vi red den Dag forbi et Par mindre Ruiner, sandsynligvis fra Indianernes Dage; thi ved Middagstid naaede vi Punta del Linca, en liden Emigrantstation, hvorom der fortaltes, at der her for 200 Aar siden levede en stor Indianerhøvding ved Navn Linca, efter hvem Stedet har sit Navn. Det er sandsynligt, at Indianerne har beboet alle disse Trakter, før Anderne blev saa afkjølet, at Menneskene maatte flygte for Kuldens Skyld.

Lige ved Punta del Linca er en naturlig Bro over Elven, dannet ved, at Vandet har gjennemboret de nedre Lag af en stor Kalkstensklippe; lige ved Broen er en varm Kilde, hvor nu et Bad er anlagt.

Jernbaneanlægget havde vi en lang Tid ikke seet noget til; men nu fik vi igjen se Spor deraf.

Ved Paramilla var opført Depoter for Jernbanematerialet samt Huse for Arbeiderne. Arbeidet var i fuld Gang og flere Tuneller paabegyndt.

Saa arbeidede de stakkels Dyrene sig opover en forfærdelig brat, men jevn Bakke. Ush! Den seig klamme kolde Vestenvind trængte tvers igjennem Klæderne og piskede os Sneslasket lige i Øinene.

Etsteds, hvor der er som mest trist, ligger to Grave ved Siden af hinanden, med kun et lidet af Vind og Veir næsten udslidt Trækors. Om disse fik vi senere fortalt følgende:

For omtrent 20 Aar siden reiste to Brødre fra Buenos Ayres til Valparaiso i Chili, for at hæve en Arv paa $20,000 — en sydamerikansk Guldpeso = Kr. 3,60, altsaa 72,000 Kr. Da de vendte tilbage, havde de Summen med sig i Guld. Den ene havde giftet sig med en skjøn Chilenerinde, som nu fulgte ham tilbage; de havde en Driver med sig. Det var allerede mørkt, da de naaede det skjæbnesvangre Sted. De havde agtet sig til Punta del Linca om Kvelden, da hverken Los Cuevas eller Paramilla i den Tid var beboet. Men komme hid, hørtes et Skud— den gifte faldt med en Rallen af Hesten og var død; den anden sprang af Hesten og forsøgte med sin Pistol i Haanden at forsvare sig selv og den ved Broderens Lig besvimede Brud. Han fik ikke gjort mere end at saare en af Skurkene, saa faldt han gjennemboret af en Kugle ovenpaa Broderen og den besvimede. Imidlertid var Driveren, skjønt saaret af et Streifskud i Benet, ved at rulle sig nedover en Skraaning, kommen sig i Skjul og kom udpaa Morgenen mere død end levende til Punta del Linca.

Der udsendtes straks Folk til Mendoza, for at underrette Politiet og samtidig til Chili i en lignende Hensigt. Brødrenes Lig var plyndret. Den unge Brud fandtes to Dage efter næsten nøgen, skjændet og kvalt; og et Dagsridt derfra fandtes den ene af Morderne — dræbt og plyndret af sin medskyldige; men trods Politiets Bestræbelser, lykkedes det denne at undkomme til Europa — Røverne skulde være Italienere —, hvorfra han 14 Aar senere vendte tilbage, for at øve flere Skjændselsgjerninger af samme Slags. Han havde nu forødt de 20,000. Men nu blev han gjenkjendt af Politiet i Chili, der, rimeligvis ved at sulte ham ihjel, lod ham forsvinde i Fængslet.

Efter at have passeret Elven, der her ikke var over en halv Meter dyb, og vundet op til Toppen af endnu en Bakke, aabnede der sig for os en Slette med flere Huse og Telte, samt en større Del beskjæftigede Arbeidere. Dalføret og Elven bøiede langsomt af til høire og forsvandt inde mellem Fjeldene. Paa begge Sider af Sletten gik Fjeldet med en Skraaning af 7 paa 1 op til 1000 Meters Høide, endende i henholdsvis 5,800 og 6000 Meter høie Toppe. Ret frem i 3@4 Kilometers Afstand fra Husene, til venstre for Elven, gik Veien i Zikzak opefter Fjeldsiden og forsvandt over det laveste Punkt i Fjeldmassen; dette Punkt eller Fjeldparti var La Cumbre. Sletten med Husene, foran os Los Cuevas. Endelig var vi ved vor Reises Maal for denne Gang. Efter at vore Sager var taget af Dyrene, ruslede vi op til et af de største Zinkhuse, for at hilse paa Sektionschefen.

Syvende Kapitel.

Landsmænd — Husbygning — Søndagsarbeide — Rideture — Storartede Ingeniørarbeider.

Vi havde ingen Idé om, at vi skulde træffe Landsmænd her; men til vor glædelige Overraskelse var dog saa Tilfældet.

Vi kunde allerede paa Afstand se, at det var Nordboere, vi skulde hilse paa. Dog før Mødet med vore vordende Chefer, vil jeg presentere os for Læseren.

Maa jeg have den Ære? — Hr. Kavallerist B..... Liden, spinkel Krop, men stort Helskjæg, langt Haar, forresten vakker Kar, stor, nuppet Yderfrak og Ridestøvler, Ansigtet vansiret af Kulden. Hr. Skomager H...d. Almindelig Størrelse, lyslet og spæd, langt Haar, dunet Hage, Yderfrak og Skindhue, vakker Gut men uerfaren og lidet for sig; var forlovet i Norge. Hr. Sømand D....n. Den største af os alle, 19 Aar, mager, stærknakket, foroverbøiet og svaiende noget, aaben Mund og nedhængende Underlæbe, forfærdelig vansiret af Kulden og den skarpe Luft, stor Yderfrakke, vide, blaa Strilebukser og Sjøstøvler. Hr.

Student Ø....d. Almindelig Størrelse, fint, lyst Ansigt med sorte Knebler, Yderfrak og Filthat, forresten intet bemærkningsværdigt. Hr. Politikonstabel L...g. Almindelig Størrelse, Knebler og Fip, lang Hals, Yderfrakke og Knæstøvler; hele Fyren vrien i Snak og Lader. Hr. Politikonstabel L....d. Liden Krop, men velformet, vakkert Ansigt med Helskjæg, stortænkt he't igjennem. Hr. Hestehandler F....r. Liden og tyk, mørkt, glatraget Ansigt, Bondemand i Krop og Klæder. Hr. Gaardbruger L...e. Stor og kraftig bygget; Enkemand, Hang til det vaade, Knæstøvler og Oplandsfrak, midt imellem Bonde og Verdensmand. Hr. Handelsreisende M....m. Stor, bredskuldret, lyst Ansigt, hvidt Haar, hvide Knebler og Fip, ikke saa lidt opblæst, men forresten en lystig Fætter, med Kappe efter nyeste Londonermode, Lorgnet, Ansigtet sty t behandlet af Luften. Hr. Gardist S....d. Almindelig Størrelse, lyst Ansigt, brunt Helskjæg, Militær fra Top til Taa, gammel Yderfrak, Uldhue paa Hovedet, forresten en Kjærnegut Hr. Gardist H....g. Høi, skjægløs, store Hænder og Ben, fremfusen, forresten bra Gut; Yderfrakke og Knæstøvler. Hr. Gardist J....n. Militær, det er forresten undertegnede, mørkt Haar, smaa mørke Knebler, Militærslængkappe og Uldhue paa Hovedet. Overgangen fra stræng Kulde til tør, kold Luft fik vore Ansigter til at se ud som stegt Fisk. Jeg tænker nu Læseren har nogenlunde en Forestilling om, hvordan Skiløberne saa ud; vi var adskillig medtaget af Reisen.

Vi gik altsaa op til Ingeniørens Hus og hilste paa tre Mænd, som stod udenfor Huset, paa spansk; men fik paa godt norsk følgende Svar:

"Goddag, og velkommen til Los Cuevas! De er

vel de Skiløberne, vi ventede, jeg ser De har Ski med Dere?"

Jaha, vi var da det og tilføiede, at vi var meget glad over at træffe Landsmænd her.

Da vi saa fik høre, at baade Sektionschefen og Adjutanten var Nordmænd, syntes vi, vi var kommen rigtig bra til.

Hr. Lie i Kristiania havde ligesom rangeret os efter Intelligents og Brugbarhed og sat Gaardbruger L.....e øverst paa Listen, hvorfor denne nu blev taget til Hovedmand for os andre. Han fik et Papir med fra Ingeniøren, paa hvilket vi kunde faa, hvad vi behøvede til Husholdningen i Stedets Butik, som tilhørte Kompaniet. Derpaa blev vi anvist en Stenrøs med Zinktag over til at bo i sammen med en 4—5 skidne indfødte.

L....g blev valgt til Kok, og samme Aften begyndte vi vor Husholdning.

Om Kvelden var vi oppe hos Ingeniøren paa Vin og Toddy. Vi gav en Del Sangnumere tilbedste og Ingeniøren fortalte om Forholdene — vi havde rigtig en liden Fest.

Sektionschefen, Ingeniør R....t, havde gjennemgaaet Sjøkrigsskolen paa Horten, var altsaa Marineløitnant; det var en liden, velvoksen Mand, lys, næsten hvid i Haar og Skjæg, paa omtrent 25@27 Aar, dannet og human, men ærekjær og temmelig paastaaelig, naar han tænkte at have Ret.

Adjutanten, Ingeniør H....n, var ogsaa en liden, velvoksen, vakker, ung Mand paa 24 @ 26 Aar — norsk Marineløitnant. Han havde ikke været længe oppe i Fjeldene. De var begge Kjærnekarer. Endda var der en

Nordmand her, H....s med Marineunderofficerselskamen, en bra Gut, 24 Aar, lyslet, liden og godt bygget.

Vi var altsaa 15 Nordmænd paa Stedet; alle unge friske Folk.

Næste Dag skulde vi allerede begynde at bygge ordentlige Huse, baade til os selv og Ingeniørerne — ja endog til Hestene og Redskaberne -- altsaa bygge bl. a. Depot; spansk almacen.

Stenrøsen, vi skulde ligge i, var et meget tarveligt Hus. Ingen Dør, kun en stor Aabning paa den ene Side til at krybe indigjennem og intet Vindu; den Smule Lys, som var, kom ind gjennem Huller og Sprækker i "Vrggen", om man kan kalde den saa.

Vinden sendte Sneslaskeet ind gjennem baade Vægge og Tag; der var saa lavt, at vi maatte gaa bøiet. Ildste`et var midt paa Gulvet. De første Dage maatte vi gaa ud under Rogn'ngen, siden, da vi blev vant med Røgen, holdt vi os inde. Vi havde intet Gulv, kun den blotte Jord. Fem af os kunde faa ligge oppe i et af Ingeniørernes Rum; vi andre maatte være der, vi var. Hestemad, Folkemad, Gryder, Kopper og Kar, Ridegreier, Hunde, Indianere og Europæere laa om hverandre i broget Forvirring — skident ude, skident inde, skident oppe, skident nede — skidne Mennesker og skident rundt om. Godt at vænne sig til, tænkte vi — stak Revolverne i Lommen og snorksov.

Næste Morgen Kl. 6 maatte vi op; Kl. 7 paa Arbeide. Vi skulde jo bygge os Hus — det vil sige, vi skulde bære frem den Sten, som behøvedes; thi Bygningen af Husene var allerede bortleiet til Kontraktører. Joho, sa'n, det blev andet end blot en Turisttur. Der skulde en Masse

Sten til, og den skulde vi bære hen over en 200 Meter lang Vei. Vi bar paa Baarer — 4 Mand om hver. Kun 10 af os bar Sten, en var Kok hos Ingeniørerne, B.....g, og en kogte for os. Kl. 11 var det Middag og Hvil til 12, saa at arbeide til 5 — vi havde jo Kontrakt paa 9 Timers Arbeidsdag. Jeg tror, vi alle var glade, da Arbeidstiden var tilende og mange imødesaa vist de kommende Dage med Gru. Det var sandelig strengt Arbeide, men endnu mere for Folk, som ikke havde havt tungt Arbeide paa Aar og Dag, og det havde ikke de fleste af os havt. Jeg kan imidlertid ikke sige andet, end at nogle af os lo i vort stille Sind, da vi saa Folk, som gjerne vilde spille Storkar, gaa og bære Sten paa svarte Livet.

Det gik godt 2—3 Dage, men saa begyndte enkelte af Skiløberne — Stenbærerne — at stjæle sig undaf, naar det lod sig gjøre — det var ikke saa underligt. Tungt Arbeide, daarlig Kost, daarlige Arbeidsklæder — intet at faa kjøbt som var Gagn i — og en rigtig uhyggelig, gjennemtrængende, iskold Sydvest; dertil Sneslud, som frøs om Natten, men om Dagen gik langt opover Læggen. Daarligt Skotøi var vor værste Plage, og jeg tror knapt, der i hele Syd-Amerika fandtes vandtæt Skotøi, ialfald var det ikke at faa i de Trakter, vi opholdt os.

Men trods dette, kunde det ikke være nogen Mening i, at vi Nordmænd, som var hentet hid, netop fordi vi skulde kunne taale Kulde og Strabadser, nu skulde give os til at staa forfrosne og sammenkrøbne bag Stene og Klippeblokke, lig de andre Arbeidere, der for det meste var italienske og østerrigske Tyrolere. Det var da en Skam for det norske Folk. Og som Kammerater kunde man da ikke skulke af og lade andre udføre Arbeidet. Nei, der maatte en Stop-

per for alt dette — derfor gik en af os, som var tro Arbeider i Vingaarden — efter fælles Beslutning, op til Ingeniøren og sagte ham rent ud, at saadanne simple Streger kunde ikke gaa i Længden. Han maatte se at raade Bod paa det — og ganske rigtig, samme Dag kaldte Ingeniør R....t os sammen og sagde, at han havde lagt Mærke til enkelte, som forsøgte at slippe let fra det hele; men hvis dette gjentog sig, vilde han sige vedkommende, at de ikke skulde behøve at bede om Afsked. Vi maatte ikke indbilde os, at vi var komne hid for at more os. Havde vi rimelig Arbeidsdag og forholdsvis god Betaling, var det ogsaa Meningen, vi skulde bestille noget. Dermed var den Straffeprædiken tilende — den virkede ogsaa derhen, at Karerne gjorde sin Skyldighed, skjøndt under Knur.

Saa kom Søndagen. Det var sagt, at vi skulde arbeide den Dag som de andre, men noget bestemt havde vi ikke hørt; følgelig gik vi ikke Søndag. Alle andre Arbeidere drev paa den Dag ogsaa. Ingeniøren syntes, vi burde tage op Skikken, som den var brugelig paa Stedet og arbeide Søndag, som de andre, men det kunde gaa for den Gang. Vi vidste nu, hvad vi havde at rette os efter for Fremtiden.

Imidlertid var vi ikke saa ganske enige om, hvad vi skulde gjøre. For Folk, som er vant med fri Søndag, er det haardt at gaa og bære Sten Uge efter Uge. Følgen blev at vi, de fleste da, besluttede ikke at arbeide Søndag, komme hvad der vilde.

Hver Dag maatte to Mænd ride ud sammen med Ingeniørerne, for at være behjælpelig med Opmaaling og Nivellering af de forskjellige Tunneller.

I Førstningen var det H....g og S....d, senere

blev der skiftet. Vi havde i Almindelighed nok af Ridemuler til vor Disposition og somofteſt gode Dyr; men en Dag skulde en ny Mule tages i Brug. L...d skulde ride den. Men ikke før var han kommen paa Ryggen af den, før den gjorde nogle Sprœt, saa den fik Rytteren af sig — derpaa slog den bagud og traf ham paa venstre Side af Hovedet og tog næsten Øret af ham. Fyren var en tidlang fra sig selv, men kom sig dog, saa han samme Dag kunde reise til Chili, hvor han var under Lægebehandling i 2 Maaneder, før Øret vilde gro paa ham igjen. Saa kom Turen at ride ud til mig. Jeg vidste ikke om L...d's Uheld den Gang, da jeg var ude paa Stenbæring, naar det skete; heller ikke vidste jeg om Dyrets slemme Sind. Nu, jeg fik samme Dyr — kravlede op paa Ryggen, fik et Nivellerstativ og en tung Maalekjæde af Jern foran mig paa Sadelen og saa bar det ivei.

Det gik godt et Stykke, og jeg var glad over at faa slippe fra Stenbæringen; men jeg glædede mig for tidlig. Muldyrene er ikke saa høiskuldrede som Hesten, hvorfor Sadelen har let for at glide fremover. Det havde jeg ikke beregnet den Gang, Følgen var at Dyret, uden at varsko mig, slængte mig af, saa Stenene sprutede om mig. Jeg slog mig ikke meget, slap heller ikke Tøilerne og efter at have lagt Sadelen bedre paa satte jeg afgaarde igjen. Men siden forsøgte Krœket at kaste mig af flere Gange; det lykkedes dog ikke, da jeg nu vidste, hvordan jeg skulde klare mig; jeg kan dog ikke sige andet, end at jeg ønskede Turen var vel over; thi ofte var Veien kun 3 @ 4 Fod bred og Styrtningen under ofte flere Hundrede Meter høi, saa hvis Dyret begyndte sine Kunster her, var baade det og jeg redningsløst fortabt. Det rent kriblede og krablede

i mig ved Tanken paa det, og her skulde nogle af os ride hver Dag med Teodolit eller Nivelerkasse paa Ryggen og Stativet og Maalekjæden foran paa Sadelen. Dog, det gik bestandig godt med os; derimod var der fem af de sydeuropæiske Arbeidere, som, til forskjellige Tider, slog sig ihjel ved at tabe Fatningen og styrte udover.

Mens jeg nu er paa Arbeidsfeltet, vil jeg ligegodt lade Læseren faa et lidet Indblik i de Jernbanearbeider, som her foregaar.

Fra Parramilla til Juncal er omtrent 30 Kilometer. Længden bare af Tunnellerne fra Parramilla til Juncal er tilsammenlagt 17,978 Km., endda er ikke Vinduerne medregnet; — Vinduer kaldes de Hul, som bores fra Fjeldvæggen ind til Tunnellen, vinkelret paa denne, for at udkjøre Sten og Grus.

Længden af Jernbanen fra Mendoza til Los Andes er omtrent 250 Km.

Den største Stigning har Tunnellen gjennem La Cumbre — 8 paa 100. Den er høiest i Midten lige under Grændsen mellem de to Republiker. Der arbeides fra begge Sider og ved Mødepunktet, som er beregnet at skulle blive lige under Grændsen, vil de to Republikers Regjeringer møde frem til Gjennembrudet. Denne Tunnel skal oplyses med elektriske Lys; Drivkraften tages fra Floden Mendoza. Denne afgiver ogsaa Drivkraft til Boremaskinerne.

Denne Tunnel er, saavidt jeg ved, den længste i Verden ligesom Foretagendet forresten er et af Nutidens sværeste Ingeniørarbeider.

Ved saadanne lange Tunneller, hvor der arbeides fra to Sider, er en haarfin Beregning og første Klasses In-

strumenter aldeles nødvendige, hvis alt skal gaa godt; en liden Feil er nok til at ødelægge flere Aars Arbeide. Gode Ingeniører maa derfor til, især ved de forberende Arbeider, Opstikninger af Linjen og Tunnellernes Paabegyndelse. Naar Arbeidet er godt begyndt er det forholdsvis let at fuldføre.

Direktøren var en Schweitzer — Shjatzmann — første Klasses Ingeniør. En af Hovedingeniørerne var vor Landsmand R....t. Han havde været en af Hoveddeltagerne i de besværligste og vanskeligste Arbeider og var nu Chef for det vanskeligste Stykke paa den argentinske Side af Fjeldene. Med patriotisk Glæde hørte jeg ikke andet end Ros over hans Ingeniørarbeider. Paa den chilienske Side var to flinke Ingeniør r — Schweitzerne Traveletti og Schefer, den sidste blev siden Vicedirektør. En flink svensk Ingeniør, Geijer, vil jeg siden komme til.

I disse Tunneller ved Parramilla og Los Cuevas var Ingeniørerne paa Maaling næsten hver Dag og havde stadig to af Skiløberne med.

Skjærtorsdag gik ingen af os ud paa Arbeide. Ingeniøren spurgte os i den Anledning, ikke saa lidet vred, hvad sl·gt havde at betyde, om det var af Re.igionsskrupler eller Dovenskab, vi laa inde for, et Spørgsmaal, ingen af os fandt os beføiet til at svare paa. Langfredag gik det endda værre til, da blev alle, som ikke var ude paa Arbeide, opskrevne for at anmeldes til Kompaniet. Følgen var, at en fik Afsked — Søgutten — de andre maatte krybe til Korset; men blev til Straf sendt ud paa Vedhugning, efterat Stenbæringen var endt. H....g og jeg var den Dag ude med Ingeniøren og slap saaledes alle Ubehageligheder. Søndagsarbeidsstriden var paa den Vis afgjort

til vort Tab eller paa et Slags Kompromis, om man saa vil; Ingeniøren fik dog siden den Dag et Horn i Siden paa enkelte, og disse stod sig ikke rart paa det for Fremtiden.

Læseren faar undskylde, at jeg i det efterfølgende kommer til at skrive større Stykker om mig selv, jeg kan ikke gjøre for det, Forholdene stillede sig slig at jeg kom op i Hændelser, de andre ikke var med i.

Ottende Kapitel.

En syg Kammerat — Min første Tur til Chili — Los Andes — Hospital og Nonner — En Laban af en Muledriver — Kamp med en Ko — Min anden Tur til Los Andes — De dødes Hvilested — I Arrest — Dameselskab — Fem Mand til Chili — Smuglerjagt.

Som før sagt, var der enkelte, som ikke taalte de Strabadser, vi havde havt paa Reisen op fra Mendoza. Den hastige Skiften mellem Kulde og Varme, som vi næsten hver Dag var udsat for — daarligt rustet som vi var; den uvante og ofte daarlige Kost, tungt Arbeide og endelig Livet i det Hundehus, vi havde, før vi fik bygget noget bedre; alt dette skulde der hærdede Folk til at taale. Det var derfor ikke rart, at H....d fra Bergen, der ikke havde været borte fra Hjemmet før og heller ingen stærk Konstitution havde, blev syg for os.

Han havde skrantet hele Tiden; men Langfredag og Lørdag blev han meget syg og Ingeniøren mente, det var bedst at sende ham til Hospitalet i Los Andes, som var det nærmeste.

Jeg blev udtaget til at ledsage ham, og skjønt Aarsagen var beklagelsesværdig, maa jeg dog sige, at jeg likte godt at faa komme bort fra Stenbæringen en Tid.

Om Lørdagskvelden fik jeg de fornødne Instruktioner af Ingeniøren, samt en Del Penge baade for den syge og mig selv. Vi skulde faa en af Driverne med os til at tage sig af Dyrene.

Tidlig Paaskedagsmorgen Kl. 4 var jeg paa Benene, kogte Kaffe og lavede Frokost for os, ordnede lidt Veimad og Læskedrikke til den syge, samt vaskede og skiftede paa ham, og Kl. 7 kunde vi begive os ivei.

Store Verden, hvor smaat det gik. Gutten var saa syg, at han knapt kunde sidde paa Dyret, og jeg maatte stadig holde mig i Nærheden af ham, da jeg var bange, han skulde falde af Hesten. Ret som det var, maatte han sidde af og hvile; jeg havde at løfte ham baade af og paa. Driveren, en sortbrun Indianer, var ikke til stor Hjælp, da vi næsten intet spansk kunde, endnu mindre indiansk, og han naturligvis ikke forstod norsk. Jeg begyndte at indse, at jeg havde taget mig Vand over Hovedet; dog nu fik jeg gjøre, hvad jeg kunde, for den syge Stakkar.

Jeg var saa optaget af Kammeraten, at jeg ikke fik lagt stort Mærke til Omgivelserne, skjønt de var aldeles nye. Kun da vi kom paa det høieste af La Cumbre maatte jeg se mig om. Jeg havde saa halvt om halvt tænkt, at vi derfra skulde kunne se helt ned til Stillehavet; men vi saa bare en uoverskuelig Masse af vilde, nøgne, forrevne Fjeldmarker med en Uendelighed af høie, snebedækte Toppe, kun et trist og uendeligt Øde. Saa begyndte Nedstigningen, den var adskillig værre end Turen opover. Aa, hvor vi stræved — og den syge Stakkar! Det gik møisomme-

ligt forbi Kampamenter — Arbeidspunkter — Fjeldknauser og et Par beboede Steder; men da vi fik Juncal bag os, begyndte Veien at blive jevnere og Naturen venligere. Der var Græs — ja endog en Buskeklynge hist og her lod sig se. Et og andet bebygget Sted med Frugttræer passeredes; men sent gik det og jeg var ikke anlagt for at jage paa. Om Kvelden standsede vi ved et beboet Sted. Der kunde ikke være Tale om, at lade den syge ligge ude, og da jeg maatte være i Nærheden af ham, maatte ogsaa jeg leie mig Seng for Natten. Vi fik 2 Senge for 3 Daler = 11 Kroner.

Patienten var meget syg hele Natten; jeg fik næsten ikke Søvn paa mine Øine; dertil var han naturligvis sær og fordringsfuld; intet var tillags, hvad jeg end gjorde.

Næste Dag gik det jammerlig. Udpaa Dagen begyndte den syge at give sig ganske over — han saa meget daarlig ud, ophovnet og udslaaet i Ansigtet. Hvor vi kom, var Folk bange for os og spurgte: "Tiene el febro?" (Har han Feber?) hvortil jeg som oftest svarede: "No creo!' (tror ikke).

Vi maatte hvile tidt og ofte, og hvor der var beboede Steder, vilde han have forskjellig Slags Mad og Drikke, som yderst sjelden lod sig opdrive iblandt disse halvvilde Mennesker. Naar han gav tabt og ikke vilde reise længer, brugte jeg alle mulige Overtalelsesmidler for at faa ham til at forsøge igjen; men tilslut hjalp heller ikke det. Da maatte jeg næsten med Magt sætte ham op og saa ride lige ved Siden og holde i ham. En Guds Lykke var det, at vi havde sagtmodige og gode Dyr. Ved Halvsekstiden om Aftenen troede jeg, han skulde dø mellem Hænderne paa mig. Det var umuligt at lade ham ride længer. Jeg tog

de Sengklæder, vi havde med os, pakkede ham ind i dem og lagde ham i en Bakkehelding i Solen.

Derpaa gik jeg igang med at lave en Baare, som jeg saa tænkte at hænge mellem to af Muldyrene, for til Los Andes maatte jeg den Kveld, det var ikke stort over en 12—14 Km. igjen. At lade den syge blive uden Lægehjælp en Nat til kunde blive den visse Død. Men naar Nøden er størst, er Hjælpen nærmest, saa og nu. Den kom i Form af en skranglet Kaleschevogn, forspændt med tre Heste. Det var et Slags Omnibus, som gik opefter Dalen to Gange i Ugen. Det vidste ikke jeg ikke af. Prisen var stiv, $12 — omtrent 44 Kr.; men her var det om et Liv at gjøre, og derfor slog jeg til straks, overgav Dyrene til Indianeren med Befaling til at møde mig næste Dag paa Kompaniets Kontor, fik bragt den syge ind i Vognen, der var saapas bred, at vi kunde sidde ved Siden af hinanden

Det var mørkt, da vi kom til Los Andes. Jeg havde Brev med til en engelsk Ingeniør, der skulde bo paa Hotel Kolon. Vi var heldig nok til at møde denne, som lovede at tale den syges Sag, da han var en god Ven af R...t; derpaa kjørte vi lige til Hospitalet.

Først saa det ud til at vi ikke skulde komme ind; det var allerede sent og Porten lukket. Vi slap dog saavidt ind i Portrummet. Jeg parlamenterede her med en gammel Nonne, hvilket dog ikke førte til noget; men saa kom en ung, vakker Himmelbrud, da gik det straks bedre; især da hun hørte, at vi var af Skiløberne og ikke gifte; vi slap ind øieblikkelig. Sandsynligvis havde hun hørt om de norske Skiløberne oppe i Fjeldene, da disse allerede nu var godt bekjendte paa begge Sider af Cordilleraerne

Hospitalet var en stor enetages Bygning med mange

Rum, der dog ikke kom de syge tilgode; men benyttedes af de mange Nonner og Barmhjertighedssøstre, der skulde passe de syge. For Patienterne var der, saavidt jeg kunde forstaa, kun to Værelser, et for de meget syge og et for de mindre, uanseet hvilken Sygdom de led af. Medens et Par mandlige Oppassere tog sig af H....d og fik ham iseng, noget jeg ikke fik hjælpe til med, kom den smukke Nonne og jeg godt overens. Jeg overgav hende $40 mod Bevis, og bad hende gjøre alt muligt for den syge og ikke spare paa Pengene, men sende Regning til Ingeniør R..t, hvis ikke de $40 strak til. Altsammen lovede hun baade med Mund og Øine. Saa opskrev jeg den syges Adresse til Hjemlandet, Ingeniørens i Los Cuevas samt min egen og overgav hende det hele, for at hun kunde skrive til os, om noget skulde hænde.

Efter endnu en Gang at have bedet hende se godt til min Kammerat og med Løfte om at faa komme ind næste Dag for at se til ham, tog jeg Afsked med hende; hun gav mig et saa venligt Blik, at det gjorde mig helt varm om Hjertet. Før jeg gik, tittede jeg ind til den syge. Han havde faaet ren Seng og rent Undertøi, var bleven vasket og pudset og saa nu bedre ud; men han var meget svag, stakkars Gut, og havde selv ingen Tro paa at komme sig. Jeg trøstede ham, saa godt jeg kunde. Jeg vidste endnu ikke, hvad Sygdom han led af, og efter at have taget Afsked med ham med Løfte om at komme igjen næste Dag, fandt jeg mig et Logis og sov til langt ud paa Formiddagen.

Jeg pudsede mig lidt, gik paa Kontoret for at træffe Driveren og give ham Ordre til næste Dags Morgen at bringe Dyrene med sig, da jeg havde Paalæg om ikke at blive længe borte; men jeg traf ingen Driver, og ingen

der havde seet noget til ham. Jeg lagde efter mig Besked om, at vi skulde reise hjem næste Dag. Derpaa gik jeg til Hospitalet, for at se til den syge. Paa Spørgsmaal efter Rosa del Dolores, bad man mig vente.

Jeg tænkte paa disse Nonners Tilværelse. Hvilket Liv maatte vel ikke dette være for en ung Kvinde — hvilke Følelser maatte vel ikke stundom ryste dette bag Nonnekaabens skjulte indre! Der kom hun — — kun de vakre Øine og et lidet Stykke af Ansigtet kunde sees. Jeg spurgte, om jeg kunde faa se den syge? Hun smilede og bød mig følge med. Vi gik rundt Gaardspladsen; allesteds var pudset og rent. Paa mit Spørgsmaal, hvordan min Kammerat havde det, blev hun alvorlig og sagde: Malo, el tiene fuerto febro de typho." (Taarlig, han har stærk Nervefeber). Jeg kom til at tænke, at jeg muligens var smittet, vi havde jo spist, drukket og siddet sammen i to Dage.

Der var omkring 50 syge i et Rum. Jeg udtalte min Forundring over, at Feberpatienter og f. Eks. Folk med afrevne Fingre, med en Kugle i Kroppen eller med en Byld paa Armen skulde ligge i samme Værelse og spurgte, om ikke min Kammerat kunde faa et mindre Rum og ekstra Forpleining; men hun rystede kun paa Hovedet. Den syge sagde ikke stort, men bad mig komme og se til ham, saa ofte jeg kunde, hvilket jeg lovede. Han klagede over at faa forlidet at drikke og sagde, at han var tørst bestandig. Jeg sagde det til min Ledsagerske; men Doktoren havde givet Ordre, som de maatte rette sig efter; der var altsaa intet for mig at gjøre.

Jeg skulde netop sige Farvel til min skjønne Ledsagerske ude i Forværelset, da hun i en næsten hviskende Tone

bad mig vente lidt. Hun betragtede mig først nøie, derpaa spurgte hun, om jeg var Katholik.

Jeg kunde ikke bare mig for at trække paa Smilebaandet og svarede nei — jeg var Lutheraner. Der fløi et misfornøiet Drag over hendes Ansigt; hun spurgte i en klagende Tone, om ogsaa han, som var syg, var Lutheraner. "Ja." Om hun maatte faa Lov til at omvende ham?

Nu vidste jeg, han var religiøs og, jeg haaber, virkelig kristen. Efter mine Anskuelser er det ligemeget, enten man h.dder Katholik er Lutheraner, bare man i Sandhed tror paa sin Skaber — hvorfor jeg uden Betænkning svarede: "Si señorita, como no!" (Ja Frøken, hvorfor ikke!) rg nu holdt hun en længere Tale til mig, som jeg ikke rigtig forstod; men som sandsynligvis var et Udfald mod min Religion og en Fastslaaen af, at hendes var den ene rette. Under dette stod jeg meget rolig. Men da hun drog frem en Guldmedaillon med et iværende Billede af Kristus paa Korset, som hun bar i et Perlebaand om Halsen, og vilde have mig til at kysse det, da kunde jeg ikke bare mig for at le. En anden Nonne kom til; hun fulgte med denne og jeg saa ikke siden, naar jeg var paa Hospitalet, Rosa del Dolores.

Nu skulde jeg altsaa reise hjem næste Dag; men den Laban af en Muledriver lod sig ikke se paa hele tre Dage, da han rimeligvis vilde være i Byen og more sig.

Tredie Dags Morgen gik jeg til Kontoret og forlangte at faa en Ridemule, da den lumpne Driver var forsvundet; men den Formiddag kom Fyren med Dyrene. Jeg saa til den syge. Han var næsten ved det samme, men syntes ikke selv at rære værre, hvorfor jeg fattede Haab om, at han

kunde komme sig. Før jeg reiste, bad jeg den anden Skiløber, L....d, der nu næsten var god i Øret, at han skulde se til H....d, saa ofte han kunde, hvilket han lovede, og saa tiltraadte jeg Tilbageturen alene, da Driveren igjen var forsvunden og først naaede mig igjen den følgende Dag i Juncal.

Om Natten sov jeg under aaben Himmel og slap mit Ridedyr ind i en Indhegning. Men om Morgenen, da jeg vilde reise videre, havde en "Troppefører" taget mit Dyr. Skjønt jeg opgav Mærket paa det, vilde han ikke give det fra sig, før jeg drog op Revolveren og sagde paa spansk, at jeg vilde skyde ham ned paa Stedet, hvis han ikke slap Dyret. Det gjorde han ogsaa paa flyvende Flækken, saa jeg i Ro kunde lægge Sadelen paa og fortsætte min Reise.

Paa begge Sider af La Cumbre gaar Veien meget brat, hvorfor jeg gik tilfods og ledede Dyret efter mig. Det var surt, koldt Veir, saa jeg havde Slængkappen paa og store Støvler paa Benene.

Jeg var kommen omtrent midt nedigjennem Fjeldet og havde ikke langt igjen til Los Cuevas, da jeg opdagede en Ko ca 100 Meter nedenfor mig. Jeg undrede mig paa, at en Ko gik der ensom; der var ingen andre Kreaturer at se og heller ikke havde nogen Kreaturdrift gaaet over Fjeldet de sidste Dage; det maatte være en "vild" en, hvorfor jeg bestemte mig til at tage den hjem, muligens det var tilladt at slagte den, isaafald kunde vi faa billigt Kjød. Den stod spændt og saa vildt, næsten rasende paa mig, og rasende var den vist ogsaa; for da jeg var kommen den paa 15 Meters Afstand, styrtede den med et Brøl lige paa mig. Jeg havde aldrig truffet paa en rasende Ko før og gik der-

for temmelig sorgløs; men nu blev jeg staaende forbløffet et Øieblik. Revolveren havde jeg under Kappen og nede i en tilspændt Hylse; det vilde tage mig mindst en 15@20 Sekunder at faa den frem og desuden vilde sandsynligvis ikke en liden Revolverkugle dræbe Bæstet — noget andet Vaaben havde jeg ikke. Alt dette gik med Lynets Fart gjennem mit Hoved. Men jeg havde ikke et Sekund at tabe. Koen var et stort Trold og med sine lange, spidse, fremstaaende Horn vilde den snart ekspedere mig.

Jeg slap Mulen, som fløi til den ene Side og jeg til den anden. I sit Raseri saa ikke Koen, om det var Mand eller Mule, den havde for sig; men satte efter Dyret et lidet Stykke. Den mærkede snart sin Feiltagelse; dette var nok til, at jeg fik kaste mig bag en Sten. Koen forsøgte 2, 3 Gange at komme rundt Stenen, men jeg bare jumpede over hver Gang. Nu fik jeg frem Revolveren — Koen stod da en 8 – 10 Skridt fra Stenen; jeg sigtede efter Panden; men den rystede slig paa Hovedet af Sinne, at jeg saa ikke Raad til at træffe godt; da dreiede den Halsen og Hovedet for at se efter Mulen, derved blev den stille et Øieblik. Jeg sendte den en Kugle i Halsen lige foran venstre Bov i Retning af Hjertet. Koen tumlede bortover Marken; men blev ikke liggende, hvorfor jeg sendte den 3 Skud til, hvoraf et traf den i høire Side, da flygtede den og vi kunde fortsætte Reisen. Muledriveren havde hele Tiden siddet et Stykke oppe i Fjeldet og seet paa os.

Samme Aften vilde Kammeraterne gaa og dræbe den, hvis den ikke var død, og bringe ned Kjødet; men Ingeniøren mente, vi ikke burde gjøre det — vi kunde bare komme i Ubehageligheder. To Dage efter gik H....g og jeg op og saa efter den.

Da havde en troppa (en Samling af Drivere) taget Skindet og det meste af Kjødet. Den Kugle, jeg sendte den i Halsen, havde knust et Ribben og trængt ind i Indvoldene og sandsynligvis dræbt den. Den laa ved Siden af en Spædkalv — derfor havde den været saa rasende — intet Under, den vilde forsvare sit Afkom.

I Los Cuevas gik alt sin vante Gang for alle, undtagen for dem, som var ude paa Strafarbeide — Vedhugning — de var ikke videre tilfredse med sin Lod.

Husene var nu paa det nærmeste færdige og i Slutningen af April flyttede vi ind. Det var enetages Huse med ½ Meter tykke Vægge af solid Graasten, saa det var mere Fæstninger end Huse og de kunde godt udholde Beskydningen af mindre Feltkanoner. Skiløbernes Hus bestod kun af et Rum og Kjøkken. Skjønt Væggene var tykke, var Huset dog langtfra varmt, da Rappingen i Væggene var daarlig og det af Zinkplader bestaaende Tag mindre tæt.

En af de sidste Dage i April fik Ingeniøren Telegram om, at H....d var død paa Hospitalet. Det smertede os alle at høre det, thi vi havde hele Tiden troet, at han vilde komme sig. Han havde været en snil Gut.

Nu kunde vi ikke gjøre noget andet end se, om vi kunde faa reise ham et lidet Mindesmærke.

I den Anledning bød Ingeniøren mig at reise til Los Andes næste Dag, for at se at greie dette. Men ikke før den tredie Dag kom Reisen istand. Ingeniøren reiste selv og jeg blev med.

Jeg skulde have det gale Muldyret, saa jeg var sikker paa, det vilde blive Sprœl. Jeg lagde to Sadelgjorder paa og ordnede mig saa godt som mulig. Vi skulde ride 90 Km.

om Dagen, da Ingeniøren vilde være i Los Andes om Kvelden. For ham var det ingen Sag, thi han havde to spræke Heste og kunde skifte; men værre var det for mig, som bare havde et Kræk af en Mule at ride paa. Nu, saa bar det ivei.

I Los Cuevas havde vi fuld Vinter og paa La Cumbre laa Sneen paa sine Steder op til en Meter dyb. Hestene og Mulerne var rent gale, naar de kom i dyb Sne. Veien var paa mange Steder ond at finde, men da vi kom til Juncal var Sneen forsvundet -- den havde ikke lagt sig saa langt som did. Der spistes stor Middag, det vil sige Ingeniørerne, som der var 4 eller 5 Stykker af. Jeg fik naturligvis ogsaa Mad, dog ikke sammen med dem. Jeg var nu heller ikke klædt for fint Selskab. Store Læderstøvler paa Benene, en gammel, tyk, nuppet Sømandstrøie, et stort Uldbind om Halsen og Skindhuen nedover Ørene, saa jeg saa alt andet end gentlemanlike ud. Man maa ogsaa huske paa, at i Syd-Amerika som i den øvrige civiliserede Verden, sees der overmaade meget paa ens ydre Menneske.

Det gik ikke saa raskt, som jeg havde tænkt; vistnok gik det i Gallop lange Stykker; men saa havde Ingeniøren bekjendte paa de forskjellige Arbeidspunkter langs Linjen, som han skulde snakke med, saa da det blev mørkt, var vi endda langt fra Los Andes. Vi var nu en syv otte Stykker sammen og det gik i Gallop, saa Hesteskoene slog Gnister mod den stenede Vei.

Ved 10-Tiden om Kvelden gjorde vi Holdt udenfor Byen ved Direktør Schjatzmans Landsted. Medens Ingeniøren gik ind til denne, gik jeg ind i Kjøkkenet til den vakre franske Kokkepige, som jeg kjendte fra Reisen mellem

Buenos Ayres og Mendoza, og fik mig en Kop Thee og Frugt, der gjorde mig rigtig godt.

Omtrent Kl. 10.50 kom vi til Los Andes. Vi var da bare tre, menlig R....t, en engelsk Ingeniør og jeg. I en Bagbygning til Kontoret var Stald; der skulde vi sætte ind Dyrene; men Døren var lukket og der var ingen til at lukke op, da Tjenestegutterne rimeligvis var ude paa Rangel.

"Jeg tror vi brækker op Døren," sagde R....t paa Engelsk. Ja nok, mente Englænderen; saa spændte de til den — en Gang, to Gange; nei den vilde ikke til. "Aa, J....n, kom her og se om vi kan faa slaaet ind den Døren," sagde R....t paa Norsk til mig. "Naar vi er tre maa den vel til." Ja for mig var jo en af Hr. Clarks Døre mere eller mindre for intet om at gjøre. "Vent lidt," sagde jeg, tog et Skridt tilbage og rendte Skulderen mod Døren; men nei, den holdt. "Det var da Skam!" tænkte jeg, tog fem Skridts Tilsprang og rendte med høire Skulder imod, saa Døren gik i to Stykker; men jeg for som en Kugle paa Hovedet indover Gaardspladsen og blev liggende paa Maven i Hestemøgdyngen. Jeg kravlede op; men da jeg saa mod Døren, stod begge Ingeniørerne tvekroget af Latter, og skjønt jeg var skidden og Skulderen lidt øm, maatte jeg dog le med.

Vi satte Hestene ind; men endda vi flikkede Døren, saa godt det lod sig gjøre, før vi gik vor Vei, var dog, fik vi siden høre, en af Clarks bedste Heste om Natten forsvundet. Vi skiltes ad. R....t skulde bo paa Hotel Colon, hvor jeg skulde træffe ham næste Dag. Jeg gik til den Vært, jeg havde boet hos forrige Gang, jeg var i Byen.

Nu havde denne Synder drukket sig saa fuld, at det omtrent ikke var muligt at faa Liv i ham.

Jeg stod udenfor Vinduet og bankede paa og vilde have ham til at lukke op, han laa inde i Sengen og drøvlede. Under disse Omstændigheder kom en ridende Politikonstabel gjennem Gaden. Han standsede og spurgte, hvad jeg vilde der? Jeg svarede paa mit radbrækkede spansk, at jeg vilde have Hus og Seng for Natten, men at Manden var fuld, saa jeg ikke kunde komme ind. Herpaa svarede ikke Konstabelen noget, men holdt fremdeles stille. Da saa min Parlamenteren med Hr. Collombo — Værten — ikke førte til noget, spurgte jeg Konstabelen, om han kunde skaffe mig et ordentlig Logis for Natten, eftersom jeg var ukjendt i Byen.

Ja, det hørtes ikke ud til andet, end at han var villig til det og vinkede mig med sig. Jeg fulgte naturligvis fornøiet med; thi jeg var adskillig udslidt efter 90 Km's Ridt, dertil sulten.

Imidlertid gik det gjennem flere Gader, hvor jeg var aldeles ukjendt. Jeg begyndte at faa en Anelse om at maaske ikke alt gik saa rigtig til, hvorfor jeg bad ham føre mig til det første det bedste Hotel, vi traf paa, uanseet enten det var fint eller simpelt. Dog Fyren syntes nok, ikke jeg saa ud til at kunne tage ind paa et fint Hotel; men troede vist heller, at jeg var en moderne Jack Bugsprætter, som det vilde være en stor Velgjerning mod Menneskeheden at faa anbragt i sikker Forvaring. Jeg maa indrømme, at jeg saa mindre elegant ud — stygge Klæder — og saa havde jeg rullet mig inde i det sølede Staldrummet hos Hr. Clark ovenikjøbet.

Nu vilde jeg ikke gaa længere, men standsede paa et

øde Gadehjørne. Fyren standsede ogsaa, steg af Hesten og kom bort til mig. Det var en Pusling, som jeg ikke syntes det var værd at trække Revolveren imod, skjønt jeg godt forstod, han vilde arrestere mig; thi jeg kunde, hvad Tid somhelst, gjøre ham uskadelig ved at dykke ham ned i Rendestenen.

Imidlertid kom han helt bort til mig og vilde til at løse op Livremmen, i hvilken jeg havde Kniv og Revolver hængende. Det syntes jeg var for frækt og holdt ham fra mig med høire Haand. Jeg havde ingen Anelse om, at det var forbudt at bære Vaaben paa sig i dette Røverrede af en By. Fyren vidste øiensynlig ikke, hvad han skulde gjøre; thi jeg kunde gjøre Brug af min Revolver i et Øieblik, medens han havde sin i en Hylse paa Sadelen. Jeg holdt netop paa at skulle foreskrive ham Fredsvilkaarene, -- lade mig gaa min Vei, da jeg ingenting havde gjort — heller ikke havde smagt stærke Sager paa det sidste halve Aar, da der hørtes Hestetrav og en anden Konstabel dreiede om Hjørnet. Først fløi det gjennem mig at sætte mig til Modværge, jeg drog halvt op Revolveren; men i samme Øieblik seirede Fornuften over Vreden. Jeg indsaa, at en Kamp her vilde gjælde Livet for baade dem og mig, og at jeg under alle Omstændigheder havde Udsigt til at tabe. Paa den anden Side vilde en Nats Arrest være det værste, som kunde hænde mig; men det vilde jeg ialfald ikke dø af. Jeg besluttede altsaa at lade dem gjøre med mig, hvad de vilde, naar det bare ikke gik paa Livet løst. Nu taltes de ved et Øieblik, derpaa kom den smaa bort til mig igjen med et triumferende Drag over Ansigtet og tog, da jeg ingen Modstand gjorde, fra mig Kniven og Revolveren, undersøgte mine Lommer; men da der intet andet var end et

Par Breve til Europa, en Notitsbog og en Pengepung med 4 Pesos i — jeg skulde faa Penge hos Ingeniøren næste Dag — fik jeg tilbage Bogen og Brevene; men ikke Pengepungen, da de rimeligvis vilde være sikker paa de 4 Pesos, ifald der skulde blive Tale om Mulkt. Kniven og Revolveren fik jeg heller ikke.

Nu syntes de være sikker for mig og steg tilhest. Den ene red sin Vei; men den anden, den, jeg havde havt med at bestille før, gjorde Tegn til mig om at følge videre med. Jeg brød mig ikke om hans Kommando; men blev staaende rolig.

Da han saa, jeg ikke vilde komme, forsøgte han at sætte Hesten paa mig. Jeg satte Skulderen mod Hestens Bryst saa denne gled forbi. Saa kom han igjen paa Siden af mig, hævede den af raa, flettet Okfehud bestaaende Ridepisk over Hovedet og.... Jeg beredte mig til at kaste mig over ham og rive ham af Sadelen, for saa at lade det komme til en Ende mellem os, ifald han slog. Men han sænkede Pisken uden at røre mig, hvorpaa han gav sig til at stirre rasende paa mig. Jeg sendte ham et ikke mindre uvenligt Blik, trak haanligt paa Skuldrene og slentrede saa ivei.

En Stund efter kom vi til Politistationen. Vagten aabnede Porten, og jeg skred ind med saa megen Værdighed, som jeg for Tilfældet var istand til at frembringe, fulgt af min Fiende, der overgav Hesten til en anden og førte mig ind i Vagtlokalet, hvor han afgav sin Rapport, der blev nedskrevet; derpaa overgav han de Sager, han havde taget fra mig, til Vagtkommandøren.

Kniven, en almindelig norsk Tollekniv med Hornskaft og Nysølvholk, gik rundt i den værdige Forsamling paa 6

Mand af chilienske Politimænd. Saa blev jeg spurgt om Navn og Hjemsted, og hvad jeg havde gjort. Jeg svarede paa alt; men hvorfor jeg var kommen til Stationen, vidste jeg ikke selv, men pegede paa ham, der havde bragt mig did, som den der kunde give fyldestgjørende Forklaring.

Da denne fortalte, at jeg var fuld, kunde jeg ikke bare mig for at sige ham lige i hans bleggraa Fjæs, at han løi. Men da blev Vagtkommandøren flyvende sint og bad mig simpelthen holde Mund. Dog da blev ogsaa jeg sint og glemte, at jeg stod blandt chilienske Ordensopretholdere i et chiliensk Fængsel ved Mi natstider. Og da jeg saa, at jeg ikke kunde saa igjen, hverken Kniv, Revolver eller Pengepung, slog jeg i Disken og skjældte dem Huden fuld paa norsk, engelsk, tysk og spansk, efter det lille jeg kunde af hvert og sagde dem, at saadanne elendige Kroker, som de var, fandtes ikke i hele Europa og Amerika. Dog nu var det forbi med Kommandørens Taalmodighed. Hurtig greb han min egen Revolver, kom styrtende over Gulvet, og med opspændt Hane og Fingeren paa Astrækkeren, hævede han Vaabenet i Høide af Munden paa mig.

Muligens han gjorde det for at skræmme mig; men det havde jeg ikke stor Tid til at tænke paa; jeg saa kun, at Revolvermundingen kom i en ubehagelig Nærhed af mit Hoved, hvorfor jeg med Tankens Hurtighed slog til Haanden, der holdt Revolveren, saa Skudet gik af og langt ind i Væggen paa den anden Side, medens Revolveren for bortover Disken og faldt derfra ned i et Vaskevandsfad, der stod ved Siden af denne.

Først blev de ligesom lamslaaet; men da de saa, at intet ondt var skeet, og at jeg var vaabenløs, styrtede de sig over mig som glubende Ulve og mere drog end bar mig

ind i et stort, tomt Rum ved Siden af, hvor to Mand med skarpladte Geværer blev satte til at vogte paa mig.

Jeg spekulerede ikke længe, men tog et Blikvaskevandsfad, der var tomt, og lagde under Hovedet; derpaa lagde jeg mig paa den haarde Træbriks baade sulten og tørstig, men faldt næsten straks isøvn — og sov langt ud paa den næste Dag.

Da jeg vaagnede, var jeg noget stiv i Lemmerne og skrubsulten. Vogterne saa jeg intet til og kan ikke sige, jeg savnede dem heller. Men nu begyndte jeg at fundere paa, hvorledes jeg skulde bære mig ad, for en Knibe var jeg i, det var sikkert. Jeg fik se, om jeg kunde faa sendt en Billet til Hotel Colon til R....t, saa vilde nok han hjælpe mig. I den Anledning bankede jeg i Væggen til Siderummet, for at tilkalde nogen, og ganske rigtig, der kom ind en Fyr med et Par Brødskalker i Haanden og en Bolle Makaronisuppe, der havde den priselige Egenskab, at den var aldeles kold.

Jeg bad om at faa snakke med Vagtkommandøren og efter en halv Times Venten kom denne, dog ikke den samme som forrige Dag. Jeg spurgte, om jeg ikke var fri nu? Han rystede bare paa Hovedet; saa spurgte jeg, om jeg kunde faa Skrivesager, og om de vilde bringe et Brev til Hotel Colon for mig? Men det var nei til alt. Jeg fik altsaa vente og se, hvad de vilde gjøre med mig.

Ved Middagstid kom Chefen, og jeg blev kaldt til Regnskab for mine Gjerninger. Politichefen, der var en human Mand, forklarede jeg nu for, saa godt jeg kunde — brugende baade engelske, tyske og spanske Ord — at det var stor Skam, slig som man havde behandlet mig. Og da jeg fortalte, jeg var sammen med R....t, som han var en Ven

af, fik jeg baade Kniven og Pengepungen tilbage med Tilsigelse om, at jeg nu var fri og kunde gaa, hvor jeg vilde, men Revolveren kunde jeg ikke faa, heller ikke Navnet paa den Konstabel, der havde arresteret mig. Jeg vilde nemlig tale et Alvorsord med denne siden, om det havde ladet sig gjøre.

Da jeg fortalte Ingeniør R....t om mit Uheld, og bad ham hjælpe mig med at faa nogen Ret paa disse Krabater, lo han bare til mig og sagde, at sligt ikke var værd at tænke paa, især siden jeg slap saa billigt fra Vaabenspørgsmaalet. Det var meget streng Straf for at gaa med Vaaben paa sig der, sagde han. Jeg fik dog siden ved Ingeniørens Hjælp, vel ikke min egen Revolver igjen, men en større og bedre; en af samme Sort, som Politimesteren havde eiet.

Det næste jeg gjorde, var at se, hvad der kunde gjøres for vor afdøde Kammerats Gravsted.

Jeg spurgte mig for paa Hospitalet, angaaende Kirkegaarden og Gravstedet. Jeg fik vide, hvor den første var at finde; men det sidste kunde ingen der, trods mine ivrige Efterforskninger, give mig nogen Oplysning om, da H..d, lig alle de andre fremmede, var bleven nedlagt i en navnløs Grav for 3 Dage siden.

Hos Graveren var heller ingen Oplysning at faa. Der var i de sidste Dage mange begravne, og han havde ingen Greie paa, hvem som laa der og der. Han fulgte mig omkring og viste mig forskjellige Grave.

Kirkegaarden var delt i tre Afdelinger. Den første af disse var meget staselig. Der var prægtige Monumenter, Sarkofager og Gravsteder, udstyret med al den Luksus, som rige Katholiker ødsler paa sine afdøde. Denne Af-

deling var kun for rige, uanseet enten de var indfødte eller fremmede.

Den anden Afdeling var for Middelklasserne af de indfødte og udmærkede sig ikke i nogen Henseende.

Den tredie Afdeling udmærkede sig ved sin simple Fordringsløshed. Intet Monument, kun et bittelille, simpelt forarbeidet, umalet Trækors viste Gravene. Ofte laa disse saa tæt sammen, at de saa ud som én stor Grav. Ingen Indskrift fortalte, hvem, som hvilede der — det kan jo ogsaa være det samme, i Graven er alle lige. I denne Afdeling hvilede alle ukjendte indfødte og fremmede. Her var det vor Kammerat laa; men i hvilken Grav var det umuligt at sige, der var mange nyopkastede Grave. Jeg kunde ikke gjøre andet end paa egne og Kammeraternes Vegne sende ham en sidste Afskedstanke, forvisset om, at han havde byttet sig til en bedre Plads hinsides.

Næste Dag kjørte jeg rundt Byen sammen med Ingeniøren. Han havde faaet Tidender fra La Cumbre, at der var meget Sne. Nu havde han paataget sig at bringe en Dame over Fjeldet; men da han nødig vilde have noget med dette at gjøre, spurgte han, om ikke jeg kunde paatage mig at føre hende over; Reisepenge skulde jeg faa til saa anstændig Reise som muligt.

Klokken 6 om Morgenen, to Dage efter, mødte jeg op i Damens Hjem, medhavende en Ridehest til hende, selv havde jeg et Muldyr. Hun var paa det nærmeste færdig, hvorfor jeg slap at vente. Det var ikke Hverdagsarbeide for mig at hjælpe Damer i Sadelen. Jeg vidste ikke rigtig, hvorledes det skulde gjøres; men greb med begge Arme om Knæerne for at løfte hende op. Kors — Jenten skreg over sig og slog op en tvungen Latter. Til al Lykke stod

der en indfødt i Nærheden; denne praktiserede hende op, og naturligvis lærte jeg med én Gang det rette Greb — slig det brugtes der.

Vi havde fint Veir, og komne ud af Byen gik det i Galop lange Stykker, da hun sad godt tilhest. Jeg begyndte saa smaat at indlede Samtale med hende og det gik over Forventning — vi kom godt overens.

Udpaa Formiddagen spiste vi Frokost i et Hotel. Jeg lod hende forlange, det hun likte, og jeg maa sige, det var ikke de billigste Retter; thi Frokosten kostede omkring 8 Kr. Siden udover Dagen spiste hun Frugt og drak Vin af og til.

Da vi ved Mørkets Frembrud kom til Juncal, var Frøkenen saa medtaget, at jeg troede, hun skulde blive syg for mig. Jeg fik hende tilsengs og beordrede det bedste Hotellet formaaede for Aftensmad til os. Jeg maatte sidde ved Siden af Sengen og made hende, hvilket slet ikke var noget ubehageligt Arbeide. Da hun havde spist, kom hun sig og blev muntrere. Siden om Aftenen kom ogsaa Ingeniør R....t til Hotellet og tog ind for Natten paa Gjennemreise til Cuevas.

Næste Dag havde jeg et forfærdeligt Arbeide med at komme over La Cumbre, da Sneen laa temmelig høi. Paa de værste Steder maatte jeg først drage Dyrene igjennem Snefonnerne og siden bære Damen — og jeg var hjertelig glad, da jeg kom paa Toppen og fik se Los Cuevas under mig. Paa Nordsiden var ikke saa meget Sne, Solen stod ret imod der; men brat, som der var, turde Frøkenen ikke sidde paa Hesten. Jeg maatte derfor tage hende under høire Arm og drage de gjenstridige Dyr efter mig i venstre. Vi kom dog lykkelig hjem udpaa Dagen.

Oppe i Fjeldene havde de havt en hel Snestorm, medens vi var nede paa Sletterne. To af Skiløberne M....m og F....r havde været i Portillo med Post og havde brugt Skierne. Folk havde gloet sig næsten fordærvet paa dem der. Det var rimeligvis første Gang nogen havde gaaet over Anderne paa Ski, og Nordmændene var de første.

Nu var vi 10 igjen af Skiløberne, alle i Argentina. I Chili havde man gjort Fordring paa at faa nogle af os; det blev derfor bestemt at 5 Mand skulde sendes did; og en Dag sendte Ingeniøren 5, af dem han mindst likte, over til Portillo.

Vi fik temmelig rolige Dage i Cuevas nu.

H....g og S....d fulgte Ingeniørerne, naar disse var paa Maaling i Tunnellerne. B...g var Kok. L...e og jeg gik med Post skiftevis til Portillo og Punto del Vaca. Det blev dog ikke meget Arbeide paa hver; til Gjengjæld var det undertiden meget farligt.

Ved Siden af Postføringen havde jeg at føre Regnskab over og levere ud det Sprængstof, som brugtes i Tunnellerne i Parramilla og Los Cuevas.

En Søndag — vi sad og skrev Breve, læste eller gik og drev — fik 4 af os Ordre til øiebliekelig at sadle vore Ridedyr og væbne os, for at gjøre Jagt paa en Smuglerbande, der skulde have Tilhold i Parramilla. Det satte Blodet i Omløb. Vi rev paa os de nødvendige Klæder, sadlede hver vor Mule, satte skarpladte Revolvere i Beltet, og saa bar det afsted i Galop, med en forhenværende østerrigsk Officer som Fører.

Det var ikke med drevne Smuglere, vi havde at gjøre; men med Arbeidere i Parramilla. De mødte op i et stort

Antal, da vi skulde beslaglægge de Sager, som de havde importeret fra Chili uden at betale Told.

Det saa en Stund helt krigersk ud; de kom med Geværer og Værktøi af ethvert Slags.

Vi beredte os paa Kamp; men det hele gik dog af uden Blodsudgydelse, skjønt hver eneste Kolli blev beslaglagt.

Siden betragtede Arbeiderne os mere som Politi end Arbeidere.

Fra Midten til Slutningen af Mai havde vi nærpaa hver Dag et syndigt Stræv med at hugge Is og skovle Sne, for at holde Veien over Cumbre aaben for de sidste Troppaer, der skulde bringe nødvendige Sager for den kommende Vinter. Vi sluttede, da Forraadet var kommet over Fjeldet. I de sidste Dage af Mai havde vi en haard Snestorm.

Fra denne Tid og til først i Oktober var al Færdsel med Heste og Muldyr fuldstændig stængt; men Vinter havde vi havt hele Mai ogsaa.

I Midten af Mai Maaned var Adjudanten, Ingeniøren H....n og to af Skiløberne, L....e og F....r, i Valparaiso en Snartur.

De var nok en Del omtaaget allesammen og vilde passere Cumbre om Aftenen; dog det havde nær kommet dem dyrt at staa; thi i det Mørke og Sne som herskede, kunde hverken Mennesker eller Dyr finde Vei, hvorfor de midt oppe i Fjeldet maatte overnatte. De grov sig et Hul i Sneen ved Siden af en Sten, og var nærpaa frosset ihjel.

Til Lykke var ikke Veiret saa rigtig strengt den Nat ellers havde de ikke staaet det ud, lidet rustet, som de var, for en Nat paa La Cumbre.

Niende Kapitel.

Over Anderne paa Ski — Forskjellige Smaature — Ny Chef — Lange Dage — En Præst — Emigranter — Liv i Juncal — Skjærpefeber.

For at kunne være saa sikre som det lod sig gjøre under muligt indtræffende Uheld, mente Ingeniøren, det var bedst, at vi gik to og to, naar vi skulde over Fjeldet. Men da det paa den Vis vilde blive en Gang til saa meget Arbeide paa hver, bestemte vi os til at gaa en ad Gangen; hvorfor jeg, da det var min Tur, omkring 5te og 8de Juni tog Skierne og ruslede ivei med endel Breve og Telegrammer til Portillo.

Det var en klar Dag med Solskin. Vi havde nylig havt en to Dages Snestorm, altsaa Nysne. Men skjønt Snefaldet havde været stærkt, havde dog den seige Sydvest blæst den tørre Sne bort, saa der paa Nordsiden af Cumbre, hvor den meste Sne skulde have været, da Vinden kom fra Syd, kun var daarligt Skiføre; ret som det var maatte jeg tage Skierne paa Nakken. Jeg havde bedste Sort Askeski efter Telemarkmønster med almindelig Læderpaabinding. Paa Reisen over Atlanteren havde Skierne forvredet sig en

Del, de var endnu ikke fuldstændig rette, hvorfor de havde let for at "skjære ud" i Sneen.

Der, hvor Sneen laa urørt af Vinden, havde jeg et strengt Arbeide med at komme opover den bratte Fjeldside. Det var ikke store Sletter, saa jeg kunde saaledes ikke faa gjort lange Krydsningerne; men maatte som Regel gaa ret opover med Skierne paaskraa i Bakken sat i ret Vinkel mod hverandre. De smale Ski sank flere Tommer ned i Sneen, hvilket naturligvis forsinkede Marschen og gjorde Arbeidet tyngre. Sveden begyndte at pible frem under Skindhuen, samlede sig paa Næse og Hagetip, hvorfra den i store Draaber faldt ned i Sneen. Luften, der allerede nede i Los Cuevas var saa tynd, at den ikke blot besværliggjorde tungt Arbeide; men endog om Natten kunde faa en til fare op af sin søde Søvn med en Følelse, som om man vilde kvæles, tvang mig nu, ret som det var, til at standse og hvile Lungerne, da disse ikke vilde arbeide ordentlig, vante som de var med den kraftige norske Luft. Jeg maa sige, jeg var mindre godt fornøiet med Skierne. De var for smale og for lange. Et Par bredere og kortere nordenfjeldske Ski vilde have passet meget bedre til Forholdene.

Det er min Overbevisning, at til praktisk Brug der, hvor Skiene er et nødvendigt Befordringsmiddel enten det nu er i Fjeld eller Skogmark, vil Finneskierne, af hvi ke de nordenfjeldske er en tro Efterligning, være absolut at foretrække, da de bærer bedre oppe og følgelig er lettere at gaa paa.

Efter to Timers anstrengende Arbeide naaede jeg Fjeldryggen.

Aa, Gud, for en høitidelig Taushed! Ingen Lyd af

noget Slags naaede mit Øre. Jo, der hørtes et svagt Drøn, men saa dumpt — det var et Mineskud fra en af Tunnellerne i Portillo. Aa ja, det bliver nok ikke det sidste Drøn, under den mellem Andeskjæmpen og Civilisationen paabegyndte Kamp, flere Skud kommer til at ryste denne Jettekrop.

Jeg var i Øieblikket ikke saa lidet stolt over at være Menneske.... Tænk, her stod jeg tusinde Meter tilveirs, komm n did ved egen Kraft, og tusinde Meter under mig vilde andre af disse ubetydelige Væsener tvinge sig Gjennemgang gjennem saadanne vældige Naturhindringer— — i Sandhed, der skulde meget til at tro det; især her nu, hvor alting havde noget saa uendelig øde og høitidsfuldt ved si).

Jeg var eneste Liv! ikke engang et Sundhedskommissionsmedlem — en Kondor — kunde jeg opdage her. Men at jeg ikke var den første, fortalte et lidet i Sneen halvgjemt Trækors mig. Paa en liden Houg tæt ved laa Skelettet af en Hest og en Okse; et Muldyr stod støttet til en Klippe, fiks færdig med Hud og Haar, kun Øinene manglede, dem havde Sundhedskommissionen taget.

Ja, nu bar det nedover.

Jeg satte Skierne, som jeg havde havt paa Nakken det sidste Stykke, paa mig, bandt dem godt fast, satte Lovvaatterne paa, trak Huen nedover Ørene og saa — — begyndte det at glide nedover. Jeg kunde ikke sætte fuld Fart paa, da den Vei jeg fulgte nu ikke var den samme, som jeg havde fulgt, da jeg red over; dertil var der ikke Spor af Vei eller Sti at se nu. Det var at lade det gaa nedover og saa meget som muligt undgaa de bratte, livsfarlige Styrtn n ger og Kløfter, de største Klipper, Flang og Skavler. Men

det var ingen let Sag, for Føret var godt og de faa Steder, hvor der var slet, gik det med strygende Fart. Jeg holdt mig til et lidet Dalføre i Fjeldmasserne. Af og til maatte jeg kaste mig paa Staven, naar en Braasving eller et hastigt Stop skulde gjøres, for at frelse Liv og Lemmer. Staven, det maa jeg indrømme, var en sand Trøster at have. Jeg har hørt Kristiania Skiløbere sige, at det ingen Skiløbere var, der brugte Stav.

Meget mulig. Jeg hverken har været, er eller vil blive nogen første Klasses Skiløber; men til disse og alle, der fordømmer Staven, vil jeg sige: Vel er det stygt at se en Mand komme dragende med en stor Stav efter sig i Husebybakken ved Præmierend eller i en af de andre Stavløsbakkerne omkring Kristiania; men sandelig: Om jeg havde de Herrer Præmierendere oppe paa La Cumbre en af de rette Dage, saa skulde de nok faa se, at Staven var god at have; ja, saa god, at de vilde sige, den var uundværlig. Og ligesaa uundværlig som Staven er i et ulændt Terræn nedover Bakken, ligesaa god er den, naar man skal opover; deri tror jeg alle praktiske Skiløbere er enige med mig.

Nu, det gik godt med mig, lige til jeg kom saa langt, at jeg saa Husene i Portillo. Der var en høi, brat Bakke, som jeg ikke kunde se udover. Den saa imidlertid ud til at være slet, og da der oppe i Bakken var en hel Del Arbeidere beskjæftiget med at gjøre Vei i Sneen, syntes jeg, jeg maatte vise dem, hvordan en norsk Skiløber passerer en Bakke. Under Mængdens Forfærdelsesraab satte jeg ret udover Bakken lige forbi Næsen paa dem — Taarerne trillede nedover Kinderne og ..... krasch ..... Det var akkurat som man havde sat en gloende Jernstang i hver

eneste Svedpore paa mig, da jeg i det samme jeg for udover en 8—10 M. høi Klippe tørnede paa Ryggen ned i Sneen helt nede paa Sletten. Ja, saadan gaar det, naar man skal vise, hvad man kan eller rettere, hvad man ikke kan. Jeg grov mig frem af Sneen og saa mig rundt, om nogen skulde have seet, hvordan en norsk Skiløber kunde skyde en Hare iblandt; det saa dog ikke ud til at være Tilfældet, og glad var jeg.

Jeg leverede Posten, hvilede et Par Timerstid, fik Mad hos Kammeraterne og saa gik det hjemover igjen.

Solen, der paa disse Breddegrader — 33 Gr. 30 Min. syd — hele Aaret staar høit paa Himmelen, skinnede paa denne Skilveirsdag med stor Kraft, saa Sneen var fuldstændig kram. Jeg havde drukket en D.l Vin, der, som før sagt, her drikkes istedetfor Vand; men det var en stor Dumhed af mig; for denne Menneskets argeste Fiende gik ikke i Hovedet, men i Benene. Den stjal umærkelig Kraften fra mig og istedetfor at hjælpe mig, gjorde den det før tunge Arbeide yderst besværligt.

Den 4 Kilometer lange Vei fra Toppen af La Cumbre til øvre Portillo, som jeg siden i godt Føre tilbagelagd i 5—10 Minuter nedover, tog det mig nu 4 Timer at gjøre opover. Det var umuligt at komme frem uden Ski; men disse klabbede en hel Del. Jeg spiste Sne, som en sulten Hest spiser Havre. Tungen, Halsen og Lungerne brændte og sved ganske forfærdelig. De sidste 3—400 Meter, som var igjen før Toppen kunde naaes, troede jeg aldrig jeg skulde greie. Naar jeg havde gaaet saapas som en 40—50 Skridt, skjalv jeg som et Aspeløv og kunde knap holde mig opreist. Øinene vilde heller ikke gjøre Tjeneste; den skarpe Sol og Nysneen var haard at trækkes med. Dog endelig

langt om længe naaede jeg Toppen og kunde se Los Cuevas, det var ogsaa paa høi Tid; thi Solen var akkurat gaaet ned og Luften, der paa mindre end en halv Time gik fra mindst 15 Graders Varme (Celsius) ned til 15 Graders Kulde, gjennemisnede mig til Marv og Ben. Jeg aarkede ikke at staa, men kastede mig overende paa den bare Sand, Vinden havde lige paa Toppen blæst bort Sneen, og følte en forfærdelig Trang til Søvn.

Dog, jeg vidste, hvad det betød.

Med en kraftig Viljeanstrængelse bed jeg Tænderne sammen, reiste mig op, satte Skierne paa, greb Staven og nedover bar det, over Sne og Sandflækker om hverandre; faldt, op igjen, Gang paa Gang. Men dette bragte Blodet i friskt Omløb og en halv Time efter var jeg hjemme, lige før Natten faldt paa.

De følgende to Dage og Nætter troede jeg, at jeg skulde miste Synet; for der randt stadig smaa Vandbække ud af Øinene, og jeg kunde i flere Dage ikke taale at se Dagslyset.

De øvrige Skiløbere havde lignende Tilfælde, og jeg tager ikke formeget til, naar jeg siger, at denne Vinter i Anderne ødelagde vore Øine ligesaa meget som 10 Aars Alder vilde have gjort.

Naar man havde havt god Tid, saa man ikke havde trængt at gaa tilbage samme Dag, kunde valgt de bedste Veirdage at gaa i og forresten kunde være yderst forsigtig, vilde der i Almindelighed ingen Fare være forhaanden ved vort Skiløberarbeide.

Men da vi ofte skulde ud i stygt Veir og det hastede med Svar, var der ofte Fare for Liv og Lemmer, og det krævede da sin Mand til at slippe over La Cumbre.

For at være mest muligt beskyttet mod Kulden, ifald vi blev nødt til at overnatte i Sneen et eller andet Sted, syede vi os Sovesækker af Sauskind med Ulden indad; andet Slags Skind var ikke til at opdrive. Disse Sække var os siden til stor Nytte baade under Ride- og Skiture. Men før de var færdige, havde nær L....e sat Livet til paa Fjeldet.

L....e og H....s gik nemlig over til Portillo med Post, som de skulde have Svar paa og bringe tilbage snarest mulig. Men det blev sent før de begyndte Tilbageveien og sandsynligvis havde de taget formeget til sig af den ædle Druesaft; thi H....s maatte midt i Fjeldet vende tilbage til Portillo, medens L....e fortsatte til Los Cuevas og kom did Kl. 12 om Natten. Ikke kunde han snakke og han maatte støtte sig til Væggen, naar han skulde gaa. Han fortalte siden, at han ikke vidste, hvordan han kom nedover Fjeldet om Natten.

En Dag skulde Ingeniøren, H....g og jeg bort i Fjeldet og gaa paa Ski for Moro. Der var meget brat og Grunden bestod af Grus og Smaasten; ovenpaa denne laa et 4—5 Meter tykt Lag af Sne. Der var to smaa Dalfører, adskilt ved en liden Aasryg. Det var ikke over 400 Meter fra Husene, saa man derfra kunde se os godt; derimod kunde H....g og jeg ikke se hverandre. Ingeniøren var nede paa Sletten.

Jeg var vel kommen opimod en 200 Skridt op i Fjeldet og gik ret opover det lille Dalføret, da jeg med en Gang fik høre en dump Lyd som af Jordskjælv. Først troede jeg det var noget sligt, men idet jeg saa mig om, opdagede jeg, at baade jeg og Snemasserne gled nedover. Jeg indsaa øieblikkelig min farefulde Stilling. Ifald jeg

skulde blive indviklet i Snemasserne, som strak sig flere Hundrede Meter opover og som nu altsammen kom nedover, var jeg fortabt. Der var kun én Ting her for mig at gjøre, se at faa vende Skierne nedover og saa se at naa den nære Aasryg, hvor der ingen Sne var. Men Skierne havde klabbet i det daarlige Føre, og før jeg kunde faa dem i stærk nok Fart, tog en Snebølge mig overende. Jeg forsøgte længst muligt at holde Hovedet over Sneen, som nu jog afsted med stærk Fart; men saa tog en ny Snebølge mig helt under. Det sidste jeg hørte, var Sneens Brusen omkring mig, saa husker jeg ikke mere før jeg tørnede imod noget, der bragte mig til Samling igjen; da var Mund og Næse saa fulde af haardpakket Sne, at jeg med Fingrene maatte prøve at danne en Luftkanal gjennem Munden — og slig Nydelse som det var at trække Luften den Gang, har det ikke været for mig, hverken før eller siden. Sneen havde kastet mig op paa den lille Aasryg, som op paa et Skjær; men skilt mig af med baade Ski, Stav og Hue, hvilket jeg dog fandt igjen senere.

Efter at jeg havde gravet mig frem af Sneen og faaet mine Sansers Brug igjen, kom jeg til at tænke paa min Kammerat, og at jeg burde advare ham. Jeg gik straks nogle Skridt høiere op for at faa se ham; men til min Skræk saa jeg, at ogsaa han havde havt Besøg af Sneskred. Jeg kunde først ikke opdage Spor af ham; men siden fik jeg se ham sidde nedenfor en stor Sten.

Jeg raabte til ham og spurgte, hvordan det gik og fik til Svar, at det gik bra — han havde brækket en Del Fingre, men vidste ikke hvormange. Trods vi var baade forslaaet og forrevne, maatte vi dog le over vort Uheld. Jeg ved dog ikke at have været saa nær Døden ved Kvæl-

ning, som denne Gang. H....g og S....d var de første, som overnattede paa La Cumbre i Sovesækkene. De roste dem og mente, at vi ikke behøvede at frygte for en Nats Udeliggen, naar vi havde dem med.

Syttende Mai feirede vi saa godt det lod sig gjøre. Vi dansede til et Trækspils Toner ude paa den seiede Gaardsplads, sang Fædrelandssange og holdt Taler til Fædrelandets og Frihedens Ære. Ingeniørerne ledede Festlighederne. Siden om Aftenen samledes vi inde hos dem til et hyggeligt Bostonparti og et Glas Toddy. Ved Titiden jagede imidlertid et stærkt Jordskjælv os ud af de svaiende Huse og dermed var Hyggen spildt for den Gang. Mindre Jordrystelser havde vi forresten ofte.

Naar der kom fremmede til Cuevas, maatte vi have Opvisning i Bakken for dem, og Nordmændene og Skierne blev meget populære paa begge Sider af Fjeldene.

Saa gik en Tid alt sin vante Gang.

I Midten af Juni fik Ingeniør R....t Afsked og 1,600 Pesos i Mulkt, fordi, som det hed, at han, som Chef i Los Cuevas, ikke havde taget sig tilstrækkelig af den før nævnte Smuglerhistorie. Men den egentlige Aarsag var, at Direktør Mantegaßa i Mendoza, der havde meget at sige i denne Tid, havde faaet ham fortrængt, for at skaffe Plads til en af sine Landsmænd. Direktøren var nemlig Italiener, og hvor disse kom ind, forsøgte de at fortrænge andre Nationaliteter.

R....t fik altsaa Afsked, efterat have gjort alt det værste Arbeide og sat alting i god Gjænge. Det var Skam af Kompaniet; men der var intet at gjøre med det og Ingeniøren maatte reise. Dog først gik han ind paa Konto-

ret til Mantegazza og gav ham i hele Personalets Paasyn en forsvarlig Ørefig.

Ingeniør H.... vilde som god Kammerat ikke staa længere i Kompaniets Tjeneste, efter at det paa en saa simpel Maade havde afskediget R....t; men forlangte og fik Afsked. De fik senere begge bedre Pladse i Chili.

Vi likte ikke den Vending Sagerne tog. De Chefer, vi havde havt, var Kjærnekarer, som vi holdt af og respekterede; nu skulde vi faa en ny, rimeligvis en Italiener, dog derved var intet at gjøre. Vi fik se, kanske vi kunde faa en bra Kar igjen.

Det var nu midt paa haardeste Vintertiden. Ingeniørerne kunde derfor ikke faa sine Sager med sig, men maatte sætte alt igjen i vor Varetægt; blandt Sagerne var to Heste R....t reiste først. Vi holdt en liden Afskedsfest for ham om Kvelden og Dagen efter fulgte H...g og jeg ham over Fjeldet. Han var en god Skiløber og det trængtes; thi den Dag kunde vi paa Grund af en fin, tæt Taage ikke se over 5 Meter foran os, hvorfor vi maatte fare yderst forsigtig frem.

Fjorten Dage efter reiste H....n. Han kunde ikke gaa paa Ski. To Kvinder, der gjerne vilde over samtidig, skulde vi ogsaa forsøge at praktisere ivei; men det var ikke nogen let Sag. Vi kunde benytte Ridedyr næsten helt op paa Toppen paa Nordsiden; men paa den anden Side saa vi ingen Raad at faa Kvinderne med. Saa snart de kom bort i Sneen, satte de i vilde Hyl, saa det var umuligt at faa dem til at gaa, og at bære dem flere Kilometer, kunde der jo ikke være Tale om.

Saa huskede jeg paa, at jeg et Stykke længere indover Fjeldet, en Gang jeg havde været oppe og seet efter en

Maalestang, der betegnede Midten over Tunnellen, havde seet to Zinkplader, der antagelig havde været benyttet til Hus under Maalingerne heroppe. Jeg fik en med mig, fandt Pladerne og lavede deraf en Slæde. Hver Plade var 3 Meter lang, saa naar vi bandt dem sammen, blev det en god Fragtskude.

Ingeniørens og Kvindernes Pakkenelliker havde Plads paa den forreste Plade, Kvinderne paa den bagerste. De var ikke lystne paa Turen; men da der intet andet Raad var, maatte de finde sig i det. H....g og jeg gik paa Ski ved Siden og drog.

I Førstningen gik det fortræffeligt; men saa begyndte Fjeldet at blive brattere og Zinkpladerne glattere og tilslut gik det i vild Fart til baade Blikplader, Kvinder og Pakkenelliker i en brat Sving tørnede rundt flere Gange.— Ingen kom til Skade; men Kvinderne, som havde faaet Klæderne fulde af Sne, skreg og bar sig saa det var en Gru, og vi lo, saa vi knapt kunde røre os. Vi rettede Slæden, fik alting paa igjen, tog af os Skierne og lagde dem paa Læsset, bandt en Lasso fast til Bagenden af Pladerne og saa lod vi, 3 Karer, os drage i Sneen bagefter for at formindske Farten; det gik nu alligevel rundt flere Gange, før vi naaede Portillo. Ja, vi arbeidede haardt den Dag, men sandelig havde vi ikke Latter og Moro i lang Tid efter ogsaa.

Kvinderne sagde, at de vilde ikke gjøre om Turen for aldrig saa meget.

Nogle Dage efter kom den nye Ingeniør. Han hed Guiello og var Italiener; han havde et skummelt Ansigt og var liden af Vækst; men var fødladen i Tale og Lader.

Det maatte nok gjøres fint, skulde vi blive gode Venner i Længden var vi enige om.

Nu fik vi en Tid et sandt Dagdrive.liv. Faa Posture og lidet andet ogsaa. Ingeniøren havde vi næsten ingen Omgang med; det hændte dog iblandt, at han kom ind til os med en eller anden Ordre. Han var da bestandig fin og smilende og gik straks igjen. Snestorme hørte til Dagens Orden. Det sneede aldeles over Huset, saa vi maatte grave os ud og opigjennem Sneen. Kulden var ikke saa svært streng, aldrig over 25° C.; men den kolde, gjennemtrængende Vind, som næsten aldrig gav sig, var rent ødelæggende for Humør og Hilse.

Fersk Mad kunde vi ikke faa i denne Tid. Salt, seigt og daarligt Kjød, Poteter, Charci — skiddent, tørret Kjød — noget gammelt, overmaade haardt Hvedebrød og sort Kaffe; det var Maden. Smør var omtrent umuligt at faa fat i; der fandtes bare noget, som var usaltet og indsyet i Griseblærer; det var nær paa uspiseligt. Flesk var det heller ikke godt at faa Tag i.

Da vi maatte tage alle vore Varer fra Kompaniets Provedorier — Butiker — kunde dette tage for dem, hvad det vilde.

1 Pund Brød kostede ca. $2.50; 1 Pund Kjød ca. 40 Cents; 1 Pund Sukker ca. $1.00; 1 Boks kondenseret Melk ca. 50 Cents; 1 Pund Kaffe $1.50 og saaledes altsammen. Skulde man have Drikkevarer, hvilket vi forresten ikke brugte stort af, kostede 1 Flaske Øl ca. $1.50 og en Flaske god Kognak ca $2.00.

Klæder var ogsaa meget dyre og holdt ingen Tid. Det var kostbart for os og Kompaniet tjente gode Penge, men saa blev det igjen snydt af sine Provedorer — Han-

delsbetjente. Til Gjengjæld havde disse ikke rar Lønnen heller for deres Arbe de, saa Tyveriet rimeligvis var beregnet iforveien.

I et Par Maaneders Tid gik nu Dagene trægt. Det eneste der lyste lidt op i vor Tilværelse, var naar Posten kom fra Mendoza. Da kom der Breve fra Hjemlandet — om ikke til alle, saa dog til en eller to, og det var ganske det samme. Rene Festdage var det, naar "Verdens Gang" kom med to, tre op til fire Maaneder gamle Nyheder. Da diskuteredes Politik og andre af Dagens brændende Spørgsmaal med stor Kraft. Saa serveredes Skrøner og siden sort Kaffe, haardt Brød og Charci til Kveldsmad; allersidst kom Trækspillet frem. Da blev der danset til Støvet, der hvirvledes op fra Jordgulvet, blev saa tykt, at vi holdt paa at kvæles. Iblandt kunde det hænde, at Ingeniøren satte Hovedet ind af Døren, smilte fult, nikkede, satte en Finger op og sagde: "Un hombre en mañana parra Portillo con el carta y telegramo — temperano" (En Mand imorgen til Portillo med Breve og Telegramer — tidlig), og saa forsvandt han. Saaledes gik Tiden, de haardeste Vintermaaneder.

Lønning havde vi ikke faaet siden Mai. Der begyndte at gaa Rygter om, at Kompaniet ikke havde Penge nok, men til os blev det sagt, at Pagadoren (Lønningsmanden) ikke kunde komme op for Sne, hvilket vi naturligvis vidste var Løgn. Vi slog os foreløbig til Ro. Vi havde ikke stort Brug for Penge og dertil var disse daarlige nu, da der var Revolution i Buenos Ayres. Det var derfor bedre for os at faa Betaling, naar Pengene kom i bedre Kurs igjen, hvilket vi troede sikkert vilde ske.

Sidst i August blev Veiret bedre, klart med Kulde om

Natten eller naar Solen ikke skinnede og varmt om Dagen. Dette bevirkede, at Sneen blev haard, saa den bar Mennesker, men ikke Dyr; man kunde derfor ikke komme over tilhest.

Mange rare Subjekter begyndte nu at vise sig i Form af Emigranter. En katholsk Præst, der var paa Veien til Valparaiso, var en af de første. Det var endnu saa tidlig, at Sneen ikke bar.

Han kom til Cuevas om Aftenen; men fik her det Modgangens Bud, at han ikke kunde komme længere, isald han ikke kunde gaa paa Ski. Dette syntes den Gudsmand ikke videre om; han troede, at naar han foretog en større Bodsøvelse til Fru Marias Ære og Velbehag, skulde hun nok slippe ham over La Cumbre, uden at han behøvede at ty til Nordmændenes Hjælp, som Folk der paa Stedet raadede ham til.

I det paatænkte Øiemed tog han sig næste Dag en Bodstur, samtidig som han vilde se, om der var saa meget Sne, som der fortaltes. Han trak et Par Galoger paa, for at være beskyttet mod de værste Stenpigger, brættede op Buksen, og saa drog han ivei opefter Dalen med bare Lægger.

Omtrent en halv Time efter kom han igjen; og vi som da saa ham, maatte næsten le os ihjel. Den store, knoklede, middelaldrende Mand sprang og hoppede, snart paa et Ben, snart paa et andet, saa kvikt som en tiaars Gut, nylig sluppen fra Skolebænken. Dertil skreg han ud Bønner og Paakaldelser til Maria og alle Helgener af lavere Rang paa spansk, tysk og Latin, saa vi troede Fyren var bleven rasende. Sagen var, at han frøs, saa han ikke raadede med sig selv.

Han blev straks bragt tilsengs inde hos Ingeniøren, hvor han laa i 6 Dage og knurrede baade mod Maria og Helgenerne, fordi de lod ham blive syg, naar han foretog en Barfodtur i Sneen til deres Ære. Da han blev nogenlunde frisk, maatte han ty til Skiløbernes Hjælp og H..g drog ham nedover La Cumbre paa et stort Sauskind. H..g fortalte, at Præsten bandte og bad, hver Gang han faldt af Skindet og borti Sneen, hvilket ikke hændte saa faa Gange. Men Præsten fortalte siden nedigjennem hele Chili ja helt nede i Valparaiso, at de norske Skiløbere var mægtigere end baade Madonna og Helgenerne, naar det kom an paa klare Sne og Fjeld.

Folk havde forresten høie Tanker om os.

De saa, vi kom frem i al Slags Veir og Føre paa en Tid, ikke andre Væsener end Kondoren kunde komme over Cordilleraerne. Derfor troede Folk tilsidst, at det ingen Sag var at komme over, bare de havde en af Skiløberne med sig.

En af os fik 18 Kroner i Drikkepenge af en Rigmand, som blev hjulpet over; men i Almindelighed tog vi ikke imod Drikkepenge, vi var ingen Tjenere; men hjalp Folk af vor Godhed. Der stod jo heller ingenting i Kontrakten om, at vi skulde bære Folk — men Post.

Saa snart Sneen begyndte at bære, begyndte Emigrantstrømmen at komme. For det meste trak den østover fra Chili til Argentina; men ofte ogsaa den modsatte Vei. Det var næsten bare fattige, pjaltede Mænd, som søgte Arbeide. Undertiden var der ogsaa Kvinder med; ofte var det hele Familier.

Størstedelen af disse Stakler var Italienere og Franskmænd; af og til ogsaa forskjellige andre Folkeslag. Saa-

vidt vi fik Greie paa, gik der ikke mere end 3 Nordmænd forbi til Chili; de to var arbeidssøgende og den tredie en Forretningsmand fra Kristiania.

Vi havde seet Nød og Elendighed før; men den, som her frembød sig i en 2 @ 3 Maaneder, næsten hver Dag, havde vi ikke seet Magen til. Vante som de var med Varmen baade i sine Hjemlande i Syd Europa og nede paa Sletterne her i Syd Amerika, havde de mange Gange kun Filler paa Kroppen. Enkelte havde noget, som skulde være Sko, sammenbundet eller fastsnøret til Foden med Hyssing eller Jerntraad. Andre havde ikke Spor af Læder eller Skind i Form af Sko paa Benene, men kun Sækkefiller fastbundet til Foden med Snorer og Hyssingstumper.

Enkelte havdt slidt Foden af de tynde Bomuldsstrømper og sat Strømpelæggen paa Hovedet, medens de benyttede Huen som Sko paa den ømmeste Fod.

En havde et Stykke af en Uniform, en anden en fillet Theaterdragt med Guldstas, en tredie en fin Manskjetskjorte under en fillet Trøie, og Bukse med et graat og blaat Laar i; kort sagt, alle mulige og umulige Klædningsstykker af alle Snit og Farver var benyttet. Naar slige fillede Skabninger, uvante med Sne og Kulde, kom op i Fjeldene og skulde over Cumbre, kan Læseren let tænke sig, hvordan de saa ud, og hvordan de maatte befinde sig. I Førstningen syntes vi, det var en Ynk uden lige at se paa, men tilslut blev vi saa vant med det, at vi ikke lagde saa meget Mærke til dem. Hvis de havde Penge eller Penges Værdi gik det til Vin. Havde de saa en raa Løg og et Stykke tørt Brød, var Mavens Fordringer nogenlunde tilfredsstillet. Men Gud skal vide, det var ikke rar Kost at gaa over Cumbre paa, især naar de, som det ofte hændte, traf

paa stygt Veir eller det blev udpaa Aftenen, før de naaede over. Det var ikke saa rart, at de stakkels Mennesker frøs ihjel eller frøs sig fordærvet. Der var ialfald 5 Stykker, som vi var sikker paa kom bort paa Fjeldet, og i to af Tilfældene var vi ude og søgte efter dem for at yde Hjælp. Men da det somoftest sneede om Nætterne, og Folk tog feil af Veien — Vei kan man forresten ikke kalde det — kunde vi ingen Hjælp yde.

Tidt og ofte maatte vi tage os af Folk, der var forkomne af Kulde, og mange Nætter havde vi fuldt af dem, da vi ikke havde Hjerte til at jage ud forkomne menneskelige Væsener i det barske Veir midt paa Natten. Vi havde imidlertid som Regel "Skam og Skade" til Tak, især af Italiererne.

En Dag kom der 4 eller 5, som fortalte, at de havde ligget paa Cumbre om Natten, og det var vist altfor sandt; thi de var yderst forkomne. En, som jeg slet ikke kan skjøne, hvordan han kunde komme frem, da Hænder og Fødder kun var en uformelig blaasort Masse, uden Liv og Følelse, blev indlagt hos Providoren. Han havde ingen Penge og Italienerne paa Stedet tog sig aldrig af nogen, enten det saa var Landsmænd eller ikke, følgelig heller ikke af denne Jeg havde saa ondt af Fyren, hjælpeløs som han laa der, at jeg gav ham 5 Pesos (8 Kr.). Da han siden mod Forventning frisknede til, spurgte jeg ham en Dag, jeg traf ham, hvordan det stod til? Han brød sig ikke engang om at svare; men skjældte mig Huden fuld, fordi vi Nordmænd ikke tog os mere af syge Folk — ligesom vi skulde være nødt dertil.

En Mand med 3 Børn og en frugtsommelig Kone, gav vi Mad og Husly, og da Konen gik barbenet i et Par

afskaarne, hullede Mandfolksko, laante S....d hende et Par nye Uldstrømper og næsten nye Sko. Men Ingeniøren vilde aldeles ikke tillade, at vi husede Kvinder og truede os med baade Baal og Brand, om vi gjorde det. Han troede rimeligvis, vi ikke kunde gjøre godt uden at have skidne Bihensigter. Lad det være, som det vil. Faktum er imidlertid, at Kjærringen "glemte" at levere tilbage Skoene og Strømperne og forsvandt. Tilslut blev det dog umuligt at tage imod fremmede. Vi fik den største Møie med at holde os selv rene for det Utøi, som de fandt forgodt at give os gratis Prøver af. Da Veiret blev mildere, stængte vi aldeles Døren og tog kun imod Skandinaver og forresten dem, som var rene og kunde leve paa egne Midler.

Af de Skiløbere, som reiste til Chili, blev to i Portillo og tre blev forlagt til Juncal. Ofte var vi i Besøg hos hverandre; da vankede som Regel hvad Huset formaaede. I Portillo benyttedes M....m som Lokalpoliti. L....d, der i Cuevas rev af sig Øret, for hvilket han gik under Lægebehandling en Tid nede i Los Andes, var atter uheldig. Under et Galopridt styrtede han af Hesten og brækkede Benet, noget, der igjen bragte ham til Los Andes for en 3 Maaneders Tid.

De, som var i Juncal, benyttedes ogsaa til Politi og forresten til alt muligt. Ø....d var straks efter Ankomsten til Juncal i Los Andes. Da han ingen Penge kunde faa før Lønningsmaaneden var ude, blev han sint og forlangte Afsked; men da denne i Slutten af Maaneden var bevilget, krøb Ø....d med Skam tilbage til Korset og tiggede om at faa staa. Det fik han ogsaa paa Naade, derefter laa han længe syg, og da han blev frisk, blev han

ikke sat til nogetsomhelst Arbeide; men fik alligevel sin Lønning.

F....r var ogsaa syg en Tid. Han og L....g var ude for et Mordforsøg i Los Andes.

Det foregik inde paa en Restaurant, og der var nok Kvinder med i Spillet. En Stund efter at F...r havde drukket et Glas Øl, faldt han om som død. L...g vilde ile ud paa Gaden efter en Vogn, men Døren var stængt. Han maatte da med Revolveren i Haanden tvinge Værtinden til at lukke op, og heldigvis traf han en Vognmand lige udenfor Døren, der bragte F....r til en Læge; han kom sig saaledes igjen.

Rimeligvis havde det været Meningen at faa dem begge bedøvet for siden at plyndre dem. Heldigvis havde L....g endnu ikke drukket sit Øl, da F....r faldt om, og Hensigten blev saaledes ikke naaet.

Saadanne Hændelser hørte forresten til Dagens Orden der paa Stedet.

I denne Tid fik Ingeniørerne Ordre til at fortælle Skiløberne, at hvemsomhelst af disse som vilde have Afsked, kunde faa det. Det var jo det samme som at sige, at nu havde de ikke mere Brug for os — værste Vinteren var jo nu forbi — og da saa de gjerne, at vi reiste. Efter Kontrakten kunde de ikke godt kommandere os til alt Slags Arbeide, ifald vi negtede, og det blev derfor kostbart at holde Folk til at gaa og drive, syntes de vel.

Imidlertid kunde de ikke uden videre give os Afsked heller, naar vi ikke forsaa os mod Kontrakten, og derfor havde nok Ingeniørerne faaet Paalæg om, hvis noget saadant hændte, at melde det øieblikkelig til Kompaniet. Paa

denne Vis kunde Clark selv, med hvem vor Kontrakt var afsluttet, give os Afsked.

I Midten af Oktober kom en svensk Ingeniør, Geijer, paa Besøg til os og blev der i to Dage. En Dag var han, en Don Julio og Ingeniør Guiello ude og saa paa et Kobberskjærp, som Don Julio havde fundet. Det kunde sees fra Husene i Cuevas, og vi blev naturligvis ærgerlige paa os selv, som ikke havde lagt Mærke til det eller seet efter sligt.

Det skulde være overordentlig righoldigt, fortalte de, og Eieren lovede sig store Rigdomme.

Geijer sagde, at vi, som havde saa god Tid, skulde se os omkring i Fjeldene, da disse var fulde af alle Slags Metaller. Lige i Nærheden af Cuevas skulde der være en rig Sølvmine, som Indianerne havde drevet før Europæerne kom hid; men ingen vidste nu længer, hvor den var. Alt dette satte os i en sand Skjærpefeber, og vi gjennemstreifede nu Fjeldene paakryds og paatvers, saa det ofte gik paa rene Livet løs.

Det var sandt, at der var Metaller i Fjeldene, og det næst n hvor man gik; men Forekomsterne var saa fattige, at det sandsynligvis ikke vilde lønne sig at skjærpe. Der var især Kobbererts, men ogsaa Guld og Sølvforekomster fandtes, om end i ringe Mængde.

For alt vort Stræv havde vi ingenting igjen uden Ærgrelse.

Men at der endnu er rige Metalleier, som ligger skjult i de mægtige Ander, det er der ikke den allerringeste Tvivl om.

Jeg tror imidlertid ikke, at der er saa rige Metalfelter paa Østsiden som paa Vestsiden.

Paa Strækningen Punta del Vaca -- Juncal var Lavadannelser, Gibs, Kalksten og Basalt, de Stoffe hvoraf Fjeldene i det væsentligste var dannet. Ægte Graasten var der ikke meget af, heller ikke Granit. Men jeg tror, at en Geolog maatte kunne finde Rester af alle Slags Sten og Metaller heroppe.

Desværre var ingen af os videre bevandret i Geologi og Metallurgi, hvorfor alle Stene for os syntes at være aldeles lige.

Tiende Kapitel.

Mord og Røverier — Uenighed med Ingeniøren — To Mendozature.

At der skulde herske overdrevent moralske Samfundsforhold i disse Egne, var ikke at vente. For det første er Civilisationen liden i Syd Amerika; for det andet oversvømmes de sydamerikanske Republiker af de daarligste Mennesker fra Europa og Asien. Naar man saa betænker, at allesammen, fra Præsidenten til Dagdriveren, indfødte og indvandrede, dannede og udannede, kun har én Tanke— skaffe sig Guld; saa kan ingen forundre sig over, at Begrebet om mit og di ikke har stort at sige. Det er intet underligt i, at raa Mennesker ved hvilkesomhelst Midler søger at skaffe sig Penge uden Arbeide.

At regne op de Forbrydelser, som udførtes eller søgtes udførte med det Formaal at skaffe sig Penge, det vilde føre for langt afvei. Jeg vil kun nævne nogle, som skede i Omegnen af os.

En Maaned før vi kom til Cuevas, fortalte Ingeniøren os, blev en Østerriger, der havde været heldig og tjent nogle hundrede Pesos paa en Kontrakt, en Nat overfaldt

af sine Arbeidskammerater, røvet og med sammenbundne Hænder og Fødder kastet i Floden. En Tid efter blev en Tysker fundet med overskaaret Strube et Stykke nedenfor Los Cuevas. Senere forsvandt to Franskmænd paa en hemmelighedsfuld Maade; en Tid efter fandtes de nede i Floden.

Alle disse Mord blev begaaet af Italienere, baade for at fjerne andre Nationaliteter fra Arbeidsmarken og skaffe Plads til sine egne, og for at røve de Penge, som de ulykkelige maatte være i Besiddelse af. Tre Italienere skulde reise sammen til Chili. De overnattede i Punta del Vaca; men om Natten skjød de to den tredie ihjel. Han havde omtrent 100 Pesos paa sig; Morderne tog naturligvis Pengene og flygtede. To Franskmænd kom op at trættes i Cumbre; Følgen var, at den ene dræbte den anden.

L....e reiste et Par Gange med Posten helt til Mendoza og kjørte med Jernbanen det Stykke denne var færdig. Paa samme Vogn befandt sig tre Italienere, en Ligkiste med en Mand i, som de to havde dræbt, og to Politibetjente, som havde Morderne under Bevogtning.

Morderne sad og drak Vin og spillede Kort; til Kortbord brugte de Ligkisten.

Ret som det var hørte vi, at en eller anden af Ingeniørerne havde skudt en Arbeider, enten for Drukkenskab eller Opsætsighed.

Straffen for saadanne Forbrydelser var temmelig mild, undtagen hvor en underordnet havde dræbt en overordnet. Isaafald kunde det gaa paa Livet løst for Forbryderen, alt efter den dræbtes Stilling i Samfundet.

Om en eller anden dræbte sin Ligemand, fik han 2—3

Aars Militærtjeneste eller en liden Pengebod; men om en overordnet dræbte en Arbeider eller en fattig Mand, fik Morderen i Almindelighed ingen Straf derfor.

At en saadan Samfundsmoral ikke skulde rette stort paa Forholdene, er en Selvfølge; alt blev naturligvis heller værre.

Naar til Mordene ogsaa kommer Ulykkestilfælder, forstaaes det let, at Dødsfaldenes Antal var temmelig stort langs Jernbanelinjen.

I Parramilla faldt to Mænd udfor Fjeldet og slog sig ihjel; to blev dræbt inde i Tunnellen ved at et Dynamitskud gik af for tidlig; tre blev levende begravne ved at den Tunnel, hvori de arbeidede, faldt sammen; to døde Sottedød af Tyfus. I Los Cuevas døde tre af Feber; en dræbtes ved uforsigtig Behandling af Dynamit og to blev dræbt i Tunnelmundingen, idet en Jordmasse styrtede over dem.

De døde blev ofte puttet i et Jordhul, skidne og i den Dragt de døde i, snart sagt før de var blevet kolde. Til andre Tider kunde de vel faa en simpel Ligkiste; men blev ialfald ikke vasket eller pyntet. Hele Arbeidsstyrken i Cuevas var 50 Mand og i Parramilla 100; paa hele Anlægget var omtrent 3000 Mand beskjæftiget.

Var der Begravelse fulgte jo gjerne det Arbeidshold, hvortil afdøde hørte, med til Graven, men meget opbyggelig var en saadan Ligfærd ikke. Graven kastedes til i en Fart og udover Aftenen og Natten turedes Gravøl. Da drak de sig fulde af Vin, spillede, dansede og sang Sjælemesser for den afdøde, kort sagt, holdt et forfærdeligt Leven. Lys brændte de allesteds bortover Markerne, hvor de bare kunde faa dem til at brænde.

Engang havde en af disse Gravølsgjæster mistet en Del Penge. Han var halvfuld af Vin; i denne Tilstand ledte han efter Pengene, og bad Bøn efter Bøn til Fru Maria; men da han, trods de ihærdigste Bønner, ingen Penge fandt, blev han sint og skjældte Maria ud med alle de værste Navne man kan give en Kvinde.

Ingeniøren begyndte nu mere og mere at stikke Hestefoden frem, og at sætte os til forskjelligt Slags Arbeide, som vi likte mindre godt. Rimeligvis gjorde han det ifølge Ordre fra Kompaniet for at se til at faa os afskediget.

Forholdet mellem ham og os var altsaa nu mindre godt. Vi brød os ikke stort om ham og tænkte ikke at krybe hverken for ham eller nogen anden Italiener. Da vi saa ikke vilde holde ham med Selskab under hans Vindrikken hos Provedoren, blev han meget misfornøiet med os og søgte at ydmyge og skade os.

Om Fyren var specielt vred paa mig, ved jeg ikke; men det var da ialfald mig, det kom til at gaa ud over.

Jeg havde i 3 Dage paa Ingeniørens egen Kommando været behjælpelig med Vareoptællingen i Provedoriet. Om han havde glemt, at han havde givet mig Ordre til at gjøre, hvad jeg gjorde, eller han bare lod saa, ved jeg ikke; men den tredie Dag havde han spurgt efter mig og undret sig paa, hvordan jeg kunde finde paa at være borte Dag efter Dag uden Tilladelse.

Tredie Dags Aften spurgte Provedoren mig, om jeg ikke kunde skaffe ham et Tougstykke til at hænge Klæder paa i Butiken. Jeg lovede, at skaffe ham det omspurgte og gik i den Anledning hjem for at finde noget. Ingeniøren stod ude paa Gaarden sammen med en anden Italiener og var tilsyneladende en Del omtaaget. Han saa stivt paa

mig og spurgte i en overlegen Tone, hvor jeg opholdt mig om Dagene. Jeg var træt af Arbeidet og i mindre godt Humør, hvorfor jeg svarede, at jeg var der, hvor han havde givet mig Ordre at være, hvorefter jeg, uden at han sagde noget mere, gik forbi ham og ind i Stalden, hvor jeg fandt et Tougstykke paa 4 @ 5 Meter og vilde fjerne mig. Nu havde jeg hele Tiden havt Nøglerne til Materialhusene og holdt Regning med, hvad som brugtes, uden at spørge Ingeniøren eller fortælle ham hver Gang, jeg leverede ud noget, som skulde benyttes til Kompaniets Brug. Jeg kom altsaa heller ikke denne Gang til at tænke paa, at jeg burde gaa gjennem Ingeniøren, eller at jeg gjorde noget galt i at tage 3 Favne Toug fra Kompaniets Depot for at benytte det i Kompaniets Butik. Jeg gik derfor ganske sorgløs forbi Ingeniøren med Tougstykket i Haanden. Men Ingeniøren syntes nok dette var en prægtig Anledning, baade til at ydmyge en af disse herskens Skiløbere og til at vise sin store Landsmand, hvilken Magt han havde over sine undergivne. Han spurgte i en streng, overlegen Tone, hvor jeg vilde hen med Touget. Jeg fortalte, hvad det skulde bruges til. I samme haanende Tone fortsatte han, da han sagde, at jeg maatte vogte mig, for hvad jeg tog mig for; jeg skulde ikke tillade mig at tage den allermindste Ting uden hans Vidende. Efter at han, saavidt jeg kunde skjønne, havde skjældt mig direkte ud for Tyv, sluttede han med, at jeg øieblikkelig skulde gaa og lægge Touget, hvor jeg havde taget det; han vilde for Eftertiden sørge for, at intet blev stjaalet fra Husene.

Paa denne lumpne Tiltale fra en, som gjorde Fordring paa at være dannet, svarede jeg ikke noget straks; men slængte Touget ind paa Gaardspladsen og gik min

Vei. Efter at have tænkt nøiere over Sagen, besluttede jeg mig imidlertid til at føle Fyren nærmere paa Tænderne; thi at lade denne gjennemsimple Mand uden videre skjælde mig ud for Tyv, syntes jeg var formeget. Jeg fortalte Kammeraterne Sagen; de raadede mig til simpelthen intet at gjøre. Det havde kanske været det fornuftigste; men jeg var oprørt og forudsaa, at Guiello og jeg ikke kunde forliges, hvorfor jeg bestemte mig at tilskrive Kompaniet, forklare dem Sammenhængen og bede om at faa Afsked eller Forflyttelse.

Nu kunde jeg ikke skrive spansk, hvorfor jeg henvendte mig til den svenske Ingeniør Geijer, for at faa ham til at oversætte Skrivelsen. Først var jeg dog inde hos Ingeniøren og spurgte, om jeg kunde faa laane en Mule næste Dag, da jeg vilde tage mig en Ridetur og samtidig sende en Skrivelse til Kompaniet, thi jeg vilde ikke risikere at blive tyvskjældt, saa ofte Ingeniøren fandt for godt. Men nu tog han paa sig et smilende Ansigt og paastod, at han ikke havde tyvskjældt nogen. Han vilde ingen Mule laane mig, men bød mig næste Dag at ledsage den italienske Minister, som var der, over Fjeldet. Dertil sagde jeg rent ud nei, men spurgte, om jeg kunde faa Lov at gaa ned til Geijer den næste Dag. Ja, det kunde jeg faa Lov til; det var stive 50 Km. og han troede nok, jeg vilde betænke mig, før jeg tog tilfods den Vei. Den følgende Dag gik jeg til Geijer, som lovede at oversætte Skrivelsen og tillige gjøre, hvad han kunde for mig. Anden Dag bar det hjem igjen; men sandelig var 50 Km. lange at gaa imod Bakken.

Morgenen efter, medens vi sad ved Frokostbordet, kom Ingeniøren ind i fuld Rustning med Kniven i Støvleskaftet, Revolveren i Beltet og Sporer paa, dertil havde

han taget paa sig al den Værdighed og alt det Sinne, han var istand til at opdrive. Han standsede for Enden af Bordet i Nærheden af Døren og udbrød henvendt til mig:

"Hvorfor er De kommen igjen! Hvad gjør De her?"

Jeg vedblev at spise og svarede ganske rolig:

"Fordi jeg lever her, Hr. Ingeniør."

"De har øieblikkelig at fjerne Dem herfra! De har fra nu af ikke Lov til at opholde Dem i mit Kampament (Distrikt)! Reis hvor De vil; men bliv ikke en Dag længere her, hvor De intet andet gjør, end opvigler de andre!"

Naturligvis fik jeg en hel Del, som jeg ikke forstod; men da han saa tog sig en liden Hvil, tog jeg Ordet. Idet jeg pegte paa Døren sagde jeg:

"Der er Døren; er det noget De vil mig, kan De bare kalde mig ind til Dem. Her er Nordmændenes Hus, her har De intet at gjøre, og nogen grov Mund trænger vi ikke her. Vær saa god ..... Naar jeg faar min fulde Lønning udbetalt, skal jeg reise, ikke før!"

Havde det været en af de rette Karerne, havde han taget op sin Revolver og skudt mig ned paa Stedet, for saadan Subordinationsforseelse; men Fyren gik simpelthen sin Vei, som jeg havde bedet ham. Det var nok ogsaa det bedste baade for ham og mig. Betale mig straks, kunde han ikke, da hverken han eller Kompaniet havde Penge. Jeg skulde have omtrent 500 Pesos; det var nu i Begyndelsen af December, og vi havde ikke faaet Lønning siden i Juli.

Samme Dag sendte Guillo Telegram til Direktør Shjatzmann i Mendoza, og da jeg kunde skjønne, det var om mig, blev det om at gjøre, at faa forklaret min Sag for Direktøren samtidig som Ingeniørens Fremstilling

naaede denne. Da rimeligvis Geijer endnu ikke havde oversat eller sendt min Skrivelse, blev det bedst, at jeg reiste selv; i modsat Fald kunde jo Guillo fremstille alt slig, at jeg ikke blot fik Afsked, men ogsaa mistede min optjente Lønning. Jeg gik derfor samme Dag til Partillo, hvor jeg hos M....m fik laant Hest og Sadel — denne havde forskaffet sig Ridegreier — og næste Dag var jeg paavei til Mendoza, efter først at have faaet Pas. Man maatte nemlig have det, for at faa følge med Jernbanen det Stykke denne var færdig. Endnu stod den kun til Afbenyttelse for dem, som havde Beskjæftigelse ved Jernbanen.

Tredie Dag efter — jeg maatte vente en Dag paa Trænet i Uspallata — hørte jeg, lige idet jeg skulde stige ombord paa Trænet, en raabe mit Navn. Det var M...m, der ogsaa skulde til Mendoza. Det traf godt; det er altid bedre at være to, naar man er ude og rangler.

Paa Fonda Trasandino blev vi modtaget med aabne Arme af Værtinden, en tysk Kone, da hun hørte, at vi var Skiløbere fra Cuevas.

"Nordmændene er altid gode Folk," sagde Kjærringen, hun var vant med, at Folk, der spiste hos hende en Tid, bedrog hende. Da nu L.....e havde været i Mendoza to Gange og punktlig betalt for sig hver Gang, troede hun, at alle Skiløberene var rene Pragteksemplarer af Mennesker.

Dagen efter Ankomsten til Mendoza gik vi paa Kontoret til Hr. Shjatzmann. I Forstningen vilde han hverken se eller høre mig, men sagde til Petersen, en Nordmand, som boede i Byen og havde Beskjæftigelse hos Kompaniet som Depotchef, at Nordmændene var nogle "Trassigpinder" allesammen. Han havde givet to Afsked før, det var bedst,

at ogsaa jeg fik min. Han havde modtaget et Telegram fra Chefen i Cuevas, hvori denne besværede sig temmelig stærkt over mig, han havde derfor telegraferet tilbage, at jeg skulde afskediges og sendes ned til Mendoza. Med denne Besked kom Petersen til mig. Han havde Telegrammet fra Guillo til Shjatzmann med sig; deri stod, at han (Guillo) vilde bemyndiges til at afskedige mig, han havde, som Læseren ved, jaget mig fra Cuevas som en anden Tyv og Morder, før han telegraferede til Kompaniet. Den Usling havde ikke fundet det under sin Værdighed som overordnet at lyve mig fire nedrige Løgne paa i Telegrammet, hvilket naturligvis maatte gjøre Direktøren vred. Dog, da jeg samme Dag uden videre gik ind til ham, var han noksaa medgjørlig og bød mig at reise op til Cuevas igjen og vente der, indtil han om nogle Dage kom did. Da Guillo sagde et og jeg et andet, vilde han selv afgjøre Sagen, naar han kom op til os. Dermed var jeg fornøiet for det første.

M....m var ogsaa færdig med sit Ærinde; men vi syntes dog, at vi burde tage os nogle Dage her nede i Sol, i Sommer, før vi igjen reiste op i Kulde og Sne. Vi havde ingen Penge faaet paa Kontoret; nu havde vi klattet bort endel, endel havde vi kjøbt Klæder for, og da Dagen kom, at vi skulde reise, maatte vi sige til Konen paa Fondaen, at hun fik vente, til vi fik vore Penge hos Kompaniet.

Ja, derfor var intet iveien; vi skulde faa Penge tillaans atpaa, om vi vilde have — for Nordmændene var immer gode Folk.

Tre Dage efter var vi hjemme igjen. Der gik alt sin vante Gang.

I de otte Dage, som fulgte, før Direktøren kom op, mødtes Guillo og jeg som fremmede.

En Aften kom Direktøren. Jeg ventede, at han skulde kalde mig ind; men om Morgenen reiste han uden at give mindste Besked, og i de nærmest følgende fjorten Dage kom der heller ingen saadan.

I Slutten af December gik der vilde Rygter om, at Kompaniet vilde gaa fallit, og de, som havde Penge tilgode af det, vilde ikke faa noget, sagdes det. Det var trøstelige Tidender for os, som havde flere Hundrede Pesos tilgode hver. At der var noget i Rygterne, var udenfor al Tvivl; thi Arbeiderne blev afskediget over hele Linjen og disse gik nu nede i Mendoza i store Flokke og ventede paa Aflønning, som de ikke kunde faa, hvorfor de truede Kompaniet med alt ondt og endog forsøgte at sprænge Kompaniets Kontorbygning i Luften med Dynamit.

En af Dagene fik vi Brev fra Petersen i Mendoza. Han skulde være godt kjendt med Forholdene. Han raadede os til at søge Afsked straks; vi vilde faa vort Tilgodehavende; men senere vidste han ikke, hvorledes det vilde gaa, Udsigterne var alt andet end lyse.

For mit vedkommende stødte hertil, at Ingeniøren nu negtede mig Bevis — uden hvilket jeg ikke kunde faa Mad i Butiken.

Havde jeg ikke havt Kammeraterne at ty til, havde jeg sultet ihjel Alt dette bragte mig til den Beslutning, at se at faa mine Penge og komme mig fra altsammen. Kammeraterne, der nu aldeles intet havde at bestille, vilde derimod ikke søge Afsked. De mente, de skulde nok faa sine Penge, selv om Kompaniet gik fallit, hvilket de dog ikke troede paa.

En af Kammeraterne, L....g i Juncal, havde for nogle Maaneder tilbage laant 100 Pesos af mig, disse kunde han ikke tilbagetale. Jeg tog derfor til Dækkelse hans Hest og Sadel værd 50 Pesos.

Jeg havde altsaa nu Redskab til at komme, hvor jeg vilde, skjønt jeg maa sige, Hesten var slet ikke af de bedste.

Nogle Dage før Jul fik jeg Regning paa mit tilgodehavende hos Kompaniet og reiste til Mendoza for at hæve det samt for at blive endelig afskediget.

I Uspallata efterlod jeg Hest og Sadel. Jeg havde en Del Breve med mig, disse og Regningen, uden hvilken jeg ingen Penge kunde faa, glemte jeg igjen i Sadelvæsken. Da jeg saa kom til Mendoza kunde jeg intet foretage mig før 10 Dage efter, da jeg fik Brevene og Regningen sendt til mig. Jeg fik udbetalt mit tilgodehavende til den Tid, jeg negtede at gaa til Chili; men omtrent 100 Pesos for den Maaned jeg havde tilbragt i Cuevas paa Direktørens Kommando, fik jeg intet for. Først tænkte jeg paa, ved Konsulens Mellemkomst, at tiltvinge mig mit tilgodehavende; men jeg kom til den Slutning, at det bedste jeg kunde gjøre, var at se og komme mig fra Sydamerika snarest mulig. At anlægge Sag mod Kompaniet vilde vist ikke gavne mig stort i dette temmelig lovløse Land. Jeg gik til Vicedirektøren, som jeg kjendte som en hæderlig Mand, og bad om Pas til Uspallata. Han var nylig kommen fra Cuevas, hvor han sandsynligvis var blevet opsat af Guillo mod Nordmændene og specielt mod mig. Han negtede mig ikke blot Pas, men skjældte mig tillige Huden fuld og bad mig gaa min Vei, for jeg var en stor Djævel. Jeg gik min Vei, men lovede mig selv, at hvis den elskede Guillo var i Cuevas, naar jeg kom did, vilde

jeg give ham en første Klasses Rundjuling for hans store Humanitet.

Jeg fik min Lønning udbetalt i Papir efter 11—12 og 13 Pesos — pr. engelsk Guldpund. Men at reise til et andet Land med argentinske Papirpenge, var jevngodt med at kaste dem i Ilden; jeg var derfor nødt til at veksle dem i Guld. I de sidste Dage var imidlertid Guldet steget slig, at jeg maatte betale 16 Pesos Pundet, hvorved jeg tabte over 100 Pesos. Hest maatte jeg ogsaa kjøbe, da den anden stod igjen i Uspallata.

En Stygveirsaften i Mørkningen forlod jeg Mendoza — jeg vilde benytte Natten, da Dagene var kvælende varme; men efter 3 Timers Ridt paa en gal Vei, kom jeg tilbage til Byen igjen til stor Moro for Fondabefolkningen.

Dagen efter red jeg fra Mendoza til Uspallata — 90 Km. — i en brændende Sol og med en fortærende Tørst gjennem Ørkenen og over den første Fjeldkjæde. Om Natten bandt jeg Hesten, der var meget medtaget, ved en liden Bæk paa en Græsplæne midt i Uspallata-Ørkenen. Alt var uhyggelig dødt og øde. Langt ude paa Prærien skreg Prærierævеn eller kanske det var Pumaen, det ved jeg ikke. Jeg vilde gjøre op Ild, men havde ingen Fyrstikker, hvorfor jeg lod 2 være 2, svøbte mig ind i Tæppet, tog Ponchoen over Hovedet og var kort efter i Norge. Om Morgenen i Graalysningen vaagnede jeg med forfærdelige Kuldegysninger. Natten havde været meget kold, og den klamme Taage laa endnu over Prærien. Efter 10 Minuters Arbeide med de af Kulden og den forrige Dags Ridt bortvisnede Lemmer, lykkedes det mig at komme paa Benene. Hesten frøs ogsaa slig, at den næsten ikke kunde staa paa

Benene. Jeg sadlede paa og fortsatte. For at komme til Uspallata Jernbanestation, hvor jeg havde den anden Hest, maatte jeg over Floden. I den dybe Flod og stride Strøm — det var i Flomtiden — havde nær baade jeg og Hesten sat Livet til. Baade jeg og de Sager, jeg havde paa Sadelen blev aldeles gjennemvaade. Hele Dagen red jeg slig, skiftende med at bruge de to Heste, jeg nu havde, hver tredie Time. Om Aftenen ved Nitiden naaede jeg Cuevas. Da var det godt at faa en varm Kop Kaffe og en skikkelig Seng, især blandt Kammerater. Paa to Dage havde jeg redet den Vei, som vi ved Ankomsten havde brugt seks Dage til, og jeg havde næsten ikke smagt Mad, siden jeg forlod Mendoza.

Det var baade den længste og sidste Ridetur, jeg gjorde i Argentina.

Ellevte Kapitel.

Sydamerikanske Forhold — Soldater — Kvinder — Mænd — Liv dagligdags.

Det er ikke Meningen her, at give en udførlig Beskrivelse over Forholdene i Sydamerika; jeg fortæller bare lidt af det, jeg fik mest Indblik i.

Indre Uroligheder har helt siden Uafhængighedskrigene oprevet de forskjellige Republikers Statssamfund og vil vel endnu i lang Tid komme til at gjøre det. Det er saa let at faa istand Oprør og Revolution der. De, som har Magten i Staten, Byen eller Provinsen passer bestandig paa at stjæle, saa de misfornøiede atter har noget at beskylde og jage dem paa Porten for. Naar saa de misfornøiede kommer til Magten, gjør de det samme, for at give den næste Flok af misfornøiede Anledning til i nogle Aar at plyndre Statskassen.

Massen af den indfødte Befolkning har ingen større Oplysning. Naar derfor en af de dannede Klasser, som kan tale Landets Sprog godt og har Penge, saa han kan leve og føre sig stort, faar Lyst til at sætte igang en Revolution, saa er det overmaade let at faa Masserne opviglet baade

til godt og ondt. De ved lidet eller intet selv, men tror saameget snarere, hvad andre siger dem.

Paa min anden Mendozatur overvar jeg et politisk Møde i Byens største Bygning (Theatret). Vi var tre Nordmænd. De to af os forstod ikke stort af, hvad som blev sagt; men den tredie holdt os á jour med Mødets Forhandlinger. Der var Tale om intet mindre, end at afsætte Guvernøren over Provinsen Mendoza ved Hjælp af et Oprør. En forhenværende Krigsminister, der havde stjaalet to Batterier Kanoner og 500 af de bedste Geværer, var Aftenens Helt og førte det store Ord. Men nu var der nok et lidet Parti, som holdt med Guvernøren, og en af dem tillod sig at udtale sin Mening høit. Det skulde han ikke have gjort; thi han havde ikke før lukket op Munden, før han blev anfaldt og kastet paa Døren; under dette opstod der et helt Slagsmaal nede i Parkettet, hvorunder der affyredes ikke mindre end 5 Revolverskud. Saa trængte Politisoldaterne ind.

Vi havde imidlertid ikke Moro af at se Enden paa et argentinsk, politisk Møde, men forsvandt gjennem en Bagdør. Siden hørte vi, at der var bleven en dræbt og fem saaret.

En af de virksomste Aarsager til de utrygge Tilstande er Pengevæsenet, der især er daarligt i Argentina. De saakaldte Nationalbanker bemyndiges af Staten til at udstede saa og saa store Masser af Papirpenge, der saaledes paa en Vis er garanteret af Staten. Men naar nu en Revolution truer med at bryde ud, falder Papiret til kun en liden Del af sin paalydende Værdi; ja, det hændte, at Papirpengene ikke gjaldt for nogenting. Under Revolutionen gaar naturligvis Bankerne som Regel fallit og erklæ-

rer ikke at kunne løse ind det udstedte Papir. Det er jo rimeligt nok, naar de putter Guldet i Lommen. I Statskassen er der sjelden mere Guld, end det Embedsmændene trænger.

I Argentina bruges Papir lige ned til 5 Centavas og i daglig Handel og Vandel kun Papir; Metalpenge er yderst sjeldne. En ægte Argentiner har Papir i en tre, fire Lommer og naar han betaler for noget, drager han op en hel Bunke af skidne, udslidte, ofte med Traad sammensnurpede eller med andre Papirremser ihobklistrede Papirlapper. Om han slipper ned en Fem- eller Ti-Centava er det ikke saa nøie, der er saa god Raad paa dem.

Der er endnu store Strækninger af udyrket Land, som for det meste tilhører Staten. Dette Regjeringsland kan faaes frit, mod at den, som faar det, dyrker det og bliver god Statsborger. Det er dog tungvindt og daarligt Land, der saaledes gives bort. Men Regjeringslandet kan ogsaa faaes tilkjøbs og altsaa efter Kjøberens Valg. Styrelsen er ikke saa nøie under Salget, da d t gjælder at skaffe sig en ekstra Fortjeneste. Det hænder naturligvis ofte, at der er to Kjøbere til samme Landstykke; enten maa nu disse se at komme overens i Mindelighed eller slaaes om det; den faar da vinde, som er stærkest. At gaa Lovens Vei, er bare at berige Juristerne — én maa saa tabe alligevel.

Skjønt Krig og Oprør hører til Dagens Orden, er dog Hæren i daarlig Forfatning. Officererne er rige Mænd eller rige Mænds Sønner, der kun er Officerer for Titelens og Uniformens Skyld, men ofte ikke kjender hverken sine egne eller Mandskabets Pligter.

Underklasserne bestaar af halvblods indfødte, Mulatrer, Negre og Forbrydere, som udsoner sin Straf i Armeen.

De er sløve og ligegyldige, uden Fædrelands- og Selvstændighedsfølelse; Disiplin og Øvelse er det ogsaa smaat med. De er bevæbnet med Remingtongeværer og Karabiner. Sydamerikanske Soldater passer bedst til Kavaleriet, da de er vante til at være paa Hesteryggen fra smaa af; de er derimod daarlige for Infanteriet. Næsten overalt i Byerne i Sydamerika benyttes Soldaterne til Politi. Det synes jeg er meget praktisk.

Jeg fik det Indtryk, at i en Kamp med europæiske Kjærnetropper, vilde de argentinske Soldater kun lidet due.

Hvis det er sandt, at en Nations Civilisation kan bedømmes efter den Behandling, dens Kvinder er underkastet, skulde de sydamerikanske Nationer staa paa Høiden af sin Tid, hvilket dog paa langt nær ikke er Tilfældet. I alt, undtagen i fysisk Henseende, staar Kvinden som Regel over Manden, hvorfor hun ogsaa vises stor Agtelse baade i Familien og Samfundet Saa smagfuld en Klædedragt og vakker Fremtræden som Kvinden her, lige fra den fattige Kone til den rige Frøken, lægger for Dagen, har jeg hidtil ikke seet noget andet Sted. Den af Mændene i Almindelighed høit skattede "Uskyldighed", havde de overmaade let for at iføre sig, skjønt den i Virkeligheden nok var meget tarvelig.

Anden Juledag overvar jeg en Blomsterfest i Mendozas smukkeste Park. De vakreste Damer i Byen gik omkring og bød ud Blomsterbuketer til Herrerne, som disse efter Behag kunde betale nogle Centavas for. De indkomne Penge skulde gaa til Byens fattige.

Det hele var rentud storartet, og paa mig virkede det aldeles fortryllende, som det vilde have gjort paa enhver Nordeuropæer. Endnu staar denne Festaften for mig som

noget af det smukkeste, jeg i mit Liv har seet. Naturens og Menneskenes forenede Bestræbelser havde her fremtryllet noget saa yndigt, som man sjelden i Livet faar se.

De ugifte Damer er næsten bestandig klædt i hvidt, de andre i lysrødt og lysblaat. Paa Afstand saa det ud, som om de var klædt i de fineste Stoffe, hvilket naturligvis ogsaa er Tilfældet; men Middelklassen og de fattige er ogsaa meget smagfuldt klædt, skjønt Stoffet da er af billigere Slags. Det er den gratiøse Optræden, den smagfulde Sving i Farve og Snit, den Finhed, hvormed de forstaar at fæste Sløifer, Blonder, Kniplinger og Biomster, som gjør alle Kvinder der saa elegante og tiltrækkende. Men saa maa det huskes, at de heller ikke bestiller andet end at spadsere, gaa i Kirke, i Selskaber, læse Romaner, spille og spekulere paa, hvordan de paa bedste Maade skal fremhæve sine Fortrin og Yndigheder for at behage Manden. Til at tilveiebringe en kraftig Nation og skabe et hyggeligt Hjem, ialfald efter vanlig Opfatning, duer de ikke. De har en fin Hud og graableg Ansigtsfarve, som de forskjønner med Sminke og Pulver. Unge og gamle, gifte og ugifte Damer bruger dette efter en stor Maalestok. De sydamerikanske Kvinder er Slaver af Vedtægter og Skikke. En ung Dame kan umulig gaa paa Gaden sammen med en Mand, hvis hun ikke er ledsaget af en ældre Dame, selv om hun kjender Manden nok saa godt. Heller ikke er det anstændigt af unge Damer at gaa alene paa Gaden, derfor ser man bestandig en ældre i Følge med dem. Alle Damer, uden Hensyn til Alder og Stand, som kjender hverandre, hilser hinanden med Kys. De unge kysser paa Munden, de ældre paa Kinden. Damer og Herrer hilser med Haanden; i nært Familieforhold med Kys paa Panden.

En Ting kan de sydamerikanske Kvinder til Fuldkommenhed — behage Mændene — det viser sig ogsaa i en sørgelig Usædelighed inden alle Klasser.

Men ligesaa tiltrækkende, som mange af de ærede Damer er om Aftenen ved kunstigt Lys, ligesaa modbydelige er de om Morgenen ved fuldt Dagslys, naar Forskjønnelsesmidlerne er borte fra Ansigt og Figur.

De sydamerikanske Mænd adskiller sig ikke stort fra sine europæiske Brødre, især i Byerne.

De egentlige Sydamerikanere er urenslige og bestiller omtrent ingenting. De lever af sine Kvæghjorder og Frugthaver. Skal de nogetsteds hen benytter de altid Hest, Mule eller Æsel; de rige bruger Heste, Middelklasserne Muldyr og de fattige Æsler. Sydamerikanerne er bestandig i Ridedragt.

De indfødte bruger overmaade vide, sækkelignende Bukser. Paa Benene har de Ridestøvler og i Almindelighed kun én stor Spore, somoftest paa høire Fod. Undertiden — det er især de fattige — bruger de istedetfor Støvler et firkantet Stykke raa Oksehud, brættet over Foden og sammenbundet med Remmer.

Enhver indfødt eller Europæer, der vil gjælde for noget, maa have sin Poncho med sig. Det er et firkantet Stykke Tøi med en 3 @ 4 Decimeter lang Split i Midten, for at slippe nedover Hovedet. Den er meget praktisk. Sydamerikanerne har den med sig overalt; om Dagen paa sig og om Natten over sig som et Tæppe. Gode Ponchoer koster fra 20—50 Pesos.

Paa Hovedet bruges for det meste Filthatte. Naar du altsaa ser en Mand med Filthat, Poncho, Sækkebukser, Ridestøvler og store Sporer med langtagget Trindse i, og

han dertil er skiddenbrun eller skiddengraa i Huden, samt har sort, tavset Haar og Skjæg, saa kan du være temmelig sikker paa, at det er en Sydamerikaner og du kan udenvidere hilse ham med: "Buen dia, señor!" (God Dag, Herre!).

Med Hest følger Sadel, og med denne Lasso og fem eller seks Skindstykker. Af Skindstykkerne bruger han nogle under Sadelen for ikke at ødelægge Hesteryggen og nogle ovenpaa for ikke at skade sig selv. Lassoen er han en Mester i at bruge og kaster sjelden feil.

Naar gode Kammerater træffes, omfavner de hinanden. Mændene bryder sig ikke stort om Religion. Moralen er det saa som saa med; i Almindelighed er de nok alt andet end sædelige.

Der er noget, som endnu mere viser en Nations sande Karakter end dens Behandling af Kvinderne og det er dens Behandling af Dyrene.

Det var en Ynk at se paa de stakkels Muldyr mange Gange. Træge og tværre var de, det er sandt, og de kunde faa selv den største Dyreven til at blive hidsig; men slig som de saa ud, de Mulerne, der bar Last over Fjeldene, maatte abso ut gaa et nogenlunde medfølende Menneske til Hjerte. De var kun Skind og Ben, de arme Dyr, og hele Ryggen var en eneste blødende Masse. Naar de saa styrtede under de tunge Byrder og ingen Mishandling var istand til at faa dem op igjen, blev de ikke dræbt; men simpelthen efterladt, og Ørne og Kondorer tog Øinene ud paa dem, endnu i levende Live.

Som med Muler saa med andre Dyr og med Behandling af Dyr i det hele taget. En Slagtning for Eksempel.

Der kommer en Drift af unge, stærke Okser. I Provedoriet mangler der Kjød; en Okse udsees til Slagt og skal fanges. Oksen er sky og vild og Jagten bliver livlig. Men den veldresserede Hest er raskere end Oksen. Det gaar i vildt Galop, Rytteren svinger Lassoen fire eller fem Gange, spænder Musklerne og sender den med et sikkert Kast rundt et af Oksens Horn, Hesten dreier øieblikkelig Langsiden til og stemmer Benene i Marken, den er gammel vant, Lassoen strækkes og Oksen, der ikke har beregnet Lassoens Seighed og sin egen Fart, gjør et vældigt Rundkast bortover Marken — op igjen og om igjen det samme. Nu kommer endnu en Mand tilhest — to Lassoer bringer snart Oksen til at staa stille; nu nærmer en Mand sig tilfods med den tredie Lasso, som meget behændigt kastes om Dyrets Bagben.

Oksen kjæmper fortvivlet; men falder tilslut omkuld og nu bindes den forsvarlig. Saa kommer Manden, der skal slagte den.

Med en somoftest mindre skarp Kniv opsprættes Skindet nedover Halsen og Brystet, flaaes lidt fra Kroppen paa begge Sider og saa stødes Kniven i Hjertet. Under hele Torturen brøler det stakkels Dyr af alle Kræfter. Ofte lader man Oksen ligge i flere Timer, før man endelig gjør Ende paa den.

Jeg saa saaledes en Gang et Dyr, som laa med alle Benene stramt sammenbundne i 20 Timer, fra den ene Dag til den anden, og som, da man vilde flytte den et Stykke før den slagtedes, ikke var istand til at reise sig op, efterat Baandene var taget af den.

Kjød, Brød, Frugt og Vin er Hovednæringsmidlerne og af disse er det Brødet, som kræver lidt Arbeide, de øv-

rige tre Sorter faaes uden stor Anstrengelse. Af den Grund kan Sydamerikanerne henleve et roligt og bekymringsløst Liv.

Klokken 8 om Morgenen staar de op og drikker sin Matthe.

Denne Drik er tilberedt af Gierba — et Slags The — Vand og Sukker. De har den i smaa runde Træboller og bruger et langt, tyndt Rør, gjennem hvilket Væsken suges op i Munden.

Det er en rigtig Nationnaldrik og nydes ligemeget af begge Kjøn, unge og gamle.

Der spises to Hovedmaaltider; det første mellem Kl. 10 og 11, saa følger Arbeidstiden, og Kl. 5 eller 6 spises Aftensmad

Timerne mellem 6 og 9 @ 10 danner Glanspunktet i Sydamerikanerens Tilværelse. Da samles man udenfor Husene for at nyde de gjennemdeilige og fortryllende Aftener.

Vin er en vigtig Faktor her; den drikkes mere end Vand, og Vindyrkning er derfor en betydelig Indtægtskilde.

I det indre af Landet er, saavel i By som paa Land Husene opført af Jord. Jord, Vand og Straa æltes sammen til en passelig tyk Deig, øses i Træformer og tørres i Solen til smaa Blokke, hvorefter de benyttes til Bygning paa samme Maade som Murstén.

Mange, som er for dovne til at bygge sig Jordhuse, stikker bare fire Pæle i Marken, forbinder disse med fire Tvertræer oventil og fæster hertil det af Straa eller Kviste bestaaende Tag.

Naturen stiller ikke store Fordringer til Menneskenes Livsophold her.

I ethvert Hus med en nogenlunde velstaaende Familie udføres de hus-lige Arbeider af Tjenere, tilhørende Neger- og Mulatracen, medens Husets Kvinder pynter sig selv eller kjæler med sine Skjødhunde, for hvilke de har en rent ud afskylig Kjærlighed.

I kjøligt og fugtigt Veir bruges, istedetfor Ovn, et Fad med Gløder, som sættes ind i Værelserne.

Alle Sydamerikanere er lidenskabelige Cigaretrøgere, begge Kjøn er lige i den Retning, helt fra 5—6 Aars Alderen.

Tolvte Kapitel.

Afsked — Gjennem Chili — Revolution — Ombord — Kamp — Callao — Matrosliv — Slutning.

At Ingeniør Guillo var den fornemste Aarsag til, at jeg paa en vis Maade maatte tage Afsked og tillige fik mindre Penge, end jeg egentlig tilkom, samt at jeg blev udskjældt, var jeg ikke i ringeste Tvivl om. Jeg var derfor fuldt bestemt paa at tale et Alvorsord med ham paa Tomandshaand i Retning af Juling, før jeg reiste fra Cuevas. Men om Guiello havde Samvittighedsskrupler og en svag Forudanelse om, at jeg ikke var saa særdeles venlig stemt mod ham, ved jeg ikke, nok er det, jeg kom hjem sent om Aftenen, og tidlig om Morgenen, før jeg endnu havde tænkt paa at vaagne, reiste han til Mendoza. Han var jo nu sikker for, at jeg hverken laa og passede ham op underveis eller satte efter ham. At Fyren var ræd, undres jeg ikke paa; hans Adfærd pegte ogsaa i den Retning. Før han reiste, havde han givet en Troppafører Ordre til, at ingen af mine Heste skulde gives Adgang til Foderrummene, da hverken jeg eller Hestene havde noget

der at gjøre. Naturligvis maatte jeg have Mad til Hestene de Dage jeg blev der, og jeg var der i hele 10 Dage. Jeg sagde simpelthen til Troppaføreren, at han skulde lade mine Heste have samme Adgang til Foderrummene som Kompaniets, i modsat Fald vilde han risikere sit valre Skind. Fyren lystrede Ordre ganske upaaklageligt.

Lørdag, 11te Januar, gjorde jeg mig reisefærdig. Den Hest, jeg havde kjøbt i Mendoza, solgte jeg igjen, for hvad jeg havde givet, til en af Kammeraterne. De Sager, jeg nødig vilde skille mig ved, pakkede jeg i en Haandkuffert og en Sæk for at faa Tyngden ligelig fordelt paa Hesten. Den rundlaagede, rødmalede Kiste, der havde fulgt mig i 7 Aar, i godt og ondt, maatte jeg her skilles fra. Skierne maatte jeg ogsaa med et Suk efterlade; de havde vist, at hvor alle andre Befordringsmidler stoppes paa Grund af Sne, er de paa sin rette Plads og fuldstændig uerstattelige. Kammeraterne lovede at brænde baade Skierne og Kisten, naar de reiste.

Søndag, 12te Januar, 1891, tog jeg Farvel med Los Cuevas; Kammeraterne fulgte mig op i Fjeldet; et Haandtryk og.... Jeg greb rask Hestens Tøiler og fjernede mig — der var noget galt med Øinene. Længere oppe vendte jeg mig og raabte: "Hils gamle Norge, Gutter! Nogen af Dere kommer sikkert nok did før mig!" Ja, saa stod jeg atter alene og paa Langreis.

Mit Tøi havde jeg kløvjet paa Hesten, selv gik jeg tilfods og ledede den; siden, da Veien blev slettere, red jeg. Der var næsten ikke Spor af Vei paa Sydsiden af Cumbre, Vaarflommen havde bortskyllet og taget med sig store Masser af Jord og Sten.

En Mand var bleven begravet lige ved den gamle

Vei. Nu havde Vandet skyllet bort Gruset, saa Ligets Fødder stak frem; paa den høire Fod sad endnu en gammel, udslidt Sko, men paa den venstre var baade Sko, Skind og Kjød — ikke raadnet, men simpelthen skrubbet og slidt ifra Benet. Over Ligets Bryst og Hoved, der endnu var dækket af Grus, gik Veien eller Stien — man kunde ikke komme frem andetsteds. Jeg sparkede saa meget Jord sammen, at jeg kunde faa dækket Benstumpen, men der var forlidet til at skjule Skoen med.

Jeg overnattede hos Ø....d i Juncal, de andre Kammerater var i Los Andes. Hos en Kjøbmand, omtr. 3 Mils Vei overfor Los Andes, solgte jeg Hest og Sadel for 25 Pesos samt fri Reise i Vogn til Los Andes. Det var lidet; men jeg fik nu først høre, at der var udbrudt Revolution over hele Chili, og da var det ikke værd at tage Hesten med længere. Jeg maatte saa skille mig med den et eller andet Sted alligevel og kunde under saadanne Tilstande ikke vente at faa mere for Sagerne andetsteds. Her traf jeg ogsaa Kammerater paa Hjemreise til Juncal og fik sagt dem Farvel. De vidste ikke, hvad de skulde gjøre, enten staa længer i Kompaniets Tjeneste eller tage Afsked. De vilde dog vente lidt endnu og se Tiden an.

I Los Andes traf jeg L....d, den Skiløber, som havde brukket Benet, men nu var han omtrent frisk igjen, og Nygaard, en Nordmand, som havde deltaget i den Peru-Chilenske Krig. Han havde nu en liden Pension og boede i Los Andes. L....d, havde stiftet Bekjendtskab med en velstaaende Chilenerinde fra Valparaiso, der boede her opunder Fjeldene for sin Helbreds Skyld. Han tænkte saa smaat paa at gifte sig med hende, sagde han.

Den 15de Januar tog jeg Billet til La Calera; H..n,

den ene af de norske Ingeniører, som var ansat i Los Cuevas, da vi kom did, havde Ansættelse her som Hovedingeniør ved en længere Tunnel paa et nyt Jernbaneanlæg. Det var min Mening at træffe ham, men det lod sig ikke gjøre.

Overalt i Landet mærkedes, at noget særdeles var paafærde. Der var ingen livlig Trafik og paa Stationerne og i Smaabyerne saaes kun Kvinder og Udlændinger. Grunden dertil var, at disse ikke var efterstræbt som de indfødte Mænd; disse holdt sig i Skjul, hvor de kunde, for at slippe at blive presset til Soldatertjeneste, for Præsidentens Haandlangere reiste omkring i Landet og pressede alle Mandsfolk, som kunde snakke Sproget.

Jeg er forlidet kjendt med Forholdene i Chili til at give en Forklaring over Anledningen til den beklagelige Revolution, som nu var begyndt, og som oprev Landet i over et halvt Aar. Det var en Strid mellem Præsidenten og Hærens Befalingsmænd. Hvem af de to Partier, der havde Ret, vil jeg ikke dømme over. Men det ved jeg, at ingen sand Fædrelandsven vilde have fremkaldt slige Rædsler i sit Land, som Balmaceda gjorde. Derfor tager jeg ikke i Betænkning at sige, at han var ikke værdig Nationens Tillid. Naar næsten en hel Nation fordrer en Ting, har den enkelte at rette sig derefter, selv om han har Magt til at sætte sig imod; især naar han dermed kan forskaane sit Folk for skrækkelige Ulykker.

Havde Balmaceda hersket over en mere ligegyldig Nation, var muligens alt gaaet bra; men Chilenerne er for det første det mest oplyste Folk i Sydamerika og dertil meget frihedselskende. De taaler hverken Tvang eller fremmed Indblanding. Varmblodige, som de er, er de

straks beredt til Kamp, naar nogen vil spille Mester over dem. De har en uhyre Selvtillid og tror sig at kunne optage Kamp med hvemsomhelst. Samtidig er de gjennemgaaende rettænkende, saa, naar jeg hører, at for Eksempel Chili er kommen i Krangel med en anden Nation, tænker jeg straks: "Det kan ikke være Chilis Skyld fra først af."

Det var sikkert nok et Skrækherredømme, Balmaceda førte, for jeg hørte næsten aldrig, at en indfødt turde udtale sig imod Præsidenten, medens jeg var iland. Men ombord i Dampbaaden langs Kysten, hvor der var en Masse reisende af alle Klasser, spurgte jeg mange om, hvad de mente om Revolutionen, hvem der havde Ret, Præsidenten eller Nationen? Nu fik jeg uforbeholdne Svar af alle, jeg kom itale med, og de var enige i, at Præsidenten var en Tyran og at Folket ikke vilde give sig, før han var fordrevet.

Den 16de kjørte jeg til Valparaiso. Der var første Klasses Jernbanestel. Chili, denne Landstrimmel mellem Anderne og Stillehavet, er virkelig et Land, der flyder af Vin og Honning.

Men et Land, hvor Klimatet er saa behageligt og Livserhvervet i den Grad let, fostrer næsten aldrig en kraftig Race. Chilenerne er heller ikke hverken stærke eller udholdende. Som alle Sydamerikanere er de ogsaa temmelig dovne.

I Chili er næsten alt Land optaget, og det er ikke godt for fremmede at komme sig frem undtagen man er Kapitalist.

Forbrydelser høres ofte om, dog udføres de mest af fremmede. Chilenerne siger: "Hvis en fremmed begaar en Forbrydelse og han saa rømmer ud af Landet, bryder

vi os ikke om at stoppe ham, for han kommer yderst sjelden tilbage; men hvis en indfødt begaar en Forbrydelse, gjør vi alt, for at gjøre ham uskadelig, for om han rømmer, vil han som Regel komme tilbage og begaa en ny Udaad."

I Valparaiso tog jeg ind hos en Svenske, som jeg havde Adressen til.

Der var en Babylons Forvirring af Folk, der flyttede ud af Byen, tagende alt sit Gods med sig, for man kunde hver Dag vente Byen bombarderet. Præsidentens Soldater holdt Byen besat og Flaaden laa udenfor og vilde med al Magt have den i sin Vold, hvilket ikke var at undres paa, da Valparaiso kunde betragtes som Nøglen til Landet. Byen er under almindelige Forhold en meget livlig Handels- og Søfartsby paa Kristianias Størrelse. Havnen er kun en aaben Rhed, hvor hele Stillehavet gaar paa; men da her stadig hersker en jevn Sydostpassat — meget sjelden Storm — er her til enhver Tid en Masse Skibe paa Rheden af alle Nationaliteter. Nu havde dog mange forladt Stedet af Frygt for de usikre Tilstande. Der laa to norske Skibe endnu; men den 16de Januar indtraadte allerede Blokaden, saa fra den Tid og indtil videre kunde Skibe og Baade hverken komme ud eller ind uden Guvernørens Tilladelse.

Den 17de var jeg oppe os den norsk-svenske Konsul og spurgte om Raad for at komme derifra. Han kunde under de nuværende Tilstande intet Raad give mig.

Jeg tænkte meget paa at gaa ind i Armeen; men Præsidenten vilde jeg ikke hjælpe og Sømand var jeg ikke, ellers havde jeg gaaet ombord i Flaaden.

Den 17de, om Eftermiddagen, gik jeg ned til Havnen. Gaderne vrimlede af Soldater og Politi og flere Gange

blev der kastet saadanne Blikke paa mig, at jeg maatte gjøre mig saa puslingagtig som muligt, for ikke at blive presset til Soldat.

Med en Gang begyndte den 40 @ 50 Mand stærke Vagt at give Ild udover Søen. Jeg sprang op paa en Hustrappe, for at faa bedre Udsigt, og saa nu to Baade fulde af vaabenløse Marinesoldater ro udover af alle Livsens Kræfter.

Trods Afstanden ikke var over 100 Meter blev dog kun 6 Mand dræbt i Baadene og nogle saaret. Det kogte i mig, at staa og se disse Uslinger dræbe ubevæbnede Mennesker der til og med var deres Landsmænd. Disse Mordere forstod sig forresten ikke bedre paa Soldaterhaandværket, end at Officererne, i to Tilfælde, som jeg saa, maatte lade Winchesterriflerne for dem og vise dem, hvordan de skulde affyre disse. De saa heller ikke ud som Soldater i Klæder og Holdning, hvilket heller ikke var at vente. Mange af dem var jo bleven presset til dette afskylige Haandværk.

Efter Overfaldet var alle sikre paa, at Flaaden vilde bombardere Byen en af de nærmeste Dage. Da der derfor næste Dag (den 18de) viste sig to Krigsskibe i Horizonten at komme dampende indover, begyndte Folk at flygte opover Landet.

Jeg gik op paa en Høide, for at faa Oversigt over Skuespillet, som jeg troede skulde begynde; men der blev ingen Bombardering af den Dag, heller ikke næste og siden fik jeg høre, at Flaaden var gaaet nordpaa for at indtage nogle Smaabyer, sætte Tropper iland og saa forsøge at naa Valparaiso baade tillands og tilsøs. Man opnaaede,

som bekjendt, virkelig dette et halvt Aarstid efter og det var dette, som bragte Nationen Seier.

Den 20de blev Blokaden, nærmest paa de fremmede Konsulers og Krigsskibes kraftige Henstillen, hævet for en kort Tid.

Samme Dag kjøbte jeg en tredie Klasses Billet til Callao for 30 Pesos i Sølv (25 Doll.), og gik ombord en af det engelsk-chilenske Dampskibsselskabs Baade, som samme Aften dampede nordover langs Kysten af Chili.

Vi var fremme i flere Smaahavne og blev overalt mødt af chilenske Krigsskibe, som tvang os til at lægge bi, for at de kunde komme ombord til os og undersøge, hvad vi førte i vort Skjold. Den 23de blev Byen Taltal stormet og frataget Soldaterne, medens vi laa næsten inde ved Land og lossede. Vi laa mellem Landet og Krigsskibet, og da dette begyndte at beskyde Soldaterne, der havde taget Stilling inde mellem nogle store Fjeldknauser straks udenfor Byen, susede Granater og Mitrailleuskugler over vore Hoveder, saa Passagererne forskrækket løb under Dæk. Fra Bagbords Mesanvant havde jeg fuldstændigt Overblik over Slagmarken. Straks Granaterne begyndte at springe oppe imellem Stenblokkene flygtede Soldaterne indover mod Byen; men der blev de modtaget af Befolkningen, som skjød paa dem; nu opløstes Afdelingen i vild Flugt, hvorunder jeg saa tre Stykker, deriblandt en Officer tilhest, falde. To Timer efter Kampens Begyndelse var Byen taget og Soldaterne forsvundne. Da Marinesoldaterne steg iland blev de modtaget med stormende Jubel af Indbyggerne og fulgt gjennem Gaderne af store Folkemasser. Jeg var saa optaget af Kampen, at jeg glemte Aftensmaden, hvorfor jeg maatte sulte til den næste Morgen.

Naar man reiser langs Kysten af Chili og det sydlige Peru og ser den overordentlig tørre, øde og tildels høie Kyststrækning, der i Goldhed søger sin Lige i Verden, skulde man ikke tro, at der et lidet Stykke indenfor fandtes saadanne yndige Landstrækninger, som der virkelig var.

Mine Reisefæller bestod af: Sydeuropæere, Sydamerikanere, Negre, Mulatter, Kinesere, Hunde, Papegøier, Ænder, Gjæs og en ustyrtelig Masse med skrigende Høns — ja, det var et sandt Sodoma.

Efter forskjellige smaa Eventyr ankom vi til Callao tidlig om Morgenen den 30te Januar. Der kom en saadan Masse Flytmænd ombord, at de holdt paa at stjæle baade mig og Tøiet med sig iland.

Oppe i Byen traf jeg en norsk Skibsfører; denne fulgte mig til en i Callao bosiddende Nordmand, Kaptein Jensen fra Bergen, der, uden at kjende mig, bød mig tage tiltakke hos ham og hans Familie som Gjæst, den Tid jeg maatte standse i Callao. Det kom mig saare uventet; naturligvis tog jeg imod Tilbudet med begge Hænder. Jeg fik eget hyggeligt Værelse, norsk Mad, norsk Sprog og nød ægte norsk Gjæstfrihed. De otte Dage, jeg tilbragte hos denne gjennemelskværdige Familie, er nogle af de hyggeligste, jeg i mit Liv har oplevet.

Men Beskedenhed bød mig ikke at udnytte andres Godgjørenhed altfor længe; af den Grund og fordi jeg maatte se mig om efter en Bestilling, blev jeg tvunget til at forlade disse Hædersmennesker, som jeg altid vil mindes med inderlig Taknemlighed.

Min Bestemmelse var, da jeg reiste fra Argentina, at gaa til San Francisco; men hvis der underveis skulde tilbyde sig en lønnende Beskjæftigelse, vilde jeg tage den.

Nogen saadan var dog ikke at opdage, hvorfor jeg maatte se mig om efter Befordring til Nordamerika. Med Dampskib kostede Billetten fra Callao til San Fracisco 28 Pd. (136 Doll. 8 Cts.). Saa mange Penge havde jeg ikke — mine 30 Pund var svundet betydelig ind under Reisen — og selv om jeg havde havt dem, vilde jeg dog ikke betale saa meget, da der var nok af Seilskibe, som skulde nordover.

Ved den norske Kapteins Hjælp lykkedes det mig at faa blive med en San Francisco-Bark, hvor jeg stod i haardt Arbeide i to Dage med Ballastlempning nede i de koghede Skibsrum; dog, da Kapteinen ingen Hyre vilde give mig, fordi jeg ikke havde været Sømand før, gik jeg derfra igjen og var allerede næste Dag saa heldig at faa Plads ombord paa en engelsk Bark, Elvy af Liverpool, der skulde gaa til Portland, Oregon, i Ballast og allerede var seilfærdig.

Paa den Tid jeg tilbragte i Callao holdt Katholikerne sin Karnevalfest. Men du store min — for Lurveleven der blev holdt. I to Dage var det umuligt at gaa tør i Gaderne. Paa Gaden, i Dørene, i Vinduerne og paa Altanerne, i simple og rige Huse, overalt stod Kvinder og Mænd af alle Stænder, store og smaa, og hældte Vand udover en eller kastede Æggeskaller fyldt med lugtende Essenser paa hverandre; nogle havde Gummibolde og Gummisprøiter fulde af forskjellige Slags Væsker, hvormed de besprøitede hverandre.

Hvorsomhelst man gik, især inde ved Husvæggene, kunde man resikere at faa en fyldt Vandpøs over sig. I denne Tid kunde man gjøre omtrent, hvad man vilde; al Orden var ligesom ophørt, for at Folk rigtig skulde faa slaa sig løs, og det gjorde de tilgavns, det er da sikkert.

Peruanerne er adskillig dovne og staar ikke synderlig høit i Civilisation. Europæerne, især Englænderne, indehar næsten al Handel. Som Soldater duer ikke Peruanerne stort. Under Krigen med Chili havde de en Hær paa 40 @ 50,000 Mand omkring Callao, men endda tillod de Chilenerne at gaa iland med 20,000 Mand og tage deres Hovedstad Lima lige for Øinene paa sig.

Søndag den 14de Februar gik vi for en frisk Vind under Seil, og lagde Kursen Vest til Syd. Det var første Gang, jeg var ombord i et Seilskib som Matros, tilveirs havde jeg aldrig været før, heller ikke tilrors.

Den første Bestilling jeg fik, var at gjøre los Bramseilet paa Formasten. Det gik godt og vel; saa var der forskjellige Smaaarbeider at udføre, og ved Mørkets Frembrud var alting klart ombord og Sydamerika forsvandt.

Jeg kom paa Andenstyrmands Vagt, han var Skotlænder. Kapteinen, Førstestyrmand, Tømmermanden, Seilmageren og Skibsgutten var Englændere, de andre var fra forskjellige Lande; vi var 17 Mands Besætning. Første Nat blev jeg sat tilrors sammen med en Franskmand, der skulde lære mig at styre. Lykkeligvis kunde vi lidt spansk begge to, saa jeg fik Greie paa, hvad Kurs jeg skulde holde, derpaa gik Fyren sin Vei. Jeg praktiserede saa længe, til jeg fik Greie paa, i hvilket Forhold Rat, Ror og Kompas virkede til hinanden; siden lærte jeg mig Kompaset udenad og efter 3—4 Dage gik det noksaa bra.

Jeg havde intet andet for mit Arbeide end Mad og Reise; men Maden var saa knap og saa daarlig, at havde ikke Stuerten været Nordmand og for en liden Stikpenge stukket til mig ekstra Madportioner, tror jeg ikke, jeg havde været istand til at gaa, naar jeg kom iland. Beskøiter var

det eneste vi fik nok af, og derfor var det Beskøiter til Morgen, Middag og Aften. Havde nu Beskøiterne endda været gode — men desværre, det var de langtfra; næsten i hver eneste en var der Mark. Store, hvide Marker, sorte paa Hovedet. I Førstningen pillede jeg dem ud, 3 eller 4 af hver Beskøit, men paa den Vis blev jeg for sen, og saa gjorde jeg som de andre: Tullede Beskøiterne i en Seilduqsfille, bankede den godt og puttede altsammen ned i Kaffen.

Man taler ondt om Matroserne, fordi de rømmer; men sandelig om det i mange Tilfælde er noget at undres over, og de som klager mest over Søfolkene, er jeg sikker paa, ikke ved, hvilken Behandling disse ofte maa tage tiltakke med.

Vi havde fint Veir, lige til vi kom til Kysten af Oregon; men Kapteinen var ræd af sig og Skuden havde ikke engang fuld Ballast inde, hvorfor vi ofte maatte bjerge Seil. Jeg maatte være med til alt som en fuldbefaren. Arbeide havde vi nok af; vi fik aldrig et Minut fri. Det var Rustbanking, Rustskrabing, Vasking, Skuring og Maling Dagen lang.

Paa Høiden af Nord California og Oregon var Veiret koldt med Regn og tildels Storm; da var det surt at staa ved Rat og paa Udkig.

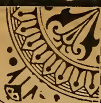
Den 4de April fik vi Land isigte; men udpaa Dagen kom en forrygende Storm fra Land over os, saa hvert eneste Seil blev beslaaet. Om Natten sprang Vinden om til Paalandsvind. Kapteinen turde ikke gaa under Land i sligt Veir, men vilde have rum Sø. I to Nætter til havde vi Storm af Sydøst, der dreiede om til Vest om Morgenen, og hver Dag var vi saa langt under Land, at

vi kunde se det; men ligesaa regelmæssig satte Kapteinen Kursen tilsøs mod Natten. Jeg var fuldstændig kjed af Sølivet og skjældte i mit stille Sind ud Kapteinen, som ikke turde søge Land. Regn gjorde det ogsaa Dag og Nat uden Ophør. Fra Riggen silede Vandet ned paa Dækket og fossede ud gjennem Spygaterne — alle Mand var vaade til Skindet og Klæderne kunde ingensteds tørres. I Ruset, hvor der hele Tiden havde været afskylig usundt, var nu alt lige til Sengtøiet vaadt.

Endelig Natten til den 7de April klarnede Veiret op og tidlig om Morgenen havde vi Tillamook Fyr forud til Styrbord. Ved Middagstider fik vi Bugserbaad udenfor Barren ved Columbiaflodens Munding og næste Dag steg jeg iland paa den nordamerikanske Vestkyst.

Af de Skiløbere, som blev igjen i Sydamerika, har jeg fra paalidelige Kilder erfaret, at L....d giftede sig i Chili; de andre fik ikke blot sin optjente Løn, men endog 6 Pund til Hjemreise, som de, saavidt jeg ved, ogsaa benyttede dertil.

Alt ialt var det kun mig, som led Tab paa Clark & Co., og Ordsproget: "Min Søn vil du i Verden frem, saa buk", stadfæstede sig ogsaa her — —.

SCOTT.

Ivanhoe.

Roman.

Smukt indb. i Cloth $1.00.

SIGURD.

Ved Hjemmets Arne.

Skildringer.

Heftet 75 Cts.; indb. i Cloth $1.00.

SCHULZE.

Udvalgte ● Skrifter.

448 Sider.

Heftet $1.00; indb. i Cloth $1.25.

D. JAMES.

Urskovens ● Døtre.

Historisk Fortælling.

3 Dele.

Heftet $2.25; ib. i Cloth $3.00.

AUG. BLANCHE.

Den kvindelige Bandit.

461 Sider.

Heftet 75 Cts.; ib. i Cloth $1.00.

HERM. BJURSTEN.

Gyltas Grotte.

512 Sider.

Smukt indb. i Cloth $1.00.

EPES SARGENT.

Negerslaven Peculiar.

497 Sider.

Heftet $1.00; ib. i Cloth $1.25.

KAPT. MARRYAT.

Jacob Ærlig.

564 Sider.

Smukt indb. i Cloth $1.00.

KAPT. MAYNE REID.

Adela

eller

Frelst af en Engel.

2 Dele.

Heftet $1.00; ib. i Cloth $1.50.

LOVIOT.

De kinesiske Sørøvere.

140 Sider.

Smukt indb. 50 Cts.

REID.

Sørøveren paa Mississippi.

159 Sider.

Papb. 50 Cts.; Cloth 75 Cts.

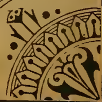
HALEVY.

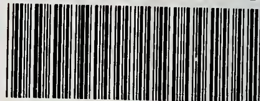
Abbed Konstantin.

148 Sider.

Indb. i Papb. 50 Cts.

LIBRARY OF CONGRESS
0 015 812 520 1